

Jenever uit Pulle

Robin Hannelore

bron

Robin Hannelore, *Jenever uit Pulle*. Uitgeverij de Roerdomp, Brecht / Antwerpen 1983

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/hann001jene01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

1.

Op een zondagvoormiddag in het begin van januari ging ik met mijn dochter op bezoek bij mijn moeder in Pulle. Mijn dochter, die zwanger was, vertelde dat ze voortdurend trek had in tafelbier. Ik herinnerde mij dat mijn vrouw tijdens haar zwangerschap vroeger altijd liep te hunkeren naar aardbeien en perziken, wat een dure geschiedenis was in de herfst en de winter, maar nog niet zo duur als die van een vriendin van haar, die warempel verkikkerd was op kiwi's. Tot mijn grote onthutsing zei mijn moeder toen dat zij, in de periode dat ze in blijde verwachting was van mij, een onweerstaanbare trek had in pekelharing en sinaasappelen. 'En ook wel in mosselen,' voegde ze er na de eerste konsternatie aan toe. Zonder die mosselen zou dit boek wellicht nooit geschreven zijn...

Elke zondagnamiddag, moet je weten, gaan mijn broer die akwarellist is, en ik wandelen. Bij zacht weder trekken wij de dennenbossen, de heide of de beemden in om tot 's avonds de fauna en de flora te bewonderen. Is het weder wat te guur, dan lopen we tot in Viersel, om daar in de taveerne 'De Kroon' enkele trappisten te drinken en te babbelen of ons te amuseren met de dobbelbak. Anders stappen wij, bijna werktuiglijk, steeds vanuit Grobbendonk naar Pulle, ons geboortedorp. Elk jaar ten minste éénmaal volgen we ook, in badpak en met onze kledingstukken op de rug, de loop van de Molenbeek, die het grondgebied van Pulle scheidt van dat van Pulderbos, Zandhoven en Viersel. Meermaals reeds poogden andere wandelaars en wandelverenigingen zelfs ons ertoe te overhalen met hen op stap te gaan, maar dat doen wij niet: wij houden niet van een doel tijdens het wandelen, hebben bovendien een hekel aan toerisme, en worden hondsmoe als wij in het gareel van de een of andere gedisciplineerdheid moeten optrekken. Voor ons is wandelen een luxe, poëzie, schilderkunst, een vorm van overleven...

Die namiddag druilregende het toen wij op pad waren. De vogels hielden hun bek, en onze jekkers waren na een uur

doornat. Op een bepaald ogenblik liet ik mij ontvallen dat ik die middag rijst gegeten had, iets wat ik - horribile dictu - nooit lustte. Mijn broer bleek spaghetti te hebben gekregen, wat hij dan weer zijn hele leven verafschuwd had. Ik vertelde hem wat onze moeder die voormiddag over pekelharing en mosselen gezegd had. 'De mosselen zijn geweldig goed dit jaar,' haakte hij daarop in. We begonnen over de diverse bereidingswijzen van mosselen te spreken, en praatten elkaar het water in de mond. 'Waar is het dichtstbijze mosselhuis?' vroeg ik ten slotte smachtend.

'In Pulle,' antwoordde hij.

Ik had nooit geweten dat er in Pulle een mosselhuis was.

'Waar?'

'Bij Jan.'

Automatisch begonnen wij in de richting van het Pulse dorpscentrum te stappen. Op een voetbalveld in de buurt maakte de thuisploeg wellicht een doelpunt, want er steeg plotseling een gehuil op dat horen en zien erbij verging. Langs de Fatimalaan liepen we, voorbij het ouderhuis, zonder onze moeder goedendag te zeggen, gedreven als we waren door een daverende trek in de geurige zeevruchten. 'Bij Jan' was het eerste huis van de Kerkstraat. Mocht een reus ertegen duwen, dan zou hij de honderdvijftig meter verder staande gotische kerk ook aan het wankelen brengen. Ik wist dat het etablissement het midden hield tussen een eethuis en een frietkot. De geuren die geregeld over de Beurs, de aloude naam van de Kerkstraat, hingen, zorgden trouwens voor een prima publiciteit. Het reclamebord echter met de smeugige, albasten en koperkleurige mosselen erop, dat tegen de gevel gespijkerd was, zag ik voor het eerst. Terwijl wij bij een glas bier op de mosselen, de mosterdsaus en de frieten zaten te wachten, kwamen er nog klanten binnen, klaarblijkelijk supporters, want ze waren verkleumd en drijfnaat. 'Hee Robin,' zei één van hen, in wiens gelaat ik vaag de trekken van een Pulse schoolkameraad meende te herkennen, 'je zou eens een boek moeten schrijven over Sooi de Bie!'

Sooi de Bie was een oude Pulse voetbalglorie, een vedette van Lyra uit de tijd dat die klub nog in de toenmalige eredivisie speelde; het jaar voordien had hij - na het zoveelste dispuut met de andere bestuursleden van F.C. Pulle wellicht - een alternatieve, dissidente klub opgericht, die in het een of ander liefhebbersverbond uitkwam.

‘Waarom?’ vroeg ik, een beetje verveeld. Sedert ik een roman schreef over de ex-wielerkampioen Ward Sels, wordt iets dergelijks mij inderdaad om de haverklap gesuggereerd. ‘Vijf rode kaarten kregen de spelers van F.C. Petrus en Paulus vandaag!’ riep de jongen. ‘Dat is een rekord! De match werd geschorst...’

‘De patroonheiligen van het dorp zullen zich niet geveleid voelen,’ zei ik ontwijkend. Gelukkig kwam Jan in hoogsteigen persoon op dat ogenblik met onze mosselen aandragen. Toen hij bijna triomfantelijk de deksels van de potten lichtte, sloeg een overheerlijke walm ons in het gelaat. Mijn broer en ik schransten als nooit voordien. Zelfs de uieschijven en de selderijstengels moesten eraan geloven. Toen we bijna gelijktijdig onze handen droog wreven met papieren servetjes, zei mijn broer: ‘Bij mijn weten is Pulle hét dorp in de Kempen dat sedert de oorlog het minst veranderde.’

‘En toch is er ook veel gewijzigd,’ beweerde ik.

Hij bewoog weifelend het hoofd.

‘Neem nu deze plaats’, ging ik verder. ‘Ik herinner me nog dat hier “Café Sportwereld” was... Waar jij nu zit, was een muur waartegen plastic zegepalmen hingen. Daarachter was een rijwielherstelplaats. Er stonden enkele nieuwe fietsen voor het raam. De familie Corthout woonde hier...’

‘Dat waren kerels, nietwaar?’ zei mijn broer glunderend. ‘Ik vraag me af wat er van hen geworden is.’

‘Toen ik als elfjarige snotjongen in het Klein Seminarie van Hoogstraten terecht kwam,’ mijmerde ik, ‘wist niemand daar waar Pulle lag. Pas toen ik verteld had dat Pulle het geboortedorp was van de gebroeders Corthout, begon er bij de meesten iets te dagen.’

Mijn broer knikte. ‘Ik hoorde onze moeder meermaals vertellen dat onze vader tijdens de oorlog iets moest verbouwen bij Staf Corthout, een muurkast tot een halletje maken of andersom. Het was op een ochtend en Stafs vrouw wees hem de plaats van het uit te voeren werk aan. Er stond daar een valies, en onze vader vroeg wat hij ermee moest aanvangen. De vrouw zei dat hij het maar opzij moest zetten. Hij nam het valies op, maar het barstte open... Het zat propvol bankbiljetten van duizend frank!’

‘Ik herinner me nog dat Staf bij de mannen was, die op 14 juni 1944 onze vader naar huis brachten,’ zei ik. ‘Hij droeg een lichte overall die vol bloed zat...’

Mijn broer stak een sigaret op en knikte. ‘Ik hoor nonkel Don nog altijd vertellen hoe hij in het begin van de jaren dertig aan Fons Corthout vroeg welke uitslag hij behaald had in de een of andere wielervedstrijd die de dag voordien verreden was. ‘Lees “De Sportwereld”, dan zul je het weten!’ antwoordde Fons.’

‘Ja, er is over de mannen ook dikwijls kwaadgesproken,’ beaamde ik. ‘In het begin van de jaren zestig moet Gust, in een dronken bui, zijn mond eens voorbijgepraat hebben in het café “De Kempen”. Hij had het over bepaalde minder fraaie heldendaden van de Witte Brigade tijdens de oorlog. Op het domein Krabbels hadden die kerels pachter Van Nuffelen, met de strop om de nek, ertoe gedwongen hun de bergplaats van zijn spaarcenten aan te wijzen. Ongelukkig voor Gust zat een schoonzoon van Van Nuffelen met open oren te luisteren naar die dronken konfidenties. 's Anderendaags reeds werden de vermeende verzetshelden opgeleid. Gelukkig voor hen had de toenmalige burgemeester van Pulle, burggraaf Gaëtan van de Werve, nogal wat invloed bij het gerecht, zodat alles in de doofpot gestopt werd.’

‘Geloof jij dat die mannen van Corthout zich ook leenden tot zulke bandietenstreken?’ vroeg mijn broer.

‘Sus, Juul en Frans zeker niet!’ haastte ik me te zeggen. Dan riep ik Fons, Staf, Gust en Sander voor de geest: lange man-

nen, doodbraaf in de omgang, maar... durvers, factotums, doordrijvers... ‘Neen,’ vervolgde ik, ‘tenzij... In een tijd van schrijnende nood, woeker, verraad en gevaar laten doorgoede lummels zich wel meer meeslepen in kwalijke avonturen.’ Ik stak ook een sigaret op en inhaleerde diep. ‘We kunnen er zo moeilijk een oordeel over vellen. Wat blijft er na een halve eeuw van zo een familie nog over? Enkele sterke verhalen over ongelooflijk pallieterende uilespiegels... En mijn fiets, ja, die is vierendertig jaar oud. De naam van Sus Corthout staat er nog altijd op te lezen.’ Ik dacht aan het vehikel waarmee ik nog altijd over bospaden en over veldwegen hoste: een museumstuk.

‘Zou Gust nog in Pulle wonen?’

‘Ja,’ zei mijn broer. Hij monkelde. ‘Over die mannen moest jij een boek schrijven. Doe er nog een kwarteeuw bij, en Pulle weet niet eens meer dat ze hier ooit leefden.’

Ik grijnsde, en bestelde nog een paar glazen bier. In Pulle denken ze dat het schrijven van een roman niet moeilijker is dan een vlieger maken en oplaten: enkele uitgebalanceerde twijgen, wat grauw papier, een gekookte aardappel, een aantal strikjes in de staart, een klos touw, een beetje wind en... hop! daar klimt hij naar de hemel.

De volgende vrijdag - dan ga ik telkens 's avonds kaarten in Pulle - vertelde mijn zwager dat hij van mijn broer Karel gehoord had dat ik van zins was een boek te schrijven over de familie Corthout. Toevallig was hij de avond voordien bij Gust Corthout op bezoek geweest... en dus had hij daar over mijn plannen gerept. Weer grijnsde ik. Toen ik een slechte misère speelde, kwam wonder boven wonder de pastoor binnen. Terwijl één van de whistpartners naar ‘Bij Jan’ om enkele pakjes frieten reed, viel hij zelfs in. De ware reden van zijn bezoek liet hij zich pas ontvallen wanneer hij schijnbaar volop zat te genieten van zijn pakje frieten met zilveruitjes.

‘Je zou een boek moeten schrijven over de familie Corthout...’

Zo komt van het een het ander, en belandt een schrijver, die zich voorgenomen had eens een half jaar geregeld te tennissen om enkele smadelijke nederlagen uit te wissen, toch weer achter de schrijftafel.

2.

Een familieroman schrijven is geen gemakkelijke karwei, en zeker niet indien de hoofdpersonages allesbehalve familieziek of familiegek zijn. Bovendien zijn er aan een dergelijk initiatief een aantal niet denkbeeldige gevaren verbonden... Voortdurend is de dreiging van de indiskretie aanwezig. Een schrijver is uiteindelijk geen biechtvader, ook geen privé-detective, en zeker geen infiltrerende en op sensatie beluste roddelaar. De eerste stappen die ik zette om me een overzicht te kunnen vormen, waren beslist niet bemoedigend: van de negen kinderen Corthout waren er nog zes in leven, maar ze waren erg uit elkaar gegroeid. De berichten over die vervreemding waren zo somber dat de moed mij in de schoenen zonk. Zonder dat ze het wist hielp mijn moeder mij over die ontgoocheling heen, toen ze op een keer zei: ‘Die van Corthout komen bij elkaar misschien niet veel meer over de vloer, maar ik heb altijd horen zeggen dat ze veel van elkaar houden en van elkaar geen kwaad woord laten zeggen.’ Ik nam me voor die week nog een bezoek te brengen aan Gust Corthout... Tussen mijn eerste kommunie en mijn plechtige kommunie, de jaren na de tweede wereldoorlog dus, was Gust de held van het dorp. Zijn motorcrossmachine was het hart van Pulle. Geregeld ratelde, knorde, gierde ze er de landelijke stilte aan flarden. Gust beschouwde het dorp als zijn oefenterrein. De akrobatentoeren die hij met zijn machine uithaalde, sloegen ons met verstomming. Op één wiel scheurde hij door de Kerkstraat; staande op zijn zadel, soms zelfs zonder handen, zoefde hij langs de Dorpsstraat. Diepe voren ploegde zijn machine in het Lang Spoor. Een halve god werd Gust in onze ogen toen we hem in Grobbendonk de motorcross zagen winnen tegen de gehelmde vedetten uit die tijd: Milhoux, Baeten, Dom, Van Tichelen, Konijnenburg, Thomas, Govers... En we konden hem zien zo vaak we wilden: op de Beurs, met zijn lederen laarzen en zijn lederen broek aan, zat hij dag in dag uit te sleutelen aan zijn Tiger. Maar

er was meer... Er waren geheimzinnige dingen waarover de volwassenen niet praatten in het bijzijn van kinderen. Nog onlangs hoorde ik iemand vertellen dat hij ooit met Gust naar de voetbalmatch F.C. Pulderbos - F.C. Pulle ging kijken. Het was winter en er lag sneeuw. Tijdens de wedstrijd wees Gust eensklaps naar een woning. 'Daar zijn ze aan het jeneverstoken!' zei hij. 'Ik moet die mensen gaan verwittigen, want ze lopen groot gevaar.'

'Hoe weet jij dat ze daar aan het jeneverstoken zijn?' vroeg mijn zegsman bevreemd.

'Zie je niet dat er iets opvallends met dat huis gaande is?' repliceerde Gust spottend. 'Er ligt geen sneeuw op het dak. De rijkswachters kennen dat, weet je!'

En Gust ging die mensen waarschuwen. Het bleek dat hij overschot van gelijk had. Als dank mocht hij zelfs van de jenever proeven. Zo is mij ook nog een eigenaardig beeld bijgebleven uit het midden van de jaren veertig... Toen ik op een ochtend opstond en door het raam naar buiten keek, ontdekte ik tot mijn verbijstering dat het dak van het hoevetje van Mietje Baptist voor meer dan de helft weg was. 'Ingestort,' zeiden de burens, terwijl ze zich haastten om de overal verspreid liggende balken en pannen weer naar binnen te gooien. Dezelfde dag hoorde ik vertellen dat Gust Corthout zijn arm gebroken had bij een val met de motor en dat Sander Corthout bij hoogdringendheid naar het ziekenhuis van Lier gevoerd was, met een appendicitis. Echt uitsluitend omtrent wat er toen in dat hoevetje gebeurd was, had niemand mij ooit gegeven. Ik besloot het aan Gust zelf te vragen...

Op een januariavond vol wind en regen toog ik te voet naar mijn zwager Herman. 'Het is niet goed met Gust,' zei hij. 'Hij heeft voor de tweede maal een attaque gehad, en hij spreekt wartaal.' Ik kreeg te horen dat Gust eind september de eerste maal getroffen werd door een beroerte. Twee maanden werd hij verpleegd in het ziekenhuis van Herentals. In december verslechterde zijn toestand weer. Uit angst dat de

huisdokter hem terug naar het ziekenhuis zou zenden, had hij een beroep gedaan op een andere dokter. Deze laatste vond een opname in het ziekenhuis onnodig; toen de burens aandrongen, zei hij vlakaf dat ze dat deden om hun verantwoordelijkheid te ontlopen. Iemand van het O.C.M.W. was eens een kijkje komen nemen, maar die meende dat Gust prima verzorgd werd door de burens. Die burens waren dan Julia Rijmen, die hem elke dag warm eten, tee en een warmwaterzak bracht en die hem verschoonde en zijn was deed, en mijn nichtje Marita, die bij hem geregeld de boel ging schoonmaken.

‘Dan heeft het geen zin dat ik met hem ga praten?’ opperde ik.

‘We kunnen het eens proberen,’ weifelde mijn zwager.

We staken aan de Luie Hoek de Boudewijnlaan over, liepen langs de gevel van een café en langs een kippen- en duivenhok, vonden een opening in de muur van betonplaten en -palen, en stonden voor de deur van een kleine, ouderwetse caravan... Het raampje was afgeschermd met een doek, maar er viel licht door de reten van de deur. ‘Gust, goed volk!’ riep mijn zwager.

‘Trek de deur maar open en kom gauw binnen,’ antwoordde een zwakke stem.

Een ogenblik later betraden wij een gammel, piepklein vertrek, dat benevens een bed amper twee ongemakkelijke zitplaatsen rijk was. Een klein televisietoestel, enkele rekjes, een soort van kommode en een klosettemmer met een dweil onder het deksel vervulde het huisraad. Een lampje in het plafond wierp een zwak schijnsel op de magere man in piama, die zich in bed oprichtte. Een elektrisch verwarmingstoestelletje in een nis boven het bed deed met zijn matrode gloed gelukkig de schaduwen een beetje vervagen. Gusts rechterzijde was gedeeltelijk verlamd, dus drukte ik zijn linkerhand. ‘Je ziet dat ik niet gerookt heb,’ zei hij fier tot mijn zwager, terwijl hij naar de lege asbak wees.

‘Ik heb hem gisteren gezegd dat hij dat niet meer mag doen

als hij alleen is,' verduidelijkte Herman. 'Hij zou in slaap kunnen vallen...'

Het enige kleurrijke element binnen was een schotel sinaasappelen. Boven de deuring het kruisje van een paternoster. 'Herinner jij je nog wat van vroeger, Gust?' vroeg ik skeptisch.

'Genoeg om drie boeken mee te vullen,' zei hij zelfzeker. 'En liegen doe ik niet. Dat heb ik nooit gedaan. Ik heb een mooi leven gehad.' Hij begon te friemelen in enkele papieren die op het voeteinde van het bed lagen.

'Als je nu aan je jeugd denkt, wat welt dan eerst in je op?' Gust keek even wantrouwig naar het notitieboekje dat ik in mijn hand hield. 'Ik heb altijd horen zeggen dat ik geboren werd in een pispot. Toen ik twaalf jaar was, verongelukte mijn vader. In de ochtend had ik van hem nog een pak rammel gekregen, zeker en vast verdiend. Een uur later was dat echter vergeten. Vader was fietshersteller, én fietsenhandelaar: hij verkocht de merken Sarola en Gilette. In de namiddag had hij een ongeval met zijn motor, in Sint-Antonius-Brecht. Onze Juul zat op de duozitting. Ze brachten vader naar huis, zijn hoofd zat vol windsels: hij had een dubbele schedelbreuk. 's Anderendaags brachten ze hem naar het ziekenhuis in Lier. Daar stierf hij... De kerk van Pulle was te klein. Toen ik mee naar het begrafenismaal wilde gaan, werd ik naar huis gestuurd...'

Gust ging eensklaps achteroverliggen en begon deerniswekkend te schreien.

'Zulke herinneringen kunnen een mens erg aangrijpen,' beaamde Herman troostend.

Gust veegde zijn tranen af en richtte zich weer op. 'Toen ik dertien jaar was, reed ik al met de auto van onze Fons.' Hij nam een oude, bruingele foto uit de papieren op het voeteinde. 'Kijk eens... Ik won de eerste wielervedstrijd die tijdens de oorlog werd ingericht. Dat was in Mechelen. De zondag daarna won ik in Oostkamp. Wij reden met vijftig

tanden van voren en zeventien van achteren, én zonder verzet.’

Ik bekeek de verformfaaide foto en de grote, ranke coureur erop met de zegepalm op de stuurstang. ‘Ik wist eigenlijk niet dat jij wielrenner geweest was,’ zei ik, een beetje uit mijn lood geslagen.

‘Dat was tijdens de oorlog mijn groot alibi,’ grijnsde hij.

‘De Duitsers lieten de sportvedetten ongemoeid, weet je.’

‘Een reden om niet voor de Duitsers te moeten werken?’ polste ik.

‘En een dekmantel om jenever te kunnen stoken,’ glunderde hij. ‘Weet je dat ik ooit jenever stookte op vijfhonderd meter van het Paleis van Justitie in Antwerpen? Ik verbleef daar zagezegd om op de piste van het Sportpaleis te kunnen trainen. Ik had mijn installatie gemonteerd in een gebouw dat gelegen was naast het verkooplokaal “Anselmo”. Op een dag in de zomer, toen het snikheet was, kwamen een paar arbeiders de koepels boven de roepzaal witten. Eén van hen moet mij toen in aktie gezien hebben, want ik kreeg een chantagebrief: twintigduizend frank zwijggeld moest ik afdokken. Ik besloot de brief te negeren... Toen ik enkele dagen later eventjes werd afgelost door de conciërge van het gebouw waar ik aan het werk was - ik wilde een hapje gaan eten - zag ik een paar heren de trap opkomen. Die zijn van de aksijnzen! flitste het door mijn hoofd, en ik spurte de trap op die naar de hoogste verdieping leidde. Daar verborg ik mij achter een openstaande deur. De conciërge werd op heterdaad betrapt. Ik hoorde dat hij mij verklikte. De heren kwamen ook boven een kijkje nemen. Eén van hen kwam zelfs in de kamer waar ik achter de deur stond, maar zag me niet.’

‘Waar bleef je met de jenever, daar in Antwerpen?’

‘Ik bracht die met een kit naar onze Sander, die toen in Oude God bezig was. Hij is daar in die tijd trouwens eens zwaar verbrand.’

‘Heb jij nooit een ongeval gehad?’

‘Ja... Ik zat te stoken in de schuur van Mietje Baptist, met korbiedgas. Ik vergat de lucht uit de ketel te laten ontsnappen, en... boem!... het dak was weg. Ik hield er alleen maar een gebroken arm aan over. Maar de installatie en de voorraden suiker en gist waren verloren.’

‘Wie fabriceerde die installaties?’

‘Louis Wuyts. Je weet wel: de smid die aan de Molenbeek woonde. Het echte genie echter was onze Staf: hij zei hoe het moest gebeuren.’

Ik herinnerde mij inderdaad die smid, en dat ik mij vaak afgevraagd had waarvan hij leefde. ‘Heb je nooit in de gevangenis gezeten?’

‘Niet voor het stoken van jenever. Daar kreeg je uitsluitend geldboeten voor tijdens de oorlog. Ze hebben me trouwens nooit op heterdaad betrappt.’

‘Maar je hebt toch wel geldboeten gekregen?’

Gust snoof veelbetekend. ‘Voor dat geval in Antwerpen is Paula van de bakker uit Emblem - zij was bijna zes jaar mijn lief - de boete gaan betalen. Maar er was nog wat anders... Ik had het achterhuis van het café “Het Anker”, tegenover ons ouderhuis, gehuurd, zogezegd als klandestiene slachtplaats, maar met het voornemen er jenever te stoken. Omdat ik toen echter nog in Antwerpen bezig was, gaf ik onze Staf en Jos Tone, de zoon van de uitbaatster van het café, de toelating daar te beginnen. Na een tijdje werd de stokerij ontdekt, de stokers echter niet. Omdat haar zoon zwaar verdacht werd, gaf Pauline Tone ten einde raad aan de rijkswachters een briefje waarin ik verklaard had dat ik het achterbouwtje huurde om er mijn rennersmaterieel in onder te brengen... Natuurlijk was ik de sigaar! Zevenduizend vijfhonderd frank boete. Ik zei tegen onze Staf: “Betaal dat, vent, dan zijn we ervan verlost.” Maar hij dacht slimmer te zijn. Hij diende een genadeverzoek in bij de Regent. En, inderdaad, de boete werd herleid tot vijfduizend frank. Ik zei: “Betalen nu, dan kunnen we die affaire vergeten.” Meneer echter was nog niet tevreden. Weer schreef hij in

mijn plaats een genadeverzoek. Geloof het nu of geloof het niet: ik kwam ervan af met tweeduizend vijfhonderd frank! “En nu betalen,” zei ik, “zo snel mogelijk. Ik heb al genoeg water en bloed gezweet.” Maar wat dacht je? Meneer was nog niet gecontenteerd. “We betalen niets,” zei hij. “Let maar eens op mijn woorden...” En weer richtte hij een genadeverzoek tot de Regent. Intussen echter was de oorlog afgelopen. En plotseling luidde het antwoord: “Alle genadeverzoeken verworpen! Zeventigduizend frank boete!” Stel je voor... Onze Staf betaalde, maar de farce kwam natuurlijk op mijn strafregister.’

‘Na de oorlog braken jouw échte glorie dagen aan, nietwaar Gust?’

Hij knikte weemoedig en trok enkele vergeelde foto's uit de papieren op het voeteinde. ‘Van 1947 tot en met 1949 kon ik winnen tegen de beste motorcrossers van het land. Ik had toen meer supporters dan om het even wie. Het was een goddelijke tijd. Gans Pulle stond achter mij. De vrouwen hingen aan mijn lijf. In de zomer reed ik soms met mijn Tiger tot in het café thuis, en ik kwam er weer uit zonder een voet aan de grond te zetten...’ Hij monkelde en toonde ons enkele foto's. Trots noemde hij de namen van zijn grootste concurrenten: André Milhoux, René Baeten, Bert van Hove... Eén der foto's toonde Fons Corthout in het spoor van Gust.

‘Fons was bijlange geen crack als jij,’ mompelde ik.

‘Onze Fons deed vooral aan motorrennen: hij nam deel aan snelheidswedstrijden. Om te crossen was hij te kort van adem geworden.’

‘En toen je sportcarrière gedaan was, wat heb je toen gedaan?’

‘In de jaren vijftig heb ik als kamioneur gewerkt bij onze Sander... Een slavenleven was dat. Nooit hadden wij écht eens vrijaf. En dan waren er de overtredingen... Een vrachtwagen was toen nog wat anders dan nu. Er waren ook de boeten die niet bijtijds betaald werden. Ik vond zelfs de tijd

niet om naar de rechtbank te gaan. En zo kwam het dat ik bij verstek tot acht dagen gevangenisstraf veroordeeld werd. Gelukkig mocht ik die straf uitzitten tijdens de weekends. Door al mijn esbatterenten was ik goed bevriend geraakt met de rijkswachters: op vrijdagavond kwamen ze me ophalen en op zondagavond brachten ze me weer thuis.’

‘Heb je na de oorlog nog wat met jeneverstoken te maken gehad?’

‘Eigenlijk niet. Alleen... een paar dagen geleden kwam hier nog een vent binnen die kwam vertellen dat zijn beste vriend ergens in Limburg poogde jenever te stoken, maar dat er telkens weer iets fout liep. Ik liet hem de installatie beschrijven, en ik heb hem toen wijsgemaakt dat er het een en ander aan haperde. Die vent was zo blij als een kermisvogel.’

‘Heb jij ooit de dood voor ogen gezien, Gust?’

‘Dikwijs! Maar nooit zoals in 1967. Ik had met enkele mannen een boot gehuurd in Holland, om te gaan vissen. Die boot schepte water, kapseisde... en ik kon niet zwemmen. Charel van Bulck heeft me toen gered.’

‘Je had thuis ook een gehandicapte zuster. Ik herinner mij dat ze voortdurend met een doos rondliep en dat ze de mensen aanklampte met de vraag: ‘Heb je geen poesje voor mij?...’

‘Ja, dat was onze Mit. Maar die was meestal op school. Als onze moeder haar één ogenblik uit het oog verloor, was ze iets verkeerd aan het drinken.’

‘Hadden jullie huisdieren?’

Gust liet zich zuchtend achterovervallen. ‘Een hond! Hij beet ooit de banden van mijn racefiets kapot...’

Op dat ogenblik stond mijn zwager op. ‘We moeten Gust laten rusten,’ zei hij.

‘Ja,’ beaamde Gust. ‘Maar je moet terugkomen, hoor! Ik heb nog veel te vertellen.’

‘Ik kom terug, Gust,’ beloofde ik.

‘Ik heb je nog niet verteld dat onze Juul mij akkordeon leerde spelen,’ zei Gust.

‘Als ik genezen ben, komt onze

Juul hier in het café akkordeon spelen. Daar komt veel volk op af. Je zult weleens zien!’

‘Zeker, Gust, zeker,’ beaamde mijn zwager. ‘Probeer nu maar wat te slapen. Ik zal de deur goed sluiten. Wees maar gerust.’

Enkele minuten later, bij een glaasje brandewijn, vertelde Herman dat Gust daar in die caravan zo al vijf tot zes weken lag. ‘Een terdoodveroordeelde heeft meer bewegingsvrijheid,’ zei hij. Ook pastoor Hermans en zuster Marcella brachten hem geregeld een bezoek. Gust, die jarenlang niet meer naar de kerk ging, bleek nu veel kracht te putten uit een vernieuwd geloof. In de herfst had Herman hem nog een gloednieuwe jas van zijn vader zaliger gegeven. Zelden had hij Gust zo blij gezien. ‘Ik heb nooit in mijn leven een jas gekregen,’ zei hij, met tranen in zijn ogen.

's Anderendaags belde Herman mij op. Gust was weer opgenomen in het ziekenhuis van Herentals. Die ochtend had hij, waarschijnlijk in een aanval van claustrofobie, de ruiten van zijn caravan stukgeslagen.

3.

Na mijn bezoek aan Gust liep ik er enkele dagen aan te denken het verleden met rust te laten: de schaduwen van het heden lieten niet toe dat er nog duidelijke foto's van gemaakt werden. Her en der in Pulle deed ik navraag naar de andere leden van de familie Corthout: ze bleken in de diaspora verdwenen te zijn, niemand kende nog een precies adres. Toen schoot het mij te binnen dat ik enkele jaren geleden een Harald Corthout uit Bouwel als leerling had. Misschien... Ik telefoneerde naar het gemeentehuis: inderdaad, Frans Corthout woonde in Berg en Dal te Bouwel. Frans was de jongste van de familie. Ik herinner me nog levendig dat de Beurs in rep en roer stond toen hij na de oorlog uit Duitsland naar huis keerde. Frans was een eerder schuchtere, timide persoonlijkheid; hij leefde helemaal in de schaduw van zijn roemruchte broers. Op een druilerige dinsdagavond trok ik mijn stoute schoenen aan en reed ik naar Bouwel. Ik trof Frans in de huiskamer van zijn mooie woning te midden van de dennenbossen. Hij zag er nog precies uit zoals ik mij hem herinnerde: lang, blond, blauwe ogen... Zijn zestig jaren hadden enkele diepe groeven in zijn nogal rood gezicht gelegd en hem wat amechtigheid bezorgd. 'Ik ben nooit jeneverstoker geweest,' wimpelde hij mijn nieuwsgierigheid af. 'Ze hebben er mij voor aangezien, dat wel. Over mijn leven is niet veel te vertellen... Ik heb trouwens bijna geen contact meer met mijn broers. Ik heb vijf volwassen kinderen...' Hij streelde de prachtige Siamese kat die voor hem op tafel was komen zitten. Zijn handen bewogen heen en weer in de zichtbaar gehavende nek van het dier. 'Ze heeft zeven dagen in een strik gezeten. Een poosje geleden was ze eensklaps verdwenen. Om de haverklap ging mijn vrouw in de tuin op haar roepen. De zevende dag, welgeteld, meende ze een klaaglijk geluid te horen. Ze ging op het gehoor af, en ontdekte het beest in de verwilderde tuin van een buurman...' Hij aaide de kat, met overdreven gene-

genheid. ‘Ze heeft ook mijn leven gered... Op een avond zat ik hier op deze plaats de krant te lezen... Ik had al een paar maal gedacht dat ik me toch zo slaperig voelde. Mijn hoofd woog loodzwaar. Ik doezelde weg, en ontwaakte weer doordat de kat me ongewoon furieus over het hoofd krabde. Ik wilde haar wegslaan, maar ze liet niet af. Ik dacht dat ze razend geworden was en richtte me op... Dat is mijn geluk geweest. Ik moet op de grond gestuikt zijn. Toen mijn vrouw thuiskwam trof ze me daar aan, met de kat nog steeds bij mijn gelaat. Een ogenblik dacht ze dat ik stomdronken was, maar toen rook ze de kacheluitwasemingen... Die gassen stijgen op, weet je, en ik lag op de vloer.’

‘Ja, toen heeft hij veel geluk gehad,’ zei Frans' vrouw, terwijl ze me een glas bier voorzette.

‘Heb jij een mooie jeugd gehad?’ polste ik.

‘God neen!’ liet hij zich honend ontvallen. ‘Ik herinner mij uitsluitend misère. De Beurs was de straat van de misère. Onze vader die verongelukte met de motor, Louis Tone die van de trap viel en eraan stierf...’

‘Was Sus, je oudste broer, je peter?’

‘Neen. Onze Sus was trouwens maar een halfbroer, een voorkind. Onze moeder was bedonderd geworden door een orgeldraaier die de kermessen afdweilde. Mijn peter was Frans van Peer en mijn meter Fientje Laus. Ik werd verwekt voor een krat “IJzeren Band”...’ Lachend om de grote ogen die ik trok vervolgde hij. ‘Dat was het fameuze bier van brouwer Van Mechelen uit Pulderbos... Op een keer waren Jef Vermeiren, Sus Havelaerts en onze vader aan het pinten drinken. In het café aan de kerk, waar Fientje Laus achter de tapkast stond, liepen ze op Frans van Peer, caféhouder én varkensdrijver. De caféhouders waren toen elkanders beste klanten. “Wel, Louis,” vroeg Frans van Peer, “gaat het niet meer?” Onze vader antwoordde: “Ik kan geen peters en meters meer krijgen.” Frans haakte daar dadelijk op in: “Ik wil graag peter zijn, als Fientje hier de meter is.” Vanzelfsprekend stemde Fientje toe. Onze vader en Jef Vermeiren wedden er toen

om, voor een krat “IJzeren Band”, wiens vrouw het eerst het kraambed zou halen... Ik klopte Fons Vermeiren met ruime voorsprong. Enfin, ik heb een goede peter gehad. Vooral op de marktdagen van Pulderbos en Grobbendonk, wanneer Frans goed met zijn varkens verdiend had, kreeg ik veel geld. Ook mijn meter was zeldzaam royaal.’

‘Wat schiet je zoal te binnen als je aan je prille jeugdijaren denkt?’

‘Sooi Kloon, de coureur die doodviel. En Miel van Max, die in de zomer ging zwemmen in de Molenbeek en dan zingend als een orgel naar huis kwam. Ik mocht altijd met onze vader mee als hij ging kaarten bij Julie van Max. Hij kon ontzettend hard op tafel slaan. Dat zei onze moeder ook dikwijls... Zolang onze vader leefde, was alles goed. Als er een wielervedstrijd was, wandelde hij met mij langs de straat. En op de kermisdagen nam hij me mee naar de tent met het orgel erin bij Peer de Lang. Wij hadden enkele geiten, een koetje, en twee varkens die verschrikkelijk veel luizen hadden... En dan, ja...’ Hij zuchtte diep. ‘Dan is de misère begonnen. Ik was gaan zwemmen naar de beek, met Jos Tone. Toen we weer thuiskwamen, stond onze Sander te schreien bij de achterdeur. Onze vader lag boven in bed. 's Anderendaags deden ze hem naar Lier... En toen was hij dood.’ Hij snoof. ‘Ik was niet slim, maar ik zag het... Van 1929 tot 1931 was onze Juul de beste coureur uit de streek. Hij reed de andere renners naar huis wanneer hij dat ook maar wilde. En toen moest hij eensklaps de kost voor ons verdienen... Voor wat onze Juul toen deed heb ik altijd veel respect gehad: hij zat in de diamantslijperij van zes uur 's ochtends tot zes uur 's avonds, daarna werkte hij in de rijwielherstelplaats tot een gat in de nacht, en tijdens het weekeind speelde hij in het café op zijn akkordeon. Intussen was onze Fons de ster aan het wielersfirmament geworden, zoals ze dat in de kranten zo dikdoenerig schreven. Hij werd kampioen van België en speelde de grote meneer thuis. Hij moest altijd goede boter hebben, ham, biefstuk, gevogelte...

Voor elke wedstrijd wilde hij nieuwe banden. Daarenboven reed hij met een nieuwe Chrysler. Had hij tijdig ingezien dat er als coureur in die dagen niets te verdienen viel, dan was alles toch nog in orde gekomen. Maar nu... stuurden ze mij, de snotneus toen, naar de winkels om het een en ander te kopen... op krediet. Onze andere mannen wilden dat niet zien, niet geloven, niet weten. Tot 1934 heeft dat lieve leventje geduurd. Toen was alles op, en konden onze Juul achter de slijpmolen en onze moeder achter de tapkast ervoor zorgen dat we niet stierven van de honger.' Hij lachte grimmig. 'Ik weet wat armoede is. Vanaf mijn plechtige kommunie tot aan het einde van de oorlog heb ik nooit een paar nieuwe schoenen gekregen. Ik gaf tot de laatste frank die ik verdiende aan onze moeder. Zij heeft voor mij ooit een kostuum verdiend door jenever naar Antwerpen te brengen voor mijn broers.' Weer grimlachte hij. 'Tijdens de oorlog reed ik ooit van honger naar Antwerpen, waar onze Sander op een appartement woonde. Hij at kip, wittebrood en rozijnenbrood, terwijl ik daar zat, maar ik kreeg niets. De mooiste tijd heb ik toen doorgebracht als verplicht tewerkgestelde in Oostenrijk, in Wenen, en dat ondanks de bommen... Indien de Russen mij bij de bevrijding niet naar huis gezonden hadden, zou ik er nog gezeten hebben. De familie bij wie ik toen vertoefde, schrijft mij trouwens nog geregeld brieven. Weet je dat ik bij mijn thuiskomst zag dat onze Gust met een bankbiljet van duizend frank een sigaret opstak?'

'Je hebt beslist toch ook een aantal mooie herinneringen, Frans...'

'Weinig.'

'Herinner je je niets meer van de jaren in de gemeenteschool van Pulle?'

'Ja... Bij de Bitterham - dat was hoofdonderwijzer Van der Auwera - zat ik op de laatste bank naast dichter en toneelschrijver Frans Verhoeven. Op een keer sloeg de Bitterham zo hard op de bank dat het bloed uit zijn hand sprong. Toen

wij het uitproestten, riep hij met overslaande stem: “Dat is bloed van eer!”... Telkens als hij zijn snor had geknipt, moest je dubbel voorzichtig zijn. Op een keer liep hij zo met waiende slipjas langs de rij, toen Louis Obbels achter zijn rug gewoon maar “Meester!” zei. De Bitterham draaide zich om en sloeg mij in de nek, zodat ik op de grond stuikte. Als compensatie kreeg ik een potlood. Toen ik zei dat ik niet gesproken had, wilde hij weten wie dat dan wel geweest was. Omdat ik dat niet wilde zeggen - de Bitterham haatte klikspanen, en dat wist ik - kreeg ik nog een potlood.’

‘Ben jij ook geen orgeltrapper geweest?’

‘Ja, dat was een familietraditie... Ik volgde onze Sander op. Ik deed ooit in mijn broek op het doksaal...’ Hij lachte, een beetje beschaamd. ‘Het gebeurde op Goede Vrijdag, tijdens de avonddienst. In zaal “De Lelie” speelde de oud-strijdersbond toneel, zodat er geen volk in de kerk was en dus ook geen jonge kerel die mij kon vervangen. Toen de koster het “Tantum ergo” aanhief, kon ik het niet meer houden. Ik trapte nog eens goed door, totdat ik dacht dat de lucht toereikend was voor het lied, en spurtte toen naar beneden, met de handen op mijn achterste. Bij Van Peer, vlak bij de kerk, stond toen een slijperij in de tuin, met een sekreet ertegen gebouwd. Daar, in het stikdonker, loste ik mijn lading. Vervolgens haastte ik me naar huis om mijn achterste af en mijn broek uit te wassen. Daarna spoedde ik me naar “De Lelie”. Ik ben er slechts gebleven totdat drie tot vier mensen in mijn buurt begonnen te zeggen dat het daar stonk. Jaren nadien, toen ik versteller was in de diamantslijperij van Van Peer, hoorde ik daar tot mijn stomme verbazing vertellen dat Julia van Jos Lembrechts ooit het slachtoffer geweest was van een vorm van toch wel erg misplaatste fopperij: toen zij op een donkere ochtend, even voordat de slijpmolens gestart werden, nog naar het sekreet moest, was ze daar in de grootste smurrie terechtgekomen...’

‘Je hebt toch nog andere deugnietenstreken uitgehaald?’

‘Ja... Bij Stan Suls stond ooit eens een prachtige slee voor

de deur. Onze Fons gaf me een klontje suiker en zei: “Gooi dat eens in de benzinetank, dan rijdt die goed.” Ik deed het, en... natuurlijk reed die wagen niet meer.’ Hij schudde het hoofd. ‘Ik had de tijd niet voor fratsen... Toen ik niet langer schoolplichtig was, wilde ik leren verstellen, maar dat ging niet te best. Dan ben ik in de zagerij van Vervloet haringkratten en aardappelbakjes gaan timmeren. Ik moest er ontzaglijk veel uren kloppen om wat te verdienen. Op zaterdagmiddag was ik vrij en dan ging ik enkele pintjes drinken. Toen er geen afzetmarkt meer was voor de kratten en de bakjes, zat ik terug in de misère. Ook in de jaren voor de oorlog heb ik thuis veel honger geleden. Fien van Juul Smits zag het en zij leerde mij verstellen. Ik ben in die tijd zelfs de bef geweest!’ Hij knikte nadrukkelijk. ‘Ik zat toen in de diamantslijperij van Wies Verhoeven als versteller. Ik was nog banger dan bange Frans Verhoeven. Dus moesten de slijpers mij hebben... Op een avond trokken we samen naar een open plek tussen het Slangenbos en de Trawantelberg. Er werd een groot vuur aangelegd en ik werd erbij geposteerd met een knuppel om de konijnen dood te slaan, die de anderen zouden opjagen...’

‘De konijnen?’ onderbrak ik hem. ‘Ze gingen toch de bef jagen?’

Hij haalde de schouders op. ‘Mij hadden ze wijsgemaakt dat ze de konijnen naar het vuur zouden drijven. Enfin, viermaal zijn ze teruggkeerd om te vragen of ik nog geen konijn had kunnen neerknuppelen. Toen bleven ze weg... een uur... nog langer... totdat het vuur doofde en ik, verkleumd van koude en dood van schrik, ging lopen... In de Heirbaan botste ik op de befjagers: ze hadden medelijden met me gekregen en wilden me komen halen.’

‘Hoe kwam je aan de kost tijdens de oorlog?’

Frans perste de lippen op elkaar en snoof. ‘Ik probeerde het in Wallonië, maar ik kon van moeders borst niet weg. Toen viel er een plaats open aan de schutsluis in Neder-Viersel. Mijn broers tijdens de oorlog hadden alles, wij thuis had-

den niets. Fons Tone en Jef Schoeters, die ook aan de schutsluis werkten, gaven me elke dag een boterham; van Gerard Witvrouwen kreeg ik elke dag een liter melk. Voorts bakte ik winterwortelen in de as van de kachel. En dan, in 1944, is de misère begonnen met mijn oudste broer. Onze Sus moest naar Duitsland gaan werken. Omdat hij toen vier kinderen had, vroeg hij of ik mijn plaats aan de schutsluis niet aan hem wilde afstaan. Jef Roelants, de toenmalige dorpssecretaris, zou dat regelen, en ik kon dan... onderduiken. Omdat ik niet avontuurlijk genoeg was aangelegd om de voortvluchtige te spelen en ook wel omdat onze moeder van niemand geld kreeg, liet ik mij door de Duitsers oppakken. Ik ben naar Duitsland gaan werken om geld te kunnen opsturen naar onze moeder. Onze Sus had me veel geld beloofd voor het afstaan van mijn plaats, na de oorlog zou ik van hem zelfs een racefiets ten geschenke krijgen... Van die beloningen heb ik nooit iets gezien.'

'Herinner jij je nog wat van je zuster Mit?'

Frans knikte weemoedig. 'Onze Mit at graag zeep. Ze moest altijd een doos in haar hand hebben, haar hand stond ernaar. Vooral Schuifel, de slager, met zijn potsierlijke grimassen en zijn zware stem, was haar grote vriend.'

Ik knikte ook. Ik hoorde weer die stem van Schuifel: lelijk, gebarsten, en vals wanneer ze door de kerk galmde vanaf het doksaal, maar ook joviaal, gekscherend en opmonterend...

'Wat heb je na de oorlog zoal verricht, Frans?'

'Ik ben een tijd chauffeur geweest in het transportbedrijf van onze Sander. Daarna leerde ik diamantslijpen, en dat beroep oefen ik nu nog uit.'

'Kom je nog weleens in Pulle?'

'Weinig, maar het zegt me toch nog altijd wel wat. Soms rijd ik tot ginder met de wagen, dan toer ik er wat rond...'

4.

Toen ik die avond thuiskwam, was mijn schrijfzucht weer gedaald tot het nulpunt. Het beeld dat Frans Corthout had opgehangen, relativeerde een heleboel van de bijna mytische verhalen over zijn familie, die in Kempen de ronde deden. Waar zijn broer Staf woonde, wist hij niet precies; en van zijn broer Sander kon hij enkel zeggen dat die veel kwam in Heist-op-den-Berg, in 'Oud Egypte', een herberg die een zoon van hem uitbaatte. Sander... de Lange zoals ze hem in Pulle noemden. In de eerste jaren na de oorlog woonde hij twee huizen verwijderd van mijn ouderhuis aan de toenmalige Kiezelweg; later bouwde hij aan de overzijde van de weg een woning met een grote garage erbij: daar had hij zijn transportbedrijf. Ik zie hem nog steeds in een blauwe, met olie besmeurde overall onder een van zijn vrachtwagens liggen. Dag in dag uit, nacht in nacht uit lag hij daar te sleutelen, te hameren. En toch bleef hij altijd even vriendelijk, even sympathiek. Voetballen zag ik hem ook, meestal in het reserve-elftal van F.C. Pulle: Gulliver in Lilliput. Tijdens het jaarlijks verlof zat hij ganse dagen aan het Albertkanaal te vissen op paling. In het weekeind gebeurde het trouwens geregeld dat hij met een volle vrachtwagen sportvissers uit de buurt naar Holland reed om de mensen daar te leren hoe ze rietvoorns en brasems moesten verschalken. Niet zelden at ik van de vissen die hij bij zijn thuiskomst onder de burens verdeelde. Na lang aarzelen besloot ik het nummer van 'Oud Egypte' op te zoeken in de telefoongids... Stel je mijn verbazing voor: ik kreeg Sander zelf aan de lijn! Het toeval had gewild dat hij zijn zoon gedurende enkele dagen verving achter de tapkast. Toen ik vroeg of ik hem de volgende dag een uurtje van zijn werk mocht afhouden, begon hij smakelijk te lachen. 'Een uurtje?' grinnikte hij. 'Een uurtje? Denk jij dat ik mijn leven in één uur kan vertellen? Je zult nogal ogen trekken!' 's Anderendaags in de avond reed ik dus naar de Aarschotsesteenweg

in Heist-op-den-Berg. ‘Oud Egypte’ bleek een ordinair café te zijn, met een ruim parkeerterrein erachter. Waar ik een Oudegyptische schoonheid verwacht had, stond Sander te kletsen met enkele tapkashabitués. De Lange was een beetje gevulder geworden, een beetje roder in zijn aangezicht, een beetje grijs. ‘Ik bel even naar mijn dochter,’ zei hij ten teken van groet. ‘Ze vervangt mij dan wel even aan de tapkraan.’ Ik koos een plaatsje aan het raam, met mijn gelaat naar de rug van een jongeman die wanhopig trachtte het lot te forceren op een veelkleurig flikkerende automatische gokkast. Na enkele minuten reeds was Sanders dochter ter plaatse. Ik bestelde een pils, Sander hield het bij een triple trappist met een klontje. ‘Je ziet er verdomme goed uit,’ complimenteerde ik hem, terwijl hij tegenover mij plaatsnam.

‘Ha, maar ik verzorg me ook prima!’ zei hij, zichtbaar gevlaid. Hij haalde zijn portefeuille te voorschijn en nam er een bundeltje foto's uit. ‘Kijk maar!’

Ik zag een gebronsde Sander in zwembroek samen met enkele dametjes met filmsterallures op het dek van een plezierboot.

‘Het oud zot?’ polste ik.

‘Ik heb altijd een goed oogje op de vrouwtjes gehad,’ zei hij trots. ‘Ik geloof dat ik een beetje oversexed ben. Ik moet altijd iemand hebben die me wil flikflooiën. Als ik niemand heb, dan loop ik de vrijgezellenbals af tot ik iemand gevonden heb. Zelf moet ik altijd iemand kunnen vertroetelen. Ik ben een geveer, weet je, net zoals mijn moeder was...’

Ik dacht aan zijn moeder: Jo, met haar zachte stem, haar zorgelijk verrimpeld gelaat, haar vriendelijke blauwe ogen...

‘Zoals jouw moeder?’

‘Ja, die leefde alleen maar als ze kon geven. Die gaf alles weg. Die was alleen maar gelukkig als ze anderen kon helpen.’ Hij dronk van zijn trappist en schudde de herinnering van zich af met een kwinkslag, gericht tot een dikkerd aan de tapkast.

‘Waarmee vul je tegenwoordig je dagen, Sander?’

‘Met stropen!’ zei hij rad. ‘Elke week zit ik met mijn boot op de Haringvliet. Wij werken niet zelden met tweeduizend

meter vislijn. Over enkele maanden kun je hier zoveel paling kopen als je wilt.’

‘Denk je nog wel eens aan je jeugd?’

‘Dikwijls! De meest trieste herinnering is die aan de dag waarop ze onze vader thuisbrachten. Hij had een klapband gekregen met de motor. Onze Juul zat achterop. Onze vader was een halve Sinterklaas... Als hij in Pulle over de straat stapte, had hij steeds een troep kinderen achter zich aan; hij kocht dan chokolade en deelde die uit. Het ongeval gebeurde in Schilde, geloof ik.’

‘Hoe was het in de gemeenteschool?’

‘Omdat ik nogal eens afgeranseld werd door de Bitterham, stak ik op een keer doorns onder mijn hemd. Toen de Bitterham mij aftroefde, verwondde hij zwaar zijn hand. Wij lachten ons kreupel, maar hij zei streng: “Dat is bloed van eer!”...’ Hij humde vergenoegd. ‘Eigenlijk was ik een braaf ventje. Weet je dat ik ervan droomde pater te worden? Toen ik nog in “De veertien Billekens” woonde, stond ik elke zondag zenuwachtig achter de tapkast... totdat ik naar de mis kon gaan. Ik ben honderd procent katholiek gebleven, tot in de tijd dat ik “Dennenoord” te Beerse uitbaatte.’

‘Deed jij ook aan sport?’

‘Natuurlijk! Ik voetbalde tot op mijn vierenvijftigste jaar. En ook op de fiets was ik bijlange de slechtste niet. Toen onze Gust eens in de lucht gevlogen was bij het jeneverstoken, vertrok ik in zijn plaats in een wielervedstrijd te Pulderbos. Ik was extra gemotiveerd omdat Titje Leemans met de palm te wachten stond bij de eindstreep, en dus won ik. Ik was zo dom dat ik mijn voeten niet uit de haken kreeg en in het volk tuimelde.’

‘Hoe verdiende jij je boterham vóór de oorlog?’

‘Als schooljongen bracht ik veel tijd door bij Louis Simons, in de diamantslijperij. Vooral het verstellen fascineerde mij. Zo kwam het dat ik mijn stiel al kende toen ik niet meer schoolplichtig was. De eerste week verdiende ik vijftig frank, de tweede vijfenzeventig.’

‘Ook jij hebt bewogen oorlogsjaren beleefd, nietwaar?’

‘Dat zou ik geloven! Het is eigenlijk allemaal begonnen toen onze moeder mij op een keer driehonderdvijftig frank gaf om aardappelmeel, havermout en pudding te gaan kopen in Holland. Kamiel de Nolf en ik reden met de fiets naar ginder. Alles liep gesmeerd, totdat wij op de terugweg in Meer op twee doeaniers botsten. Er zat niets anders op... Ik klopte de ene in de sloot, en Kamiel hield de andere in bedwang met een alarmpistool. Toen ik thuiskwam, was ik de grote held: de smokkelaar! Voortaan moest onze Gust mijn verstellingsplaats innemen...’

‘Ik heb altijd horen vertellen dat jij tijdens de oorlog de grootste sluikslachter van de Kempen was... Wie leerde je omgaan met een slachtersmes?’

‘Charel de Bie, de varkensslachter van Pulle. Ons eerste kalf kochten wij, Kamiel de Nolf en ik, bij pachter Van Nuffelen. Charel kwam het slachten op de Boudewijnhoeve. Na een tijdje vond hij onze bedrijvigheid echter te riskant, zodat hij ons in de steek liet. Daarna kwam een Van Gansen uit Vorselaar de karwei opknappen. Die vent werkte met een slachtbijl. Toen ik hem enkele keren bezig had gezien, zei ik tot mijn maats: “Dat kan ik ook!” Mijn vuurproef doorstond ik in de schuur van Mietje Baptist. Charel Baptist, Louis Verelst en ik waren erin geslaagd twee runderen te kopen. Ditmaal zou ik de bijl hanteren... Ik sloeg het eerste rund op de kop, maar die bijl brak. Het beest werd woest. Mijn kompanjons sloegen op de vlucht. Toen het rund dreigde enkele nieuwe fietsen te vertrappelen, moest ik wel iets doen... Ik stak het met een mes dood. Van toen af aan werd ik beschouwd als een expert op dat gebied.’

‘Wie waren de afnemers van het vlees?’

‘Meestal mensen uit Antwerpen. We hebben ook veel runderen geslacht voor joden. Dat moest gebeuren met een mes van hen en in het bijzijn van een getuige. Ook voor een slager - Goris heette die - uit Herentals hebben wij vee geslacht. Toen Sooi Baptist en ik, allebei met een kwartier van een

rund op de bagagedrager van onze fiets, in de buurt van het station van Herentals door de Duitsers werden aangemaand te stoppen, liet Sooi zijn fiets in de sloot vallen en sloeg hij hals over kop op de vlucht... Ik poogde met mijn fiets nog te ontkomen, maar de kogels floten mij om de oren, zodat ik ook in het struikgewas moest duiken. Enfin, we konden ontsnappen. Onze fietsen hebben toen lange tijd in het gemeentehuis van Lille gestaan...'

'Arresteerden ze je nooit voor het sluikslachten?'

'Ja... In Halle reden we ooit met een bestelwagen vol vlees in de sloot. Toen we de wagen weer op de weg poogden te krijgen, kwamen daar enkele Duitsers aan. Terwijl ik de soldaten trachtte om te kopen met enkele pakjes koffie, trokken mijn maats hun jasjes weer aan. Die Duitsers echter wilden van geen koffie weten. Mijn kompagnons stonden er ogenschijnlijk bedremmeld bij, maar sloegen plotseling op de vlucht. Dus moest ik van koers veranderen... Ik pleitte dat ik een onschuldige voorbijganger was, en dat die schurken mij ertoe gedwongen hadden hen te helpen. De Duitsers vroegen mijn identiteitskaart. Ik wilde mijn jas nemen, maar ontdekte toen ontzet dat het die van Louis van de Velde was en dat hij er dus in de verwarring met de mijne was vandoor gegaan. Ze namen me mee naar de Feldgendarmerie op de Meir te Antwerpen. Ik vloog achter slot en grendel en werd geregeld met geweerkolven bijgewerkt... Ze wilden absoluut weten wiens jas in mijn bezit was. Wat was ik opgelucht toen ik mocht verhuizen naar de gevangenis aan de Begijnenstraat! Ook daar werd ik om de haverklap verhoord, maar het gebeurde een beetje beschaafder. Enfin, ik heb nooit iets bekend, nooit. Toen al wist ik dat een bekentenis iemand altijd tot een verloren man maakt. Een ogenblik zag het er nog benard uit. Dat was toen ik na een gesprek met een zekere Bonast uit Vorselaar in de donkere cel vloog. 's Anderendaags echter werd ik totaal onverwacht op vrije voeten gesteld.'

'Dan was je daarna waarschijnlijk wel wat voorzichtiger?'

'Vanzelfsprekend, Wat later slachtte ik een rund in een villa

te Westmalle. Toen ze het vlees niet kwamen ophalen zoals afgesproken, rook ik onraad en maakte ik me uit de voeten... Onze gloriетijd beleefden we in de schuur van Sus Aerts tussen Pulderbos en Zoersel, op Bloemerschot. Daar slachtten we elke dag vijf tot zes beesten. We kochten ze op als koeken. Jammer genoeg zagen we niet tijdig in dat het liedje niet kon blijven duren. Op een bepaald ogenblik stak Sus' tuin boordevol slachtafval. Toen de Duitsers argwaan kregen of getipt waren en daar eens kwamen rondneuzen, hielp er geen ontkennen: de bewijzen lagen er voor het rapen. Sus, die wij nochtans altijd behoorlijk en korrekт betaald hadden, werd op de pijnbank gelegd en sloeg door: hij noemde tien namen... Wij werden opgepakt en aan een verhoor onderworpen. Toen kreeg ik de gelegenheid mijn negen kompanjons vrij te krijgen... Ik moest twee namen noemen. En dat heb ik toen gedaan; maar niet voordat ik die twee mannen had laten waarschuwen voor het gevaar dat hun dreigde, zodat ze zich uit de voeten konden maken. Toen ik wat later betrapt werd bij het stelen van prikkeldraad van de Duitsers in de buurt van de Menkhoeve, werd ik dadelijk vrijgelaten... omdat ik zo eerlijk was. Daarna heb ik af en toe nog wel een rund geslacht, doch het werd steeds moeilijker, zeker vanaf het ogenblik dat de Duitsers mij ertoe wilden verplichten voor hen te werken... en ik dus voortvluchtig was.'

Op dat ogenblik kwam Roger, Sanders oudste zoon, het café binnen. Zijn rechterhand was omzwachteld en hij zag er een beetje belabberd uit. Het bleek dat hij zich bij het starten van een bootmotor verwond had. 'Voor onze Roger heb ik misschien nog wel de sterkste toer uitgehaald,' verklaarde Sander meesmuilend. 'Een paar jaar geleden werd hij met een vracht sigaretten aangehouden in Italië. Wanneer ik vernam dat hij in de gevangenis zat, reed ik naar ginder. Met een vislijn slaagde ik erin hem vanaf een hoger gelegen plaats enkele vijlen toe te spelen. Hij heeft toen zijn handen stukgevijld, maar slaagde er toch in door dat raam te kruipen. In zeven haasten heb ik hem toen over de grens gebracht. 's Anderen-

daags verscheen hij op het Italiaanse televisiescherm en stond zijn foto in alle kranten afgedrukt. Ik geloof dat hij zich daar best nooit meer laat zien...’

‘Wat herinner jij je nog van je avonturen als jeneverstoker?’

‘Geen klein beetje... Wij moesten tijdens de oorlog toch van iets leven, nietwaar? En bovendien hadden wij de geniaalste installateur van een stokerij in de familie: onze Staf. Ik ben begonnen met het distilleren in Antwerpen, in de Generaal Lemanstraat, boven het café “Excelsior”, tegenover de voormalige kazerne. Daar heb ik gestookt totdat de kelder vol karbied zat... Op een keer werd ik ervan verwittigd dat de Duitsers verbeten naar mij op zoek waren. Het bleek dat ik iemand doodgeschoten had. Terloops: ik heb nooit in mijn leven een vuurwapen in handen gehad; waar die beschuldiging vandaan kwam, weet ik nog niet. Enfin, ik besloot toch voorzichtig te zijn en alleszins elders te gaan overnachten. Toen ik op een avond bij het oude dametje, in wier huis ik sliep, aankwam, ontdekte ik dat ik mijn lucifers vergeten had. Ik keerde terug naar het café “Excelsior”, maar plotseling baadde dat gebouw in het licht. Ik wilde vluchten, doch er werd van alle kanten geschoten, zodat ik wijselijk besloot me over te geven. Daarna heb ik de verschrikkelijkste zes maanden van mijn leven beleefd. Elke dag stonden ze met een revolver voor mij en dreigden ze ermee me te zullen doodschieten indien ik niet bekende. Soms zelfs werd ik geblinddoekt. En brullen dat die mannen deden! Na een tijdje begon ik bij dat ceremonieel telkens te lachen. Op een keer werd ik ontboden bij een hoge piet. “Warum lachst du?” wilde die weten. “Een Duitser is zo eerlijk dat hij nooit een onschuldig mens doodschiet,” antwoordde ik Toen kwam er nog een hogere piet en die wilde hetzelfde weten. “Ik lach altijd,” zei ik, “ omdat die mannen hier dingen zeggen die ze niet doen.” Toen was het met die doodsbedreigingen gedaan. Later vernam ik dat een zuster van Titje Leemans, die bevriend was met een Duitse officier, voor mij had ten beste gesproken.’

‘Toen was je dus vrij...’

‘Toch niet! Ik belandde in Jabbeke, in een soort van concentratiekamp. Daar werd ik op transport naar Noorwegen gesteld. De trein was echter amper vertrokken, of ik sprong eruit. Ik kwam naar huis met een fiets, die daar schijnbaar toevallig lag...’

‘Ik vermoed dat je alweer in een stel en een sprong aan het jeneverstoken was.’

‘Inderdaad. Ditmaal ging ik wonen in het huis van een rijke dame aan de Anselmostraat te Antwerpen. Jef Somers, een maat van mij, was daar conciërge. Wij stookten in het achterhuis, waar ooit een bakkerij geweest was. Daar hebben ze ons lang met rust gelaten. Titje, mijn lief toen, en Yvonne, Jef's vrouw, brachten de jenever in bussen en met de tram naar de Jezusstraat in Borgerhout. Op zekere dag was één van de bussen lek, zodat een doordringende geur van alcohol de wagon vulde. Nu wilde het toeval toch wel dat één van de passagiers een vent van de aksijnzen was! Die kerel was echter slim... Hij volgde de vrouwen, wachtte hen op, en volgde hen weer. Wat later werd Jef Somers op heterdaad betrapt... Ik zie hem nog altijd schreien.’

‘En jij?’

‘Ik kwam juist van Berchem, met twee smokkelzakken vol suiker... Natuurlijk wist ik van toeten noch blazen. En wat konden die mannen van de aksijnzen bewijzen? Een tijdje later zat ik met Miel Smolders te stoken boven een café aan de Sint-Jakobsmarkt. Miel werd betrapt... maar werd ongemoeid gelaten. Er hing daar een foto van mijn lief, en dus was ik de schuldige! In Antwerpen heb ik nog gestookt aan de Boomgaardstraat, de Drakenhofstraat, de Genevalstraat, de Leclusestraat... Enzovoort.’

Ik liet een paar andere glazen bier aanrukken en sloeg vergenoegd gade hoe Sander een klontje in de triple trappist doopte en eraan zoog. ‘Sluikslachten, jeneverstoken, smokkelen... Haalde je tijdens de oorlog nog andere gevaarlijke toeren uit?’

‘Ik heb ook gesjacherd, natuurlijk. De lukratiefste handel

dreef ik ooit in fietsbanden, ik ruilde ze tegen rantsoenbonnetjes. Zonder dat ik het besepte kreeg ik zo ooit eens te maken met een echte gangsterbende. In het café “Windsor” tegenover het station in Antwerpen namen die kerels van mij een partij banden af. Zij zouden de rantsoenbonnetjes gaan halen... Het duurde wel een poosje voordat ik inzag welke bok ik geschoten had. Toen werd ik pas voorgoed kwaad. Aan een kennis vroeg ik waar die kerels huisden. Dat was op een bovenverdieping aan de Quellinstraat. Ik trok ernaartoe, viel er binnen, en met mijn aansteker als een revolver in mijn hand onder mijn regenjas dwong ik die mannen ertoe mij hun rantsoenbonnetjes te geven. Ik slaagde erin heelhuids buiten te geraken en spurtte het stadspark in. Wat later trok ik met een maat van mij naar Brussel om die bonnetjes daar te verkopen. Het bleken er valse te zijn... Met onze staart tussen onze benen reden we weer naar huis. In al zijn ontgoocheling liet mijn maat de aktentas met die bonnetjes erin op een bank in de trein staan. Die werden daar gevonden door enkele mannen van Herentals. Omdat de naam van de dochter van mijn maat in die aktentas stond, namen die mannen contact op met ons... Zij vroegen of wij bereid waren hun geld te lenen in ruil voor die toch wel verdachte tas. Met de moed der wanhoop deden we het... Nooit zagen we dat geld terug.’

‘Na de oorlog heb je ook nog eens in de gevangenis gezeten, geloof ik...’

‘Ja, maar toen was ik het slachtoffer van echte bedotterij... Ik droomde ervan een transportbedrijf op te richten en deed al wat vervoer voor wie het vroeg. Zo moest ik op een keer enkele goederen gaan ophalen in Wijnegem. Ik werd gearresteerd. De goederen bleken gestolen te zijn van de Engelsen, en iemand uit Pulle had de rijkswacht op de hoogte gebracht. Eens te meer kwam ik in de Begijnenstraat terecht. Maar ik kreeg er wittebrood, en dat had ik sedert lange tijd niet meer gegeten!’

‘Daarna ben je dan toch aan de uitbouw van die droom begonnen, nietwaar?’

Sander zuchtte zwaar. ‘Ja, ik vervoerde bouwmaterialen... Indien ik er in 1950 mee opgehouden had, was ik rijk geweest. Dan had ik heel mijn leven kunnen rentenieren. Toen ik er in 1956 uiteindelijk mee stopte, had ik miljoenen schuld. Je weet niet wat dat kost: vrachtwagens die stuk zijn, chauffeurs die overtredingen maken en ongevallen veroorzaken, wanbetalers...’

‘En toen ben je caféhouder geworden?’

‘Ja. Toen ik “De veertien Billekens” in Zandhoven kocht, had ik nog nooit een pint bier gedronken. Zo een dancing uitbaten mag je niet onderschatten. De zaak marcheerde echter, en dus zag ik nog verder... Ik kon “Fabiola” overnemen in Heist-opden-Berg. Dat werd de reüsite van mijn leven. Daar pas ontdekte ik dat ik feitelijk een geboren herbergier was. Maar, nogmaals, het is een zwaar leven... en, ergens misschien ook, bleef het avontuur wenken. Op een keer liet ik mij bepraten, ik werd handelsreiziger in fruitsappen. Ik kende immers zoveel mensen én ik was goed van de tongriem gesneden. Binnen de kortst mogelijke tijd werd ik de beste verkoper van de firma, maar de bocht - “Val Frutta” heette dat ding - bleek onverkoopbaar te zijn. Dus zocht ik mijn heil weer achter de tapkast. Ditmaal kwam “Dennenoord” in Beerse aan de beurt. In een mum van tijd maakte ik er een goudmijn van. Daarna nam ik “Castel” in Breendonk over. Ook dat werd een kip die gouden eieren legde. Toen ik die zaak overgaf, meende ik binnen te zijn... maar ik had buiten de nieuwe waard gerekend, want dat was een wanbetaler! “Astra” aan de Eiermarkt in Begijnendijk werd het volgende café dat ik in exploitatie bracht... Dat werd mijn zwanezang. Ik had er genoeg van, en mijn eerste liefde, de weg, wenkte... Ik werd opnieuw routier. In dienst van René Anthonis, een groentenhandelaar, begon ik naar Duitsland te rijden met een vrachtwagen én een aanhangwagen. Zesduizend kilometer per week haspelde ik af, bovendien moest ik zelf laden en lossen. Daarna kwam de firma “Trakto” aan de beurt, een prima zaak. De beste chauffeurs mochten naar Italië rijden. Zij hadden

er een gewoonte van gemaakt hun baas voor driehonderd liter mazout per reis op te lichten. Ik deed aan die publieke diefstal niet mee, en het gevolg was dat ik als een hond aan de deur vloog. Vervolgens werd ik vrachtrijder bij Corneel Geerts in Wijnegem, alhoewel die in principe niemand boven tweeëntwintig jaar in dienst nam. Daar kon ik het ook niet lang harden: die jongelui zaten meer in de cafés dan in hun kabine, zodat ik alleen maar een spelbederver was. Na een tijdje gereden te hebben voor de “Meuneries Bruxelloises” werd ik dan privé-chauffeur bij T.R.T. Geruime tijd was ik daar de troetelchauffeur van de grote baas. Toen hij gestorven was aan kanker, reed ik nog een tijdje met de nieuwe algemene directeur... tot ik zelf ziek werd. Het betekende dat voor mij de kous af was. Er zaten genoeg jonge mensen zonder werk. Maar stilzitten heb ik nooit gekund, en dus begon ik achter de vrouwen te lopen...’

‘Dan heb je nu geen zorgen meer?’

‘Toch wel! Ik ben al zo vaak bekeurd voor pekelsonden tegen de snelheidsbeperking dat ik voortdurend vrees tegen een rijverbod aan te lopen.’

Ik vertelde Sander het een en ander over de toch wel ongelukkige toestand waarin Gust zich bevond.

‘Ach, ik heb onze Gust zo dikwijls willen helpen,’ zei hij, ‘maar die vent kan niet weg uit Pulle. Hij was ooit de beste motorcrosser van de wereld, maar hij dronk bier van de aankomst tot het vertrek.’

‘Ook je broer Fons was een vedette...’

‘Dat zou ik geloven! Als ik eraan denk wat die allemaal kon... Enfin, als junior toch, toen hij kampioen van België werd en toen hij verzorgd werd door Rik van Mechelen, de zoon van de brouwer van Pulderbos. Dan kwamen enkele mannen van Antwerpen op hem af - ik herinner me een zekere Louis de Beenhouwer - om hem te soigneren; ze gaven hem pillen die hem deden vliegen. Als beroepsrenner won hij in de Ronde van Catalonië ooit drie ritten op een rij. Hij reed Jef Demuyssere compleet in de vernieling. Tij-

dens de laatste rit echter fietste hij in een ravijn. In Opglabbeek won hij de snelste wedstrijd uit die tijd: tweeënveertig kilometer per uur, notabene! Ook de “Boule d'Or”, een wedstrijd van bijna vijfhonderd kilometer, schreef hij op zijn erelijst. En Brussel-Verviers. En de Grote Prijs van Lier... Toen hij echter de relatie met die mannen van Antwerpen brak, was het gedaan met hem: zonder die “vitessepillen” kon hij niets meer... Met de moed der wanhoop is hij dan zelf op zoek gegaan naar die doping. Hij vond het stimulerend middel uiteindelijk bij een apoteker in Antwerpen. De man was zo eerlijk hem ervoor te waarschuwen dat het pepmiddel in casu funest was voor de ingewanden. Onze Fons sloeg die waarschuwing echter in de wind. Het lijdt geen twijfel dat zijn vroegtijdige dood in het Middelheimziekenhuis aan die stimulantia te wijten was. Ze konden bij ons allemaal snel fietsen... Onze Juul won ooit vijf wielervedstrijden in één week.’ Sander had blijkbaar dorst gekregen van zijn tirade, want hij liet zijn dochter een pils en een triple trappist brengen. Nadat hij met verheerlijkt gelaat zijn keel gespoeld had, zei hij: ‘Pater Anselmus was altijd een goede vriend van mij...’

‘Wie is pater Anselmus?’ wilde ik weten.

‘Een trappist, natuurlijk!’ antwoordde hij. ‘Je moet aan onze Staf maar eens vragen hoe dikwijls ik hem uit de gevangenis gehaald heb... Pater Anselmus kon veel. Ik ben ook altijd goed bevriend geweest met een afgezette doeanier uit Eeklo: die redde ooit eens het leven van de vrouw van een... almachtige directeur-generaal, en in ruil daarvoor mag hij af en toe voor zijn vrienden ten beste spreken...’

Voor de zoveelste maal in mijn leven was ik de goden die avond dankbaar dat ze me in Pulle hadden laten geboren worden, zodat ik vanaf mijn veertiende jaar op herbergbezoek had mogen gaan en bier had mogen leren drinken.

5.

De volgende dagen, bij het overdenken en herkauwen van wat Sander mij verteld had, besloop me weer een onbehaaglijk gevoel: waren Sanders belevenissen niet een beetje te ongelooflijk, te onwaarschijnlijk, te fabuleus? De oudere Pullenaars kenden Sander en wisten dat hij precies het tegengestelde was van een mytomaan, maar hoe zou al die donquichotterie, dat Willem Tell- en Robin Hood- en Tijn Uilenspiegelachtige overkomen bij... bijvoorbeeld de jongere Pullenaars? Had ik in mijn jeugd ook niet vaak ongelovig geschuddekoft bij het aanhoren van sommige sterke Pulse verhalen? Had ik ooit écht geloofd dat jongemannen in een zaterdagnacht een paar ploegen leenden bij Foeter, de smid, en met vereende krachten de Beurs omploegden, zodat de kerkbezoekers die zondagochtend door de ploegvoren moesten ploeteren? En die andere twijfels... Zo zou Gust Cavens in een zaterdagnacht alle bandhonden van het dorp in een, ten bate van de houtzagerij van Vervloet, uitgerangeerde tramwagon gesloten hebben, zodat de kerkgangers die zondagochtend dachten dat ze droomden. En wat werd en niet verteld over de slager Schuifel? Tijdens een teerfeest bij Amelie Tokus - mensen, wat kon die een trappist schenken! - zou hij ooit eens geveinsd hebben dronken te zijn. Op een bepaald ogenblik ging hij binnen in het café tegen een muur staan... te wateren, of - beter gezegd - te doen alsof, want hij had een flesje bier onder zijn kiel van het boogschuttersgild verborgen. Amelie, die toch al bijziende was, protesteerde heftig. Schuifel draaide zich om, met zijn piemel nog uit zijn broek, nam een mes van de tafel... en sneed met één ruk het onding af. 'Voilà!' riep hij, terwijl hij het lid onder Amelies neus op de tapkast gooide, 'daar hebben we geen van beiden voortaan nog last van!' Amelie slaakte een kreet en viel in onmacht, zodat ze niet meer zag hoe Schuifel triomfantelijk ook een koeie-uier onder zijn lange kiel vandaan haalde... Pulle heeft altijd gekraakt van dergelijke verhalen, die stammen uit een tijd dat

de toch wel erg geïsoleerd levende dorpingen geen andere ontspanning hadden dan wat de farceurs onder hen konden bieden. Meestal zijn het geen verhalen voor lieverdjes, noch voor moraalridders... Op sommige huwelijksfeesten, vooral wanneer de mannen die nog links kunnen walsen denken dat hun uur geslagen is, waan ik mij weleens in het oude Pulle. Trouwens - nu ik erover nadenk - het stoven van peren en kolen zit ook de jongere Pullenaars enigszins in het bloed... Tijdens het huwelijksfeest van mijn neef Eddy verleden jaar werd op een bepaald ogenblik de zaal overrompeld door de lokale fanfare. Mijn pas aangehuwde nicht sloeg haar bruidssluier naar achteren, diepte haar trompet op uit een foedraal, tilde haar bruidsjapon op en... nam haar plaats in onder de leden van het korps. Alhoewel ik stom van verbazing toekeek, werd toch mijn aandacht getrokken door mijn tafelburen, drie jonggehuwde familieleden... Die mannen zaten warempel te conspireren! Eén van hen had een sleutelbos bij zich met een hondertal passe-partouts. De grimmigheid vonkte uit hun ogen. Ik wilde weten van welke poets zij zelf dan wel het slachtoffer geweest waren... De een ging in de vroege ochtend met zijn bruid naar hun huurwoning en vond de deur niet meer: ze was dichtgemetseld met een eensteensmuur. De ander trof een lading rijnzand aan voor zijn deur; toen hij na zwaar labeur de ingang vrijgemaakt had, ontdekte hij dat zijn woning volgepropt zat met ballons. De derde, een boerenzoon, stond voor woonvertrekken die boordevol hooi zaten; zijn huisraad en zijn bed stonden op de hooizolder... De schimpnaam van Pulle is sinds mensenheugenis Klein Geel. Ze hebben nog altijd hun naam niet gestolen, dacht ik toen, die brave oud-dorpsgenoten van mij...

Doordat Staf Corthout de dooppeter is van Sanders zoon Rudi, komt hij nogal eens in 'Oud Egypte'. Sander had me zelfs zijn telefoonnummer kunnen geven. Nu is Staf beslist de beruchtste van de gebroeders Corthout, zodat ik vrij lang talmde voordat ik hem opbelde. Toen ik ten slotte toch door de zure appel beet, kwam ik in contact met de vriendelijkheid

en de jovialiteit zelf. Ik mocht komen wanneer ik maar wilde, hij had tijd zat. Ik was toch dat ventje met zijn krulhaar, dat vroeger altijd bij zijn grootouders aan het Lang Spoor zat? Ja, hij herinnerde zich mijn vader nog en mijn oom Don. ‘Don en ik waren even oud,’ zei hij. ‘Hij was één van mijn beste kameraden. Veertien dagen voor zijn dood - dat is nu alweer twee jaar geleden, nietwaar? - ben ik nog bij hem thuis geweest, samen met Louis Tokus.’ Ik herinnerde mij Staf ook nog... Als snotneus zag ik hem meer dan eens razendsnel door het veld spurten, in de richting van de Wip, het oude gaaschietingsveld in Pulle. Dat betekende dan dat de Gestapo gesignaleerd was. Hij woonde toen in het huis waar vroeger de zonderlinge kunstschilder Charel Theunen zijn onverkoopbare tableaux had zitten te borstelen. Voor de buitenwereld deed Staf niets, maar in feite deed hij alles en nog wat. Hij sloeg ook smout uit koolzaad, en in die olie bakte hij zelfs frieten... voor de kinderen uit de buurt. Tijdens de oorlog heb ik van hem meermaals zo een uit een krant gedraaid puntzakje boordevol geurige, met zout bestrooide frieten gekregen. Op een vrijdagavond - het vroom wat en het sneeuwde lichtjes - reed ik naar St.-Jozef-Olen. Recht tegenover de fabriek moest ik letten op een bord met de aanduiding ‘Zwaar Verkeer’ erop: daar moest ik rechts draaien, en dan in het eerste straatje rechts moest ik uitkijken naar een tuin met twee grote duivenhokken erin. Tot mijn verbijstering kwam ik in de fameuze Koperstraat terecht, waar ik vroeger verscheidene keren op bezoek geweest was bij mijn toenmalige mederedakteur van het tijdschrift ‘Heibel’, Walter van den Broeck. Staf bleek in een achterhuis te wonen, maar hij troonde me mee naar de huiskamer van een familie waar hij, zoals wij dat in de Kempen zeggen, gezoden en gebraden lag. Hij was grijs geworden en zijn aangezicht liep nogal rood aan, maar overigens hadden de jaren hem nauwelijks veranderd. De vrouw des huizes monsterde me ietwat wantrouwig. Toen ze me een glas bier had uitgeschonken, vertelde ze dat ze niet te spreken was over enkele leugens in ‘Brief aan Boudewijn’

van Walter van den Broeck. Ik moest haar driemaal verzekeren dat mijn boek het waarheidsgetrouw verhaal van de familie Corthout zou brengen, voordat ze gerustgesteld was. ‘Ben jij met pensioen?’ vroeg ik aan Staf, om het ijs te breken.

‘Ja,’ zei hij glunderend, ‘sedert ik als routier bij de compagnie “Maritime Belge” werd afgedankt omdat ik niet goed meer zag. Nu slijp ik voor mijn plezier geregeld nog de kleinst denkbare diamantjes die Frans van Doren uit Pulle mij bezorgt.’

‘Is dat alles wat je nog doet?’

‘God neen! Sinds ik hier woon - en dat is nu acht jaar - speel ik met de duiven. In het begin van de jaren vijftig baatte ik in Grobbendonk het café “Lux” uit. Dat was toen het lokaal van de duivenmelkers. Sedertdien had ik er altijd van gedroomd duivenmelker te worden... Weet je dat ik verleden jaar vijftien eerste prijzen won?’

‘Herinner jij je nog het een en ander uit je prille jeugd, Staf?’

Hij grinnikte. ‘Wij, de jongens uit de dorpskom van Pulle, hadden vroeger altijd ruzie met de mannen van boer Belmans van het Vroegeinde. Die jongens waren van Eindhout naar Pulle verhuisd, en zij kenden veel mooiere gedichten dan wij... Tegenover hun “Oorlog” bijvoorbeeld smolten onze “Ijsbloemen aan het Venster” zó weg. Ik behoorde ook tot de belhamels die eens een zware boom voor de deur van Gust Pudding legden en die geregeld gingen spoken met een uitgeholde biet met een kaars erin.’

‘Hoe oud was je toen je vader verongelukte?’

‘Twaalf jaar. Wij waren die namiddag gaan zwemmen in de Molenbeek. Toen wij pas thuis waren, brachten ze hem binnen. Ik zie nog de ontvelde schouderbladen van onze Juul voor mijn ogen, zijn pet en zijn jas waren helemaal verhakkeld. Op de begrafenis van onze vader was kolossaal veel volk. Vanaf toen mocht ik van de hoofdonderwijzer thuisblijven om te helpen in de rijwielhervestplaats. Ik ben fietshersteller geweest tot ik naar het leger moest.’

‘Had je het goed in die tijd?’

‘Niet slechter dan anderen. Natuurlijk waren wij met negen mensen thuis... en er waren maar drie slaapkamers. Ik sliep bij mijn zuster Mit, die elke nacht een aanval van epilepsie kreeg en die in bed waterde. Onze Mit liep altijd met een doos rond. Als onze moeder de was aan het doen was en naar het café moest voor een klant, was onze Mit er als de kippen bij om zeepsop uit de tobbe te scheppen en ervan te drinken... Wij hadden een heilige moeder. Ik zat in de gevangenis toen ze stierf, en ik mocht niet naar de begrafenis gaan...’ Staf nam een fles jenever uit de buffetkast en schonk zich een borrel in.

‘Waar vervulde je je dienstplicht?’

‘In 1937 werd ik opgeleid tot brancardier in Lier. Daarna kwam ik in het Militair Hospitaal van Antwerpen terecht, waar ik de eerste bloedgever werd. In 1939 werd ik gemobiliseerd te Lier, in een veldhospitaal aan de Zimmertoren. In Huise werd ik gedemobiliseerd. Met een rodekruisauto bracht ik verscheidene andere gedemobilizeerden naar huis. Voor een zekere Leysen van Zandhoven reed ik 's anderendaags met die wagen naar de markt in Sint-Truiden: er zaten toen achtendertig varkens in. Toen was het mooie liedje gedaan... De burgemeester van Pulle eiste de wagen op, waarna het voertuig nog geruime tijd stond te verroesten aan het gemeentehuis in Emblem.’

‘En toen volgde, geloof ik, een erg bewogen tijd voor jou...’ ‘Ja. De Gestapo stekte me bij mijn kraag toen ik op het terras van het café van Daems in Grobbendonk een pintje bier zat te drinken. Ik werd tewerkgesteld in Duitsland. In Braunschweig. Ik kocht thuis honderden foulards op, die ik dan verkocht aan de Polen in Magdeburg. Al spoedig echter kreeg ik er genoeg van... Ik ging lopen, en slaagde erin met de trein naar huis te komen. Hoe ik door al die controles kon slibberen, is me nog steeds een raadsel. En toen moest ik vanzelfsprekend onderduiken...’

‘Hoe kwam jij aan de kost?’

‘Je zult het misschien niet geloven, maar sluikslachten durfde ik niet. Dan maar smokkelen dus... Ik reed naar Holland met Louis Verelst. Aan de grens verstopten we onze fietsen in een heg. Te voet trokken we dan naar Tilburg, waar we vlees en graan opkochten. Op een keer werden we in Grobbendonk tegengehouden door controleurs, die officieren van het Belgisch leger geweest waren. Die mannen moesten absoluut vlees hebben. Ik zette mijn vracht bij onze Fons op de drempel en zei: “Neem het maar, als je durft!” Ze zagen dat ik tot alles in staat was en dropen met de staart tussen de benen af.’

‘Hoe werd je jeneverstoker?’

‘Eigenlijk tegen mijn zin. Louis Verelst verplichtte mij ertoe samen met hem een distilleertoestel te kopen in Borgerhout. Daarmee begonnen wij te stoken bij ons thuis, maar dat gedoe bracht niets op. Toen verhuisden we naar Louis' huis. Daar - dat durf ik bekennen - goot ik geregeld de jenever in de riool, opdat de stokerij een fiasko zou worden en ik van Louis zou af raken. Toen ik daarin geslaagd was, begon ik samen met Michel van de Koperen uit Grobbendonk een distilleerinstallatie te fabriceren. Dat lukte, maar Michel was met de winst weg. Toen achtte ik me in staat om zelf een distilleerapparaat te monteren. Mijn eerste machine - zo noemden wij het hart van een jeneverstokerij - leverde vijf liter alcohol per uur. Die heb ik uitgetest in de conciërgewoning van een kasteel te Westmalle. En dan volgde een eindeloze odyssee... Ik heb in mijn leven zeker op vijftig verschillende plaatsen gestookt!’

‘Je hebt ook een heleboel pikante avonturen beleefd...’

‘En of! Laat mij eens wat uit de grabbelton halen... Ik stookte nogal lang bij Mopsje Marinus in 't Moerhuis op Krabbels in Pulle. Op een keer had Mopsje te veel geproefd, zodat hij straalbezopen was. Hij wilde met mij absoluut in het dorp nog een pint gaan pakken. Voor alle veiligheid heb ik hem toen moeten gebonden leggen aan een stutbalk in de schuur... In een te ruime bioskoop in Turnhout hadden wij een een-

steensmuur gemetseld met een deur erin die verborgen was achter een rek. Achter die muur verstookten wij elke week vijftigduizend kilogram korbied. Wij, dat waren ik en enkele mannen die één frank het kilogram kregen bij het aandragen van materiaal én tien frank de liter bij het stoken. Wij hadden al alles geprobeerd om de geur uit de bioskoop te houden, maar tevergeefs. Op een keer kwamen enkele Duitsers naar de film kijken... Die kerels roken onraad, stookten elkaar op... en gingen ervandoor: ze dachten dat ze vergast werden! Die geur... dat was het moeilijkste... Op een keer zat ik met twee machines te stoken bij Gust van Dijck in Pulderbos. Omdat ik een bloedspuwing gehad had - ik verplaatste mij in een hondekar getrokken door een bouwvater - besloot ik het wat kalmer aan te doen. De onderwijzer Fons Vervoort uit Grobbendonk had al enkele malen gevraagd naar een machine. Ik zei hem dat hij ze vijftigduizend frank goedkoper kreeg, indien hij ze alleen ging halen. Zonder dat ik hem de weg wees, reed hij ernaartoe: hij rook waar hij moest zijn... De hachelijkste momenten beleefden we in een boerderij in de buurt van het Slangenbos in Pulle: daar werd op een keer alles aan diggelen gemitailleerd door jaloerse concurrenten. Na de bevrijding heb ik trouwens voor de Engelsen en de Amerikanen gestookt dat de stukken in de buurt vlogen. In Deurne had ik drie machines staan op de vijfde verdieping van een oude brouwerij, recht tegenover het politiebureau. Als wij de zakken suiker en de bussen gas met een katrol van de brouwerij ophesen, moest de vrachtwagen tot tegen het politiebureau rijden. Geen mens koesterde enige argwaan...'

'Die jeneverstokers moeten na de oorlog toch stinkend rijk geweest zijn?'

Staf grijsde breed en schonk zich nog een borrel jenever in. 'Vergeet niet dat Gutt in 1945 alle biljetten boven vijftig frank invorderde. Toen heb ik geluk gehad... Gust van Mechelen, die op een bank werkte, fluisterde mij bijtijds het een en ander in het oor. Ik kocht nog gauw duizend kilogram

suiker tegen honderdtien frank het kilogram. Acht dagen na de aktie van Gutt leende ik tweehonderdduizend frank nieuw geld aan de zuster van Schuifel, die in Lier een handelszaak begon.’

‘Toen wist je dus nog niet hoe een gevangenis er aan de binnenkant uitzag?’

‘Neen. Maar wél aan de buitenkant... Toen onze Gust eens dertig dagen moest gaan brommen in Merksplas voor iets dat hij niet gedaan had, zijn we hem met vierentwintig motors gaan ophalen. En toen ik werd gepakt voor het stoken in het achterhuis bij Vic Tokus - ik kon ontsnappen, maar dat baatte niet: enkele kinderen hadden mij verraden - scheelde het toch niet veel... Meester Lepaige uit Pulderbos had tijdens de oorlog smout willen winnen uit sloren, maar dat leverde niets op. Ik kocht toen prachtig koolzaad op van de Kooperatie voor Landbouw en slaagde erin met een speciaal procédé uit drie kilogram zaad één liter olie te persen. Omdat ik die smout tegen een schappelijke prijs aan de advocaat verkocht had, was deze laatste ook graag tot een wederdienst bereid. Voor dat geval bij Vic Tokus kreeg ik één jaar gevangenis en zeventigduizend frank boete. De meester raadde me aan in beroep te gaan. In de trein vertelde hij me dat ik zou worden vrijgesproken, omdat de rechter sympatizeerde met mensen die deel hadden uitgemaakt van het verzet... Omdat ik wist wat mij bij een recidive te wachten stond (eerst twee jaar gevangenis, dan vijf jaar) hield ik de jeneverstokerij toen voor bekeken...’

‘Wat ben je dan gaan doen?’

‘Smokkelen, natuurlijk! Ik laadde mijn Chrysler vol koffie “Rombouts” en reed ermee naar Duitsland. Ook wereldbollen met sigaretten erin nam ik mee. Wanneer ik dan terugkwam, had ik tafelgerei en -serviezen bij. Die dingen verkocht ik dan hier, én in Frankrijk, waar ik valse bijous opkocht. Met die juwelen reed ik dan weer naar Amsterdam, waar ik horloges opkocht, die ik dan weer in Engeland verkocht. Op de beurs in Londen kocht ik diamanten, die ik in lucifersdoosjes

deed en zo onder mijn voetzolen verborg. Op een keer was er in Duinkerken een zeer strenge controle. Ik dacht: hier ben ik de sigaar. Er was daar echter ook een dametje, een gravin, die in de puree zat: ze wist niet hoe ze moest thuis geraken en ze wond zich daar vreselijk over op. Tot grote opluchting van de doeanebeamtten ontfermde ik me over haar. Ik zei dat ik haar wel naar huis zou brengen, en toen lieten ze mij dadelijk passeren.'

'Hadden die controles altijd zo een gelukkige afloop?'

Staf trok een grimas en snoof. 'Neen. Niet lang daarna werd ik in Frankrijk gepakt met drieduizend horloges in mijn wagen. Alles werd aangeslagen. Ik mocht zelfs mijn eigen horloge niet houden. Ik belandde in de gevangenis te Looz. Het was daar vreselijk. Er zaten ter dood veroordeelde Duitsers met ketens aan de benen. Omdat ik op weg naar Engeland was, had ik veel geld bij me. De cipiers stonden me toe dat geld te spenderen aan eten. Dus liet ik geregeld een kopieuze maaltijd bereiden voor mij en mijn medegevangenen. Vier maanden heb ik daar gezeten. Toen kon ik mij vrijkopen voor tweehonderdvijftigduizend frank.'

'Ik vermoed dat je toen je buik vol had van het smokkelen...'

Staf lachte smakelijk en schonk zich een andere borrel jenever in. 'Ja. Ik besloot ernstig te gaan werken én eerlijk mijn boterham te zullen verdienen voortaan. Ik kocht van onze Sander een afgedankte vrachtwagen, en daarmee begon ik te rijden voor een Antwerpse expediteursfirma. Toen ik voldoende verdiend had, schafte ik me een nieuwe vrachtwagen aan, waarmee ik zeven jaar reed voor de firma "Avanti" uit Rijkevorsel. Dan kon ik weer een nieuwe vrachtwagen kopen... Intussen had ik een weesjongen opgeleid tot vrachtautochauffeur. Op een keer reed die jongen met de nieuwe vrachtwagen naar een autorodeo. Hij had drie rodeowagens in de laadbak geduwd... en reed mijn truck helemaal in de prak. Het betekende dat ik failliet was.'

'En toen?'

'Een tijdje voordien had ik een vracht trottoirbanden gebracht

naar de Wittestraat in Antwerpen. Toen ik die stenen aan het afladen was, kwam de oud-Pullenaar Rik Cavens, die daar in de buurt een zaak had, naar me toe. Hij vertelde dat Juul Smolders voor hem aan het jeneverstoken was, en dat hij daar al heel wat had... op toegelegd. "Waarom zou jij het niet nog eens proberen, Staf?" praamde hij. "Jij bent een expert. Ik geef je tachtigduizend frank per maand." Omdat ik toen goed mijn brood verdiende en ook wel omdat ik hondsmoe was, snauwde ik hem af: "Laat me met rust!". In de tijd van dat failliet echter herinnerde ik mij dat gesprek... Ik wist niet meer van welk hout pijlen te maken, en dus reed ik naar Rik Cavens. Toen ik bij hem aankwam, was hij een geslagen man: hij had het opgegeven nog te dromen. Vanzelfsprekend maakte mijn bereidheid hem wild entoesiast. Dezelfde dag nog reden we samen naar de Beurs in Brussel. Rik had daar veel relaties...'

'En dus begon je opnieuw jenever te stoken?'

'Ja, én te experimenteren met distilleermetodes. Van machines die acht liter per uur produceerden kwam ik tot machines die honderd én méér liter per uur haalden.'

'Herinner je je nog enkele anekdotes?'

'Te veel om op te sommen. Ik ben begonnen in Wechelderzande, geloof ik. Ik betaalde daar zeventuizend frank huur voor een weekend. Het vrouwtje van wie ik huurde stond me steeds op te wachten. Als de bliksem stak ze het geld in een witte zak onder haar rok. Bij Frans Vertruyen in Pulderbos toverden we in één nacht de ruimte tussen de boerderij en de schuur om tot een stokerij. Niemand merkte het. Daar heb ik lang gestookt. Ik at zelfs met die mensen aan dezelfde tafel. Ze hadden daar een mongooltje dat niets liever deed dan van de alcohol te komen proeven, zo met de vinger... je weet wel. De jonge meisjes uit de buurt daar kwamen mij hun liefdesavonturen vertellen. Door bemiddeling van wielrenner René Guns begon ik te stoken in Ekeren, bij de stayer Jan Delin. Dat duurde echter niet lang, want Jan kon niet meer slapen van de schrik, zodat zijn prestaties op de wiel-

banen er opvallend begonnen onder te lijden. Van een oude boerderij in Kessel belandde ik in de villa van een zekere Peeters in Westmalle. Daar moest ik alle dagen een vrachtwagen ijs laten aanrukken om voldoende koeling te hebben. Na een tijdje stond de kelder boordevol water. Gecamoufleerd als rentenier ging ik daar elke avond in de buurt van de abdij enkele trappistjes drinken. Bij Boer Miljoen in Zandhoven liep alles ook geruime tijd gesmeerd, alhoewel suikerdistributeur Jan van Doren met voorafbetalingen marchandeerde. Op een keer echter ontstond er een brandje. “Brand!” brulde de vrouw des huizes. Ik poogde haar te kalmeren en zei: “Laat maar branden. Het dooft vanzelf wel.” Zij belde echter in paniek de rijkswacht op, én de brandweer, zodat mij niets anders overbleef dan te vluchten. In Holland, in de streek van Heerlen, heb ik ooit ook eens een brand gehad. Dat was in een schuur waar twintig koeien stonden vastgebonden. Zonder mij om de installatie te bekommeren heb ik die dieren dadelijk bevrijd en naar buiten gedreven. Gelukkig zat de kommandant van de brandweer daar mee in het komplot: hij was mecanicien en ik had hem gevraagd iets aan de ketel te lassen. De boer trok nog twintigduizend gulden schadevergoeding van de verzekeringsmaatschappij. In Holland stookte ik trouwens graag. Toen ik in Waterlandskerkje bezig was, ging ik geregeld mosselen eten in Philippine...’

‘En slaagde je er telkens in te ontkomen?’ vroeg ik ongelovig.

Staf lachte hartelijk. ‘God neen! Ik heb tienmaal in de gevangenis gezeten. Alles tesamen een goede tien jaar. Na die geschiedenis in Zandhoven vluchtte ik naar Holland. Omdat ik nu eenmaal een technische knobbel had, vond ik werk in Hulst, in een buismeubelfabriek. In Antwerpen hadden ze me vroeger trouwens reeds een vennootschap in een buismeubelfabriek aangeboden, omdat ik erin geslaagd was daar de produktie tot vijfhonderd stoelen per dag op te drijven. Een tijdje zag het ernaar uit dat ik op het rechte pad zou blijven, maar het toeval wilde dat ik een oude vriend op het lijf liep...

Hij kende de veiligste plaats van de wereld: een gebouwtje bij een oude watermolen in Asse. Om het wantrouwen van de boer die de eigenaar was te doorbreken beloofde ik hem een kleerkast én een beerkar vol geld. Dat boerengezin was trouwens zeer braaf, maar die mensen aten altijd worst... Ik at daar tien meter worst per week! Geruime tijd liep het daar goed, maar op een dag werd ik ervan verwittigd dat de rijkswachters een tip hadden gekregen en een inval beraamden. Er was zo iemand die dergelijke inlichtingen aan mij doorspeelde... Mijn toenmalige vrouw had te doen met een rijkswachter en ze had me - ondanks het feit dat ik wekelijks honderdduizend frank verdiende - verklikt. In zeven haasten ontruimde ik de stokerij. Geen vijf minuten nadat ik vertrokken was, vielen vijfendertig gerechtsdienaars het oude molenaarshuis binnen. Meermaals had ik de boer, die mij alleen maar kende onder mijn schuilnaam Fons, op het hart gedrukt dat hij bij een eventueel verhoor alleen maar mocht reppen over een grote dikke vent met een deux-chevaux. Met de kerel op wie de beschrijving van toepassing was, had ik nog een eitje te pellen: hij had ooit mijn maat verlinkt. En, inderdaad, mijn list lukte: de verrader werd aangehouden en voor twee jaar naar Sint-Gillis gezonden. Een tijdje later, in Destelbergen, was ik dan toch de klos: tien rijkswachters namen me te grazen. Ik werd met verscheidene getuigen gekonfronteerd en iedereen zei toen. "t Is de Fons!" Ik hoor de inspekteur van de aksijnzen nog altijd zeggen: "Staf, nu wordt het toch tijd!" In de gevangenis kwam die inspekteur, Van den Bosch heette hij, mij geregeld onder de neus wrijven dat er door mijn schuld een onschuldige in hechtenis zat. De laatste maal dat hij mij erover aanpakte, gaf ik toe ooit in Asse uit mijn wagen te zijn gestapt... maar dan om er tegen een boom te wateren.'

'Je moet in die jaren enorm veel mensen leren kennen hebben...'

'Ja. Nu heb ik het voornamelijk gehad over de lui die hun eigendom ter beschikking stelden tegen grof geld en die soms

niet meer van het toilet konden komen van schrik, maar het verhaal van de afnemers en helers is nog veel gekker. Ook het leven in de gevangenis is iets apart. Weet je dat wij in Merksplas ooit een raket hebben gelanceerd? We hadden een fietspomp volgepropt met solfer... “Made in the U.S.A.” stond erop.’

‘Staf, je hebt ooit eens de frontpagina's van de kranten gehaald voor een... kwalijk riekende affaire...’

‘Die zaak met de metylalkohol?’ Hij knikte. ‘Daar heb ik zwaar voor geboet, alhoewel ik slechts twee jaar gevangenisstraf kreeg, en dat was dan nog louter en alleen voor het jeneverstoken. Dat zat zo... Enkele heerschappen - Daniëls, Geyskens en Peeters heetten ze - hadden me wijsgemaakt dat gedenatureerde alcohol opnieuw kon gerektificeerd worden. Ik slaagde erin dat te doen tot in de perfectie. Ik haalde de etylalkohol bij apoteker Hoet in Lier. Ik vertelde de man dat ik zwaar vervoer deed, dat ik een speciale collector ontworpen had, en dat de wagens veel beter marcheerden met alcohol. Omdat de apoteker er goed aan verdiende, gaf hij maar... onbepakt. Maar dan wilde hij nog meer verdienen... In plaats van gedenatureerde etylalkohol bezorgde hij me metylalkohol (metanol), die hem dertig centiemen de liter minder kostte en die hij aanlengde met wat blauwsel om dezelfde kleur te verkrijgen. En dan is de catastrofe gebeurd... Ik ben wel jeneverstoker geweest, maar nooit een giftmenger.’

‘Waarmee hield jij je bezig in de gevangenis?’

‘Met techniek! Ik heb er alle denkbare dokumentatie over distillatie doorgenomen. Alle soorten van alcohol, benzine, bier... die dingen hebben voor mij geen geheimen meer. Ik heb daar een machine ontworpen... Een wand van mijn cel was één plan. Met mijn kleermakersschaar knipte ik uit karton een reusachtige maquette.’

‘Heb je nog gestookt na de metylaffaire?’

‘Nee. Daarna ben ik routier geworden. Ik reed ongeveer tweehonderdmaal naar Italië, waar ik trouwens vijfmaal voor

een tijdje gewoond heb. Het smokkelen kon ik natuurlijk niet laten. In die tijd gold het klokken met barometer en termometer. Ook naar Denemarken reed ik veel. Vandaar bracht ik pijpen mee. En hoe vaak ben ik niet naar Portugal geweest? In Lissabon en Porto loste en laadde ik containers.’ Staf wees naar een prachtige paternoster tegen de muur. ‘Die bracht ik mee van een bedevaart naar Fatima.’ Op dat ogenblik stond hij op en zette zijn schipperspet op. ‘Het spijt me, maar nu moet ik een belofte volbrengen.’ Hij wees naar een jong meisje in de deuropening. ‘Ik heb dat lieve ding beloofd dat ik haar met de wagen naar een dancing in Schilde zal brengen.’

Wij volgden Staf naar buiten. Bij zijn gloednieuwe wagen nam ik afscheid.

‘Ik ben altijd thuis,’ zei Staf nog, terwijl hij naar het achterhuis en de duivenhokken wees. ‘Over wat jou interesseert kan ik nog uren praten...’

6.

Telkens als ik in de daaropvolgende weken in Pulle kwam - bij mijn moeder, bij mijn zusters, bij Fons Swartebroeckx voor het wekelijks kaartavondje, in één van de vier herbergen - werd ik overstelpt met anekdotes over de familie Corthout. In de eerste plaats kwam ik tot de konstatacie dat werkelijkheid en fantasie op onthutsende wijze met elkaar versmolten waren. Andere euvelen waren de overlapping van avonturen en de kontaminatie ervan. Het onderscheid tussen goed en kwaad was vervaagd, weggevallen, bedekt met de mantel van wat men de couleur locale zou kunnen noemen... Wat eens doldrieste vermetelheid was, heette nu durf, heldhaftigheid zelfs; wat ooit - zacht uitgedrukt - dubieus en op het randje af was, kreeg nu epiteta als schalks, slim, gehaaid. Enfin, de tijd had de kwaadsprekerij, het lichtvaardig oordeel en de vitterij eerst geamortiseerd en dan doen omslaan tot ophemeling, geamuseerdheid en kritiekloosheid. Geruime tijd mangelde het mij weer aan zin om door te gaan met mijn onderneming. Tot, op een zondag in het begin van maart, mijn zwager Herman me zei dat er een motorcross ingericht werd in Wehelderzande en dat René Corthout daaraan deelnam... René Corthout is een zoon van Fons Corthout, die stierf in 1974. Ik herinnerde mij René nog als een soort van wonderkind: op vijfjarige leeftijd reeds reed hij met een door zijn vader speciaal voor hem ontworpen motor. Ook had ik hem meermaals aan de slag gezien als wielrenner. Van René Corthout kon ik misschien het een en ander vernemen over zijn vader. Dus toog ik die middag langs de Heirbaan naar Wehelderzande... Vanop de viadukt over de E3 zag ik de veelkleurige vlaggen fonkelen in de zon. Waar eens de wulpen speelden, verdrongen nu de supporters elkaar rond gierende en zandverstuivende motorcrossmachines. Het rook er naar frieten, hamburgers, bier, leder, zweet, olie en benzine. Toen ik het circuit bereikte, waren juist de sidecars aan hun eerste reeks begonnen. De zijspannen met de verbeterde motorrijders en de

akrobatische bacconisten hosten en dansten over het hobbelige parcours. Via de mikro vernam ik dat René Corthout in vijfde stelling lag.

Bij de volgende doortocht begon ik te tellen. Het duo in vijfde positie was nummer 15. De lange man aan het stuur was onmiskenbaar een Corthout. Geboeid volgde ik de wedstrijd: aanvallen, tegenaanvallen, valpartijen, pech, verhitte toeschouwers, een steenuiltje dat radeloos rondfladderde... Toen de race afgevlagd werd, reed René Corthout nog in vijfde stelling. Ik poogde zijspan 15 te volgen naar het rennerspark, maar de volkstoeloop verhinderde dat. Gelukkig liep ik op mijn neef Eddy, die in het gezelschap vertoefde van Tony Corthout, een zoon van Gust. Op het enorme kampeerterein wezen zij mij de weg tussen tenten, caravans, wagens, aanhangwagens, motors, zijspannen, sleutelende mecaniciens, zich wassende motorcrossers, lunchende vrouwen en kinderen... René Corthout bleek een weergave te zijn van Fons Corthout, zoals ik mij die herinnerde: een mooi uitgebalanceerd gelaat met stevige jukbeenderen en kin, blauwe ogen, een ietwat weemoedig lachende mond, een zachte stem... Ja, hij had al iets horen ronken over mijn plan. Vanzelfsprekend kon ik zijn moeder spreken. Eén van de volgende dagen was dat beslist te regelen. We spraken af dat ik zou telefoneren. Daarna liet ik hem met rust: een motorcrosser moet ervoor zorgen dat ook met de innerlijke batterijen alles in orde is, voordat hij weer in het strijdperk treedt. In de tweede reeks van de zijspannen eindigde het nummer 15 zevende. In de einduitslag werden René Corthout en zijn bacconist vierde op dertig deelnemers. Toen ik achteraf in de aloude herberg 'De Keizer' in Wechelderzande het stof zat weg te spoelen met een oude trappist, dacht ik aan Fons Corthout... Tijdens de oorlog werd ooit eens de fiets van mijn schoonvader gestolen in Grobbendonk. De man, een diamanthandelaar, kon dat vehikel niet missen en besloot zelf op onderzoek uit te gaan. De volgende zondagvoormiddag reed hij met de stoomtram naar de Vogelen-

markt in Antwerpen. Wat hij vermoed had, bleek waar te zijn: de dief, eveneens uit Grobbendonk, poogde de gloednieuwe banden en binnenbanden tegen een mooi prijsje aan de man te brengen... Mijn schoonvader haalde er de politie bij. De gerechtsdienaars wilden bewijzen hebben. Er bleef mijn schoonvader niets over dan een beroep te doen op Fons Corthout, die toen rijwielhandelaar en -hersteller was in Grobbendonk en die hem de banden verkocht had. Fons verklaarde zich dadelijk bereid tot een soort van expertise, alhoewel hij dan eerst iets moest bekennen: de binnenbanden in kwestie waren gewoon binnenste buiten gekeerde tweedehandse banden van een racefiets. Met een dergelijk bewijs zat de dief natuurlijk dadelijk klem...

En hoe zou zo een sportvedette in het vooroorlogse Pulle zich gevoeld hebben? Fons was amper twintig jaar oud toen hij wegkampioen bij de amateurs werd. Pulle was in 1931 een bijna hopeloos van de buitenwereld geïsoleerde landelijke gemeente. Op elke wedstrijddag zakten de mensen 's avonds naar het café 'Sportwereld' af om te informeren naar de prestaties van het jeugdige fenomeen. Voordien hadden de dagbladen wellicht nooit nieuws gezien in wat de inwoners van Pulle verrichtten... De daaropvolgende woensdag telefoneerde ik naar René Corthout. Zijn moeder vond het best dat ik dezelfde dag nog kwam. In de vooravond reed ik dus met de wagen naar Lier. In Viersel, even voorbij de minitunnel onder de E39, werd ik opgehouden door een enorme volkstoeloop. Er was een vreselijk ongeval gebeurd: ondanks het voor gevaar waarschuwend knipperlicht was een personenwagen er uit de bocht gevlogen en had een bestelwagen geramd. De hele weg lag vol tulle en suikerbonen. De bestuurder van de personenwagen - een jongeman uit Wechelderzande, zei men, die zijn vrouw en zijn dezelfde ochtend geboren tweeling wilde gaan bezoeken in de kraaminrichting te Lier - was zwaargewond naar het ziekenhuis gebracht, evenals de bestuurder en twee inzittenden van de bestelwagen. Zwaar onder de indruk van het beeld - suikerbonen tussen

bloed en verhakkeld ijzer - zette ik mijn weg voort naar de Waversesteenweg in Lier. Het nummer 48 was een net huis in de rij. Ik werd er vriendelijk ontvangen door René Corthout en zijn moeder Ilona. De huiskamer was een fraai vertrek, smaakvol gemeubileerd en gestoffeerd. Ik zat amper aan de solide tafel of Linda, Renés vrouw, zette me reeds een kruimig schuimend glas bier voor. Ilona, de goedaardigheid zelf, vertelde me dat ze eigenlijk Kupi heette. Ze was op haar negende levensjaar vanuit Hongarije naar België gekomen, naar Lier. Ze had Fons Corthout leren kennen in 1935, toen zijn carrière als wielrenner haar hoogtepunt voorbij was.

‘Wanneer huwden jullie?’ wilde ik weten.

‘In 1937,’ zei ze weemoedig. ‘Fons won toen nog een wedstrijd in Opglabbeek, en van de opbrengst daarvan zijn we gehuwd.’

‘Gaf hij het wielrennen zo maar op?’

‘Ik drong erop aan. Dokter Van den Heuvel uit Lier had hem gezegd dat hij van die stimulerende pillen perforaties in de ingewanden zou krijgen.’

‘Vertelde hij je weleens wat over zijn jeugd in Pulle?’

‘Weinig of niets. Fons wat geen praatvaar.’

‘Hebben jullie een gelukkig huwelijk gehad?’

‘Ja. Hij was nooit te lui om te werken. Werken en koersen: dat was zijn leven. En als chauffeur was hij bijzonder leep. Alkoholische dranken gebruikte hij niet of uiterst zelden.’

Ze haalde diep adem. ‘Hij was de braafste van de bende. Vraag aan iedereen die hem kende, wat voor iemand hij was. Allen zullen zeggen dat hij een doorgoede vent was.’

‘Waarmee verdiende hij de kost?’

‘Toen we in Grobbendonk woonden, herstelde en verkocht hij fietsen en motors. Na ons huwelijk hebben we een tijdje in de herberg “De Lindekens” gewoond. Toen we in 1939 van “de vlucht” terugkeerden, vestigden we ons aan het Astridplein.’

‘Stookte Fons ooit jenever?’

Ilona schudde peinzend het hoofd. ‘Bij mijn weten niet. Hij heeft wel enkele maanden in de gevangenis te Turnhout gezeten, maar dat was omdat ze bij ons jenever gevonden hadden, die hij afgenomen had van Staf.’

‘Wanneer werd hij motorcrosser?’

‘Na de oorlog liet hij motors overkomen vanuit Engeland, telkens twintig tegelijk, van de merken “Royal Enfield” en “Sarola”... Die moesten verkocht worden. Om de verkoop ervan te stimuleren richtte hij met enkele andere Grobbendonkenaars de eerste naoorlogse motorcross in, op de Heide in Grobbendonk. Hij was een zeer goede motorcrosser - hij won trouwens een aantal wedstrijden - maar hij had niet de lef, de behendigheid en het uithoudingsvermogen van Gust... Van die motorcross in Grobbendonk heb ik nog altijd een film.’ Ilona stond op en haalde een pak foto's uit een lade. ‘Het inrichten van motorcrosses in Grobbendonk duurde niet lang: de voorzitter van het komitee ging er met de kas vandoor...’

Geboeid keek ik naar de vergeelde en vervaagde foto's. Er was ook een affiche bij met de foto van een motorcrosser in miniatuur erop: ‘Motorcross op de Kloosterheide te Lier met Alfons en August Corthout, Richard van Tichelen, Karel Dom, Swolfs, Van Obbergen e.a. Gedurende de motorcross zal het wonder der techniek, René Corthout, vier jaar en acht maanden oud (de jongste motorrijder van België), zijn kunde tonen.’

‘Onze Fons had dat motorfietsje zelf gemaakt,’ zei Ilona.

‘De foto's van onze René op die motor verkochten wij op de circuits.’

‘Fons nam ook deel aan snelheidswedstrijden voor motoren, nietwaar?’

‘Ja. Als motorrenner nam hij vaak deel aan de wedstrijden in Francorchamps, Spa, Mettet, NijveL... Hij was bijna altijd derde of vierde, omdat hij het moest afleggen tegen de geperfectioneerde fabrieksmachines van sommige concurrenten. Maar dan is er een jaar geweest dat verscheidene motor-

renners verongelukten. Wij hadden toen reeds onze drie kinderen. En toen heb ik hem gevraagd ermee op te houden...'

'Wanneer zijn jullie in Lier gaan wonen?'

'In 1949. En hier is onze Fons dan zelfstandig vrachtrijder geworden...'

'Wanneer is hij gestorven?'

'In 1974. Aan longkanker. Hij is zeventien maanden ziek geweest. Bij het optillen van een vat mazout was er iets in zijn longen kapotgesprongen. Toen dat begon te verdrogen, moest hij naar het Akademisch Ziekenhuis in Leuven. Daar volgde een uitermate pijnlijk onderzoek. Achteraf wilde hij niet meer terug naar ginder. Dus moest hij naar het Middelheimziekenhuis in Antwerpen. Doordat hij met een geopend raam sliep, heeft hij daar dan nog een zware verkoudheid opgedaan. Ik denk dat hij toen te veel antibiotica kreeg... Hij zag geweldig veel af. Je had zijn gezwollen armen eens moeten zien... Zes maanden later was hij dood.'

Terwijl ik het bidprentje van Fons aan het lezen was, kwam ook René aan tafel zitten. 'Het wielrennen is altijd de grote hobby van onze vader gebleven,' zei hij. 'Zijn mooiste jaren beleefde hij toen zijn beide zonen, onze Marcel en ik, wielrenner waren. Hij vergezelde ons naar elke wedstrijd.' Hij toonde mij een kranteknipstel met een foto erbij: Eddy Merckx en René Corthout alleen voorop in de finale van 'De Ster der Liefhebbers' te Aartselaar.

'Wat heb jij als wielrenner zoal gepresteerd, René?'

'Als amateur nam ik deel aan de "Ronde van Bulgarije" en aan de "Omloop van het Eiland Man". In de jaren 1967 en 1968 ben ik beroepsrenner geweest. Ik reed voor de ploeg "Smith's Chips", onder leiding van Guillaume Driessens, de Franse klassiekers en de "Ronde van Italië"... Toen ik van die ronde thuiskwam, bezorgde ik onze vader de grootste ontgoocheling uit zijn leven. "Ik stop met wielrennen," zei ik. Eerst was onze vader woedend... Hij wilde geen uitleg horen. Volgens hem mangelde het mij simpel aan karaktersterkte. Toen ik bij mijn beslissing bleef, was hij er het hart van in.

Een maand lang sprak hij geen woord met mij. Dat was de tweede maal in zijn leven dat hij boos op me was. De eerste maal was dat in mijn jeugd, toen ik een deugnietenstreek had uitgehaald bij een buurman... Toen gaf hij me een oorveeg.'

'Waarop kwam die uitleg neer?'

'Op de cols in die "Ronde van Italië" dacht ik een paar maal dat mij het lot beschoren was van Tom Simpson op de Mont Ventoux in de "Ronde van Frankrijk"... Ik reed er totaal versuft en zwijmelend over. Pas toen hij mijn verhaal hoorde bevestigden door een ooggetuige, geloofde onze vader het...'

'Doping?'

René knikte en zuchtte. 'Ik heb twaalf jaar gekoerst. Op de eerste twee jaar na heb ik altijd stimulerende middelen gebruikt. Wij moesten stimulantia nemen, weet je. Wie het niet deed, kon trouwens de anderen niet volgen. De hypokrisie rond dat probleem doet mij nu nog altijd grijnzen. Intussen heb ik echter zeker tien jaar met de nasleep van dat onnatuurlijke gedoe gezeten... Nu nog voel ik soms ongemakken die ik daaraan wijt.'

'Betrapten ze je dan nooit? Ze zeggen toch dat de controles streng zijn...'

René begon hartelijk te lachen. 'O ja, ze betrapten mij... eens... In 1967 wos Jos Boons de "Sluitingsprijs van het Wielerseizoen" te Putte-Kapellen; Eddy Merckx eindigde tweede, ik derde... De eerste drie van de uitslag werden onderworpen aan een dopingkontrole. Ik had mij omgekleed bij een slager. Toen ik mij aan het wassen was, kwamen ze een urinestaal vragen. Omdat ik stimulerende middelen gebruikt had, wist ik niet goed wat te doen. Toevallig kwam op dat ogenblik een slagersknechtje het vertrek binnen. Ik zei tot dat ventje: "Doe mij eens een genoeg en water even in dit busje". Het slagersknechtje deed wat ik hem vroeg, en ik leverde dus zijn urine in. Stel je mijn verbijstering voor toen ik enkele weken later een brief ontving, waarin stond geschreven dat ik positief bevonden was en dat ik een jaar geschorst werd en een

boete van twintigduizend frank moest betalen.’

‘Wat was er dan gebeurd?’

‘Ik weet het niet. Misschien werden de urinestalen van de drie gecontroleerden verwisseld...’

‘Protesteerde je dan niet? Dat slagersknechtje was je getuige...’

‘Na een dergelijke onthulling zouden ze me dan weer beticht hebben van bedrog, met alle gevolgen vandien. Nu ging ik gewoon in beroep, omdat er geen tweede staal genomen was en ik dus de kans niet kreeg voor een tegenexpertise... De schorsing werd opgeheven, maar de boete niet.’

‘Heeft je vader je nog als motorcrosser in aktie gezien?’

‘Ja, helemaal in het begin van mijn... loopbaan. In 1973 was ik ermee begonnen mecanicien te spelen voor het in B.L.M.-middens befaamde duo Willy en Herman van den Bulck uit Kessel. Mijn vrouw, Linda, is trouwens de zuster van die mannen. Toen Herman in 1974 zijn legerdienst moest vervullen, verving ik hem als bacconist. Ik hoor onze vader nog altijd zeggen: “Hij is gek!”. Dat jaar zat ik elke zaterdag tot twee uur in de nacht aan de machine te sleutelen. In 1975 heb ik me dan zelf een zijspan aangeschaft, en nu ben ik dus aan mijn negende seizoen als motorcrosser bezig.’

‘Hoeveel overwinningen behaalde je?’

‘Vier... waarvan één in Zwitserland, in Amriswil.’

‘Heb je als motorcrosser soms ook behoefte aan stimulantia?’

‘God, neen! Het is een harde sport, maar het blijft een hobby. De hele B.L.M. is één vriendentroep. Tijdens de wedstrijden bekampen we elkaar tot het uiterste, maar daarbuiten zijn wij kameraden. Verdienen doen we er geen van allen aan, integendeel... Denk maar aan het dure materieel én de verplaatsingskosten. Rudy, mijn zoon, is nu twaalf jaar. Binnenkort begin ik hem op te leiden tot motorcrosser...’

‘Is dat niet... een beetje gevaarlijk?’

‘Veel minder dan wielrennen!’

7.

Toen ik die avond thuiskwam, vernam ik dat de jongeman uit Wechelderzande die in Viersel frontaal op een bestelwagen was ingereden... Tony Corthout was, een zoon van Gust. Met een weggerukt ooglid en diverse breuken aan alle ledematen was hij in de reanimatieafdeling van het ziekenhuis te Lier opgenomen. Tot overmaat van ramp was zijn vrouw, die in hetzelfde ziekenhuis bevallen was met een keizersnede, nog steeds niet uit de narcose ontwaakt... 's Anderendaags werd ze trouwens naar Leuven overgebracht, omdat de geneesheren in Lier machteloos stonden tegenover dergelijke complicaties bij een anesthesie. Vermits ik van alle vooralsnog bezochte leden van de familie Corthout had moeten horen dat Juul de beste was, achtte ik nu de tijd gekomen om hem een bezoek te brengen. Allen kenden zijn adres, maar hij had geen telefoon. Ik kon mij hem onmogelijk voor de geest roepen: hij was gehuwd en had Pulle verlaten voordat ik geboren werd. Toen ik in het begin van de lente van Antwerpen kwam, stopte ik voor zijn woning op de Lammerenberg in Massenhoven. Ik belde aan en stond een ogenblik later voor een uitermate lieve man: breed lachend, lang, mager, grijs, blauwogig, uitnodigend... Dadelijk verklaarde hij zich bereid mij te ontvangen wanneer ik maar wilde.

Twee dagen later, in de vooravond, reed ik naar ginder. Ik werd er hartelijk verwelkomd door Juul, die zijn plaats aan de kaarttafel bij de bejaarden van het dorp voortijdig had verlaten, en door zijn vrouw, Ida, die naar de voetbalmatch Oost-Duitsland-België had zitten te kijken. Omdat ik nu eindelijk weleens wat meer over de wortels van de familie Corthout wilde weten, drong ik er bij Juul op aan eens goed na te denken... 'Onze moeder, Jo Hendrickx, stamde uit Viersel,' zei hij. 'Haar ouders hadden daar een keuterij. Haar broers waren dokwerkers. Onze vader werd geboren op de Zandheide in Pulle, in een kleine arbeiderswoning. Hij had één zuster, Fien, die na haar huwelijk naar Kontich verhuis-

de, en één broer, Jef, die een groot huis en een grote diamantslijperij bouwde op de Zandheide. Jef was een eigenzinnige vent; tussen hem en onze vader klikte het nooit. Wij waren hem te min. Wij hebben in dat huisje op de Zandheide trouwens Peer Corthout, onze grootvader, verzorgd tot aan zijn dood; onze grootmoeder was op jonge leeftijd gestorven...'

'Wanneer werd jij geboren?' vroeg ik.

'In 1910. Onze moeder had een voorkind, en dan volgde ik...'

'Vertel eens wat over je vader.'

'Hij was een open boek. Toen wij nog op de Zandheide woonden, was hij diamantslijper. Hij werkte in de fabriek van Pros. Moeder zei altijd: "Als ik hem door de tuin zag komen, wist ik al of de steentjes goed of slecht gelopen hadden." Ook was hij geweldig eerlijk, met bedrog kon hij niet om. Ik herinner me nog dat hij ooit zei: "Mannen, je wordt nu groot. Doet al wat je denkt te moeten doen, behalve moorden, brandstichten en stelen..." Maar hij kon ook streng zijn. Toen er negen kinderen waren - we sliepen soms met vier in één bed - had onze moeder het niet gemakkelijk. Ze beredderde alles, maar we luisterden niet naar haar. Eén woord van hem echter deed ons springen.'

'Hoe was je moeder?'

'Zij was de goedheid zelf. Zij gaf tot ze geen hemd meer aan haar gat had. Ik ben altijd blij als ik eraan denk dat onze Sander haar in haar oude dag zo goed verzorgd heeft, eerst in Pulle, dan in Emblem. Ze stierf in het ziekenhuis van Lier.'

'Heb jij een mooie jeugd gehad, Juul?'

Juul lachte breed. 'Ja zeker, maar ook een moeilijke. Ik werd beschouwd als de oudste, en dus moest ik met de kinderen zeulen. Op school noemden ze me zelfs de Bult, omdat ik ernaar liep: er zat altijd een van mijn broers op mijn heup én een in mijn nek. Hoe dikwijls ik in die jaren warm water in mijn nek gevoeld heb, kan ik niet bij benadering zeggen. Soms liep het bijna verkeerd af... Op een keer liep ik met onze Sander op mijn arm door de tuin. Eensklaps kreeg ik een mooie appel in de gaten. Ik zette de kleine met pisdook en al

in het gras, en gooide met een stuk lood naar de appel. Ik had slecht gemikt, want het lood kwam op een tak terecht, schampte af en sloeg... een gat in het hoofd van mijn zorgenkind. Tableau natuurlijk! Een andere keer, eveneens in de tuin, zette ik hem eventjes op de grond om naar een vogelnest in een struik te kunnen kijken. Tot mijn ontzetting was hij eensklaps verdwenen. Ik liep de hoek van het huis om... en zag twee beentjes spartelen tussen de planken die het gootgat afdekten. Ik trok hem bij de beentjes uit de modder, liet hem braken, en had daarna nog meer dan een halfuur nodig om hem weer wit te wassen. Met onze Frans heb ik ook het een en ander beleefd... Ik mocht, met hem op mijn arm, eens voor vijf centiemen babbelaars - van die rode met een erg zoete vulling - gaan kopen in het snoepwinkeltje van de kuiper. Ik stak een babbelaar in zijn mond... maar nu slikte hij die toch wel in, zeker! Hij begon te gapen, en sloeg bont en blauw uit. Ik vluchtte met hem achter een haag, stak mijn vinger in zijn keel... en hij was genezen.

Op een andere dag was ik, met hem in mijn nek, gaan vogels zoeken op Krabbels. En daar werd ik op heter daad betrapt door boswachter Smolders. De man greep me bij de schouder en brulde dat hij me naar het kasteel zou brengen en me daar in de kelder zou opsluiten. Ik vond er niet beter op dan onze Frans geniepig in zijn achterste te knijpen... om hem te doen schreien. Het lukte! De boswachter kreeg medelijden en zond me met een flinke bolwassing naar huis. Vanop een veilige afstand begon ik dan "Sik Dobbel B!" te roepen... Dat was zijn scheldnaam, omdat hij altijd dat merk van tabak pruimde.'

'Is je nog wat bijgebleven van de gemeenteschool?'

'Ja... Toen we nog op de Zandheide woonden, wedijverden we met elkaar na schooltijd om het eerst thuis te zijn. We spurten door de boomgaarden, over de velden... De boterhammen met spekvet en bruine suiker lagen immers op tafel te wachten; en wie het eerst was, kon de grootste kiezen. En wie kan een figuur als meester Van der Auwera, de Bitter-

ham, vergeten? Het eerste gebod van de Bitterham was: “Blijf met je vingers van het fruit in de aanpalende boomgaard van de familie Van Beylen!” Ik had dat gebod naar de letter geïnterpreteerd, want ik hapte zonder mijn handen te gebruiken een groot stuk uit een fleurige peer die over de muur hing. Heb ik toen klappen gekregen! Op een keer sloeg de Bitterham zijn grote bordpasser op de rug van mijn makker Vic van Doren stuk. Vic wilde zich wreken: hij liet mij holsblokspijkertjes op zijn rug onder zijn jas steken, en begon toen de Bitterham uit te dagen... De Bitterham sloeg er met zijn handpalm in... Met van pijn vertrokken gelaat ging hij dadelijk op zoek naar zijn lat. En of Vic toen jankte!’

‘Tot wanneer woonden jullie op de Zandheide?’

‘In 1919 verhuisden we naar dat huis op de Beurs. Vader maakte er een café en een rijwielherstelplaats van.’

‘Wanneer ben je wielrenner geworden?’

‘Tamelijk laat... Onze Fons was vaders oogappel, hij had altijd een racefiets die tiptop in orde was. Onze Fons koerste trouwens al vanaf zijn negende jaar, en veel. Ik had misschien al honderdmaal gevraagd of ik ook eens mocht meerijden, maar vader had steeds kategorisch geweigerd. Toen ik op een keer na zulke weigering begon te schreien, zei hij: “Wel, het is goed, maar als je valt, sla ik je voorgoed dood!” Ik had toen een zware fiets met een kromme stuurstang, en daarmee mocht ik aanzetten in een wedstrijd te Mechelen. In de helft van de wedstrijd ontsnapte onze Fons uit het peloton, we zouden hem pas weerzien aan de eindstreep. Toen dat peloton van zeventig man begon te spurten voor de tweede plaats, reed ik helemaal van achteren. Plotseling zag ik echter een gat, en nog een, en nog een... en ik won die sprint. Nooit heb ik vader zo trots gezien. Toen wij op de terugweg in Viersel in het café van Toon van Hove binnengingen, zoop hij zich daar van pure fierheid lazarus... Tussen 1928 en 1933 was ik bijna onklopbaar. Ik won ooit dertig wedstrijden in één jaar. En vergeet niet: wij moesten toen overal met de fiets naartoe... Zo reed ik ooit een dag te vroeg naar Schaffen!

Gust Verwerft, de koster van Pulle, was mijn soigneur. Ik heb zo eens een week gehad dat ik vloog. 's Zondags won ik in Hoogstraten. 's Maandags, in Zandhoven, gleed ik uit in de tramrails. Bij het vallen werd een ader in mijn been geraakt, het bloed spoot eruit. Gust Verwerft, die de wedstrijd volgde op een mobilette, bond de wonde af met zijn zakdoek. En ik won nog ook. Op dinsdag vertrok ik in Stevensvenne, een gehucht van Lommel. Op een bepaald ogenblik stonden onze Fons en ik daar allebei met een lekke band. Ik herstelde de band en begon met vier minuten achterstand aan de achtervolging. Op één kilometer van de aankomst kwam ik weer bij het peloton, en ik won. De zondag daarna won ik in Walem. Enzovoort. In de koersen werd toen mooi geld verdiend. Een eerste prijs was honderdvijfentwintig frank. Om de haverklap, voor elk café bijna, was er een premie van tien of van vijf frank. In Oud-Turnhout pakte ik ooit tien van de zestien premies.'

‘Heb jij ooit stimulantia genomen, Juul?’

‘Eénmaal... denk ik. Er was een wedstrijd in Pulle. Onze Fons kon of mocht niet starten. Bij het ingaan van de laatste ronde gaf hij me een klein busje met - naar hij beweerde - koffie en cognac erin. Mijn bloed tintelde, mijn spieren daverden. Ik demarreerde en bereikte de eindstreep met ruime voorsprong.’

‘Wat beschouw je nu nog als je grootste wapenfeit?’

Juul wreef over zijn lippen, zijn ogen straalden. ‘Toen onze Fons kampioen van België was, betwistten we samen een wedstrijd in Pulderbos. We geraakten getweeën voorop, en... ik versloeg hem in de spurt. Onvoorstelbaar was het wat er toen gebeurde! Onze supporters scheurden uiteen in twee clans. De supporters van onze Fons beweerden dat ik hem in de laatste rechte lijn gehinderd had... Je moet eens kijken.’ Juul stond op en diepte enkele foto's op uit een lade. Hij toonde me een erg onduidelijk kiekje. ‘Een hele week duurde die ruzie. De zondag daarna was er een wedstrijd in Pulle. Ik bereidde mij speciaal voor: ik at niets dan paardebiefstuk

en brood, en dronk daarbij melk. Onze vader gaf het vertrek. Dadelijk demarreerde ik. In de Voort keek ik onder mijn arm door: onze Fons zat in mijn wiel. Het kon mij niet schelen, ik reed alsof mijn leven ervan afhing. Na een tijdje riep hij: “Waarom rijd je als een zot? We hebben toch voorsprong genoeg!” Ik liet me echter niet vermurwen: ik wist dat hij op zijn spurtcapaciteiten rekende, dus moest ik hem afmatten. In de laatste ronde drong ik hem de leiding op. Aan Pros demarreerde ik vanachter zijn rug weg. Ik draaide het eerst aan de kerk. Hij kwam nog wel tot op de hoogte van mijn trapas, maar moest er uiteindelijk toch aan geloven. Pas acht en een halve minuut later kwam de derde renner over de eindstreep.’ Zich nog duidelijk verkneukelend toonde Juul mij de foto's van de eindspurt. Bij het zien van de menigte schudde ik verbijsterd het hoofd: zelfs in de gloriетijd van Rik van Looy, die dan toch uit het naburige Grobbendonk kwam, waren de kijklustigen nooit zo massaal opgekomen.

‘Hoe kwam er een einde aan je rennersloopbaan, Juul?’

‘Ik heb gekoerst totdat ik moest soldaat worden. Enfin, ik moest dat feitelijk niet, want ik was vrijgesteld van legerdienst... maar ik ging in plaats van onze Fons, die toen beroepsrenner was. En daarna moest ik de kost verdienen voor moeder en de rest... Dat spijt me nu soms nog, alhoewel... Na dat ongeval met vader was het scherp toch van de snee, hoor.’

‘Hoe gebeurde dat ongeval precies?’

‘Wel... vader reed met mij op de duozitting van Schilde naar Wijnegem. Eén van de gealvanizeerde banden sprong stuk. De motor begon verschrikkelijk te slingeren op de kasseiweg... tot wij tegen de keien ploften. Ik vloog tientallen meters, met de handen vooruit, over de weg. Een zekere Gabriëls, die daar in de buurt woonde, voerde vader toen naar Pulle, in een oude Minerva. Thuis verslechterde vaders toestand zienderogen. Toen hij zelfs niet meer reageerde op speldeprikken in zijn voeten, voerden ze hem naar het ziekenhuis van Lier. Daar hebben ze nog gepoogd hem te redden

door zijn schedel te lichten... Uitwendig was ik bijna niet gewond, maar ik had wel veel pijn in de rug. Baardje Corrijnen, de dokter uit Grobbendonk, zei dat het wat spierpijn was, en dat het wel zou slijten. Nadien zat ik echter vaak te schreien van ellende op mijn fiets. Ik eindigde nog weleens tweede en derde, maar het winnen was gedaan...'

'Ik neem aan dat het geen sinecure was: de kost verdienen voor zulk huisgezin...'

Juul snufte enkele keren grimmig. 'Dat zou ik geloven! Ik had vijf stielen in die jaren: overdag was ik diamantslijper, 's avonds fietshersteller en kindermeid; en 's zaterdags en 's zondags probeerde ik wat bij te verdienen als coureur en jazzspeler...'

'Jazzspeler?'

'Ja, de muziek is altijd mijn grote hobby geweest. Het akkordeon was en is mijn lievelingsinstrument, alhoewel ik nooit een noot muziek kon lezen en ik dus steeds op het gehoor moest spelen. Ons orkestje werd gevraagd in alle dorpen van de streek. En daar moesten wij dan met de fiets naartoe.'

'Wie maakte deel uit van dat orkestje?'

'Fons Wouters was onze tamboer, Foeter Lembrechts onze trombonist, Kamiel Cambré onze saxofonist, ik onze akkordeonist, en Gust van Dijck en Albert Lembrechts waren onze pistonisten. Dat orkestje heeft vele jaren bestaan, omdat het zo goed was. De strafste van die mannen was zeker Kamiel. Die had altijd dorst, alhoewel hij ook mijn bier uitdronk. Op een keer zaten we te spelen bij Toon van Hove in Viersel. Het was de derde dag van de kermis en dus... prijsdansen. Toon had aan Kamiel gevraagd of hij de prijzen wilde uitreiken. Die prijzen, meestal potten en emmers, gingen vanzelfsprekend naar de grootste zuipschuiten. Kamiel beloofde aan een paar knullen daar een emmer, indien ze die althans met bier zouden laten vullen en indien hij daar een deugdelijke teug mocht van nemen. Zo gezegd, zo gedaan. Kamiel zette die emmer aan zijn mond, en dronk... en dronk... die

helemaal leeg. Echt gebeurd! Die zwabbers konden hun ogen niet geloven, en ik eigenlijk evenmin.’

‘Wanneer ben jij gehuwd, Juul?’

‘Op oudejaarsdag in 1936, met Ida Reypens uit Zandhoven. Wij zijn toen ingetrokken bij tante Fien, die zich ons lot steeds had aangetrokken. Zij woonde in Kontich en was gehuwd met de slager Gust Taels. In 1938 zijn we dan naar Massenhoven verhuisd. Wij hebben één dochter, en één kleinzoon...’

‘Stookte jij tijdens de oorlog ook jenever?’

‘Eénmaal deed ik dat, ja, Dat gebeurde in de “Redoute”, in Oelegem, samen met een lange vent uit Putte, wiens naam ik vergeten ben. Op een keer was die kerel over onze activiteiten toch wel aan het opscheppen, zeker, in een café daar in de buurt... “Geef hier een rondje van mij!” zei hij. “Mijn gasten verdienen genoeg!” Toen iemand vroeg: “Waarmee?”, riep hij: “Met jeneverstoken, verdomme!” Wanneer mij die onbesuisde grootspraak ter ore kwam, werd ik bang... en trok ik mij stilletjes terug.’

‘Was dat alles?’

Juul glimlachte een beetje onwennig. ‘Ik hield me veel bezig met versnijden... thuis.’

‘Versnijden?’

‘Wel... het aanmengen van alcohol met essence die ik kocht bij de apoteker. Door het toevoegen van die essence en wat suiker fabriceerde ik alle soorten van likeur.’

‘Waar haalde je de alcohol?’

‘Bij onze Staf. Ik denk dat hij de beste alcohol van de wereld kon stoken.’

‘Heb jij ook zulke bewogen oorlogsjaren gekend als je broers?’

Dat denk ik niet, maar ik heb het toch ook niet gemakkelijk gehad... Omdat ik zogezegd geen werk had, werd mijn naam opgegeven bij de Duitsers. Ik moest mij laten inschrijven in Antwerpen. Ze zonden mij naar de kust om daar bunkers te helpen maken. Was met dat een leven... Ons voedsel daar bestond onveranderlijk uit kneip, soep van rodekool, en paar-

debonen. Op een keer brak van een bunker een gedeelte van de bekisting, zodat de specie naar binnen kolkte. Ze verplichtten mij ertoe in de holte te kruipen om verder onheil te voorkomen. Nooit ben ik zo bang geweest: de bekisting kraakte en kreunde, elk ogenblik kon ik bedolven worden. Toen nam ik me voor me zo snel mogelijk te onttrekken aan dat levensgevaarlijke werk. Ik vroeg de toelating om naar het hoofdkwartier in Westkapelle te gaan. Daar meldde ik me aan bij de gouwleider. Ik maakte die vent in gebroken Duits wijs dat mijn vrouw geen eten meer had en dat ze derhalve wilde intrekken bij mijn moeder in Pulle. Indien ik twee dagen verlof kreeg, zou ik haar kunnen helpen verhuizen... Die gouwleider had blijkbaar juist goed gegeten, want ik kreeg een "Ausweis"... Juul stond op en nam uit een lade het bewuste dokument. 'Hiermee ben ik weer thuis geraakt... En voor de rest van de oorlog ben ik voortvluchtig geweest. De brieven die hier toekwamen, gingen onveranderlijk de kachel in. Slapen deed ik in een boerderijtje, wat verder in de velden. Ik had daar mijn leger tussen de rug van de bakkersoven en het plafond. Boven mij lag hooi opgestapeld, onder mij hadden ze soms pas brood gebakken... Ik had het vaak zo warm dat ik dacht gaar te zijn.'

'Heb je ooit nog dergelijke hachelijke toestanden meegemaakt?'

Juul krabde in zijn sluijk grijsblond haar. 'Ja, nog niet zo lang geleden. Onze Sander is een echte visstroker, dat weet je wellicht al. Wel, die lokt mij graag aan om in de eenzame uurtjes wat akkordeonmuziek te hebben. Ditmaal nam hij me mee naar Hellevoetsluis, in Holland, waar zijn jacht en dat van Frans van Aarschot gemeerd lagen. 's Avonds voeren we twee uur de Haringvliet op, om twee lijnen van ten minste een kilometer lang, met een driehonderdtal haken eraan bevestigd, uit te gooien. Dat gebeurde bij kalme zee en was dus prettig. 's Nachts echter gebeurde er iets met de beaufortschaal: de windkracht steeg, en bleef maar stijgen. Ondanks mijn protest voeren we 's ochtends toch uit. Te midden van

de huizenhoge golven moest ik roeien, terwijl hij de haken lichtte en de palingen in de bennen gooide. Omdat wij de wind in de rug hadden, was dat nog enigszins doenbaar. De terugtocht echter werd erger dan een kruistocht. Met loeiende motor danste en zwalpte het jacht over en door dat op hol geslagen water. Alhoewel ik me met beide handen vastklampte aan de reling, voelde ik mij na een poosje beurs en blauw geslagen. Viermaal had ik al een akte van berouw gebeden, toen de boot tot zinkens toe vol water gelopen was. “Hozen! Scheppen!” brulde onze Sander. Maar ik kon mijn gekneusde en verkleumde handen onmogelijk voor wat anders gebruiken dan me vast te klemmen. Tot overmaat van ramp had Frans van Aarschot een lijn gebroken, zodat die met een lange haak moest dreggen naar zijn stropersgerei... Nog gekker werd het toen wij vastliepen op een zandbank. Meer dan een uur lang poogde onze Sander zijn jacht weer vlot te krijgen, maar die boot boorde zich steeds maar dieper in het zand... De redding kwam van de waterpolitie. Eén van die heren ging zelfs te water om een kabel aan het jacht te koppelen. Die ene sleepboot echter volstond niet om ons vlot te trekken, er moest nog een tweede sleepboot bij te pas komen... Juist om drie uur konden we ons nog laten versluizen... 's Zondags wordt de Hellevoetsluis immers maar tweemaal in werking gesteld.’ Juul blies opgelucht zijn wangen vol. ‘Drie weken later viel onze Sander hier binnen; hij ging dansen in Zandhoven, in ‘Willem Tell’. ‘Hoe is dat afgelopen?’ wilde ik weten.

‘O,’ zei hij luchtig. “Dat viel nogal mee. Ik heb een boete van dertienduizend frank betaald.” Zo is onze Sander altijd geweest: wat voorbij is, is voorbij; kniezen heeft hij nooit gedaan.’

‘Jij speelt dus nog steeds akkordeon... Mag ik je vragen eens een melodie uit het begin van de jaren dertig ten beste te geven?’

Juul stond op en liep naar het salon. ‘Dit is een elektronisch akkordeon,’ zei hij, terwijl hij ging zitten en een verblindend

fraai instrument in de armen nam. ‘Het telt achtenveertig registers, en heeft bijna honderdvijftigduizend frank gekost. Wat zal ik spelen?’

‘Misschien de schlager die je het eerst kon spelen...’

‘Dat was “De Wereld der Blinden”!’ Juul begon op werkelijk virtuose wijze een melodie te spelen, die ik nooit gehoord had maar die naar mijn mening zo wonderwel paste bij die mysterieuze jaren dertig, de goede oude tijd, de vooroorlogse periode... uit mijn jeugd, waarover de grote mensen het hadden als ze brood aten met de molm erin. Na ‘De Wereld der Blinden’ volgden ‘Carioca’, ‘Witte Rozen’, ‘Daar bij die Molen’... Toen Juul ophield, zei zijn vrouw: ‘Haal nu je oud akkordeon eens.’ Terwijl hij naar de slaapkamer ging, vertelde ze: ‘Dag in dag uit zit hij te knutselen, aan het moeilijkste eerst; hij repareert muziekinstrumenten, én maakt ze zelfs... Verleden zondag, op een hobbytentoonstelling in Massenhoven, exposeerde hij negen instrumenten... Hij had nogal bekijks!’ Op dat ogenblik kwam Juul terug met een groot en zwaar akkordeon. Hij knoopte het met flanel gevoerde zeildoek los en toonde me een akkordeon dat nog zo goed als nieuw was. ‘Dit was mijn eerste akkordeon,’ zei hij trots. ‘Ik kocht het in 1932. Zou je kunnen zeggen dat ik het als jazzspeler overal mee naartoe moest zeulen op de bagagedrager van mijn fiets? Ik heb er ooit eens vijftien uur achter elkaar op gespeeld.’ Terwijl ik het glinsterende tuig bewonderde, kwam hij nog met enkele instrumenten aandragen. ‘Deze n taku tak heb ik zelf gemaakt. Het is een oud Kongolees instrument. De negers die 's nachts de wacht optrokken, speelden erop om niet in slaap te vallen. De do ligt in het midden, luister maar...’

Juul begon op het snaarinstrument te tokkelen. Daarna haalde hij weer een soort van akkordeon te voorschijn. ‘En dit is een tienbasser. Ik heb hem helemaal zelf gemaakt. Sus Cavo, de Grobbendonkse volkszanger, komt er soms op spelen omdat hij de klank zo mooi vindt... Ik heb ook een dulcimer - dat is een Amerikaans instrument - gemaakt; en voor een

Pool die hier in de buurt woont, herstelde ik onlangs nog een concertina...'

'Kom je nog veel in Pulle, Juul?'

Juul knikte. 'Er is iets in Pulle dat mij nog altijd aantrekt, maar wat het precies is weet ik zelf niet... Als ik een tochtje maak met mijn racefiets, rijd ik er bijna intuïtief naartoe.'

'Hij moet in Pulle geweest zijn,' bevestigde Juuls vrouw.

'Heimwee naar vroeger, Juul?' wilde ik weten.

'Niet speciaal,' antwoordde hij, een beetje verlegen glimlachend. 'Soms denk ik weleens met weemoed terug aan... bijvoorbeeld de oude smidse op de Beurs. Daar bij Foeter troepten de vertellers én de braniemakers samen. Ik herinner me dat we ooit een wedstrijd in gewichtheffen hielden... Dat gebeurde dan met het optillen van wagenassen. Jos Vekemans slaagde er zelfs eens in het aambeeld op te tillen, maar er was toen iemand die dat nog hoger kon. Om toch de strafste te zijn reed Jos toen met de fiets dwars door de doornhaag naast het huis van de familie Melis, tegenover de smidse...'

8.

Van alle leden van de familie Corthout was het Sus, de oudste, die ik het best kende; Sus, die een voorkind en in feite niet eens een Corthout was. Sus immers was in mijn jeugd de enige fietsenhandelaar en -hersteller in Pulle. In die dagen - de auto's in het dorp waren op één hand te tellen en de stoomtram was nu eenmaal ook geen ideaal vervoermiddel - betekende dat wel iets. Bovendien was Sus, eerder klein en geblokt van gestalte en met het normale hoofd van het pyknische type, een goede 'velomaker'; een bewijs daarvan is de fiets met zijn naam erop, waarmee ik in mijn vrije tijd nog steeds over de boswegen jakker.

Sus woonde indertijd aan een smal, naamloos steegje achter de kerk. Het is vreemd hoe mij vooral bepaalde geuren nog zijn bijgebleven: de geur van de doorgeschoten ligusterhaag die het lage gebouwtje gedeeltelijk aan het gezicht onttrok, de geur van lijm en benzine en smeerolie en rubber... Ook de vergeelde kranteknipsels met de foto's van wielrenners en de verslagen van sportwedstrijden erop zie ik nog steeds tegen de witgekalkte muur boven de werkbank hangen. Meestal moest je er je beurt afwachten, zodat je dan kon praten of luisteren... Sterke verhalen werden er verteld, en Sus deed er graag een schepje bij. Ook herinnerde ik me nog Melle, zijn vrouw... Aan mijn moeder vertelde Melle meermaals dat Sus haar voor zijn dood geregeld onder de neus wreef: 'Ik kom terug, je zult weleens zien!' Telkens als ze dat ophaalde, schokte Melle van het lachen. 'Ik heb hem nog altijd niet weergezien,' zei ze dan. Wanneer Melle bij ons thuis langskwam, fietste ze steeds eerst de tuin in om naar de bloemen en de heesters te kijken. Melle was nu echter ook dood... Ik wist dat Sus en Melle vier kinderen hadden: Jeanne, Louis, Juul en Zefa. Misschien kon iemand onder hen mij wat meer over Sus vertellen... Van mijn zwager Herman vernam ik dat Jeanne en Zefa in Grobbendonk aan de Zandstraat naast elkaar woonden. Op een vrijdagavond in het begin van april

ging ik bij Zefa aankloppen... Zefa ontving me met een kwaadaardig poedeltje in de armen. 'Laat het hondje maar los,' zei ik. 'Ik ben niet zo bangelijk...'

'Draai er dan toch maar je rug niet naartoe,' opperde ze bezorgd. 'Je zou niet de eerste zijn die hij in de kuiten bijt. De bezoekers die hem kennen, gaan hier achteruitlopend buiten.'

'Herinner jij je nog iets van wat je vader vertelde over zijn jeugd?' wilde ik weten.

'Ik weet dat hij, net zoals nonkel Juul en nonkel Fons, coureur was... Meestal reed hij in combine met nonkel Juul. Ook was hij enkele jaren motorcrosser. Aan de motorcrossen echter nam hij slechts deel om de startpremie op te strijken. In de eerste jaren na de oorlog was dat vijfhonderd frank. Omdat hij vrouw en kinderen had, riskeerde hij weinig of niets... Ik hoorde hem meermaals vertellen dat hij het bezinekraantje zelfs durfde dichtdraaien bij de start... om dan na een halve ronde te hebben afgelegd pech te veinzen. Heel zijn leven bleef hij bezeten van sport. Onze Juul, mijn jongste broer, is ook wielrenner geweest. Toen hij amateur was, hield hij ermee op.'

'Hoe was zijn karakter?'

'Kwaad was hij nooit, kerven liet hij over aan onze moeder. En hij had ook een eigenaardige soort van beroepstrots... Kwam iemand bij hem met de vraag naar een échte goede fiets, dan durfde hij bijvoorbeeld rustig zeggen dat hij die niet meer kon maken omdat hij het goede materiaal niet meer kon krijgen. Bovendien gebeurde het meermaals dat hij een verbalemonde fiets die hij in herstelling kreeg, gedeeltelijk oppoetste om de eigenaar ervan er diskreet op attent te maken dat hij zijn vehikel zo niet mocht laten verslonzen... Ook was hij een fratsenmaker van de bovenste plank. Zo herinner ik mij dat hijzelf bijna altijd met een fiets zonder kettingkast reed. Ons moeder had hem misschien al honderdmaal gezegd dat het vandaag of morgen eens faliekant voor zijn broek zou zijn. Op een keer was het dan zover: zijn broekspijp werd verhakkeld door het kamwiel en de ketting. Bij zijn thuis-

komst echter zei hij tot onze moeder dat de hond van Roos Vervloet zijn broekspijp aan flarden gereten had. Ook kon hij in een mum van tijd met zijn vijl een rondelletje omtoveren tot een geldstuk dat in de gleuf van een kauwgompot paste. Voor de kinderen had hij trouwens altijd snoepjes in zijn zak...'

'Ik hoef wel niet te vragen of hij ooit ook jenever stookte?'

Zefa lachte hartelijk. 'Het jeneverstoken zat de Corthouten in het bloed. Tijdens de oorlog stookte onze vader bij ons thuis in een plaatsje dat wij de moos noemden. Als hij daarmee begon, had hij liefst dat wij weggingen. Ik vermoed dat hij ook zijn broers soms ging helpen, maar daarover praatte hij nooit. Zijn grootste bezigheid echter was het versnijden. Likeuren bereiden kon hij als geen ander. Ik heb het ooit meegemaakt dat twee rijkswachters - die mannen moesten hun fietsen soms ook laten herstellen - bij ons aanliepen toen de tafel boordevol flessen pas geprepareerde likeur stond. De mannen gebaarden alsof ze niets zagen. Terwijl onze vader zich om hun fietsen bekommerde, gingen ze wat in de tuin wandelen. Ik denk ook dat er in Pulle nooit iemand leefde die zoveel aardappelen smokkelde...'

'Wanneer overleed hij?'

Zefa stond op. 'In 1963. Hij was astmalijder, weet je. Vaak kon hij niet slapen 's nachts, en dan ging hij werken in de rijwielherstelplaats.' Ze nam een bidprentje uit een lade en toonde het mij. 'Hij werd eigenlijk geveld door een slepende bronchitis. Hij stierf in het ziekenhuis van Lier, veel sneller dan wij verwacht hadden.'

Op het bidprentje las ik dat Sus geboren werd in 1904, te Viersel. 'Was hij actief lid van het schuttersgild en van de fanfare?'

'Neen. De teerfeesten echter versmaadde hij niet.'

'Had hij hobby's?'

'Stropen deed hij graag. Vooral de visstroperij was zijn hobby: hij kon dagen doorbrengen in de Molenbeek, om er met de blote handen palingen en kwabalen uit de holten in de

oevers te halen. 's Zondags reed hij ook dikwijls met nonkel Sander naar Holland, om er te vissen op brasems en rietvoorns...'

'Kwam hij veel bij de familieleden?'

'Sedert wij in 1950 naar het café op de Beurs verhuisden, kwamen zijn broers en zusters af en toe eens langs...'

Toen ik van Zefa afscheid nam, deed ik dat achteruitlopend... zoals het kuitenbijtertje van een poedel dat wilde. Bij Jeanne Corthout werd ik ook verwelkomd door een hond, maar dat was eerder een goedaardige loebas van een niet nader te bepalen straatras. Jeanne was het oudste kleinkind van de familie die mij zo interesseerde. Dat haar vader een voorkind was... had zij nooit geweten. Zij was geëmbarrasseerd, ik was gegeneerd. Ik voelde me nog gênanter toen Jeanne mij meende te moeten toevertrouwen dat zij een voorkind was, enfin, dat Sus en Melle haar al gekocht hadden voordat ze huwden. Om haar gerust te stellen somde ik een aantal voorkinderen op uit het vooroorlogse Pulle, met de bedenking erbij dat vooral onwetendheid en armoede die toestanden in illo tempore in de hand werkten. Wat toen schande heette en schaamte was, kan iemand nu ten hoogste meewarig doen glimlachen. Ik vroeg haar of ze zich haar grootouders nog herinnerde...

'Grootmoeder was een doorgoed mens,' zei ze. 'Maar ze was niet van het bange slag. Tijdens de oorlog deinsde ze er niet voor terug zelf te smokkelen... Na mijn huwelijk in 1948 heb ik nog een half jaar bij haar ingewoond.'

'Welk beeld heb je bewaard van je vader?'

'Hij heeft heel zijn leven hard gewerkt. Voor de oorlog reed hij elke dag met de fiets naar Lier, om daar in de fabriek van "L'Avenir" fietsframes te maken. Ik diende daar toen bij apotheker Hoet en ging vader 's middags geregeld bezoeken. Tijdens de mobilizatie was nonkel Staf daar ook gekarzerneerd. Meestal reed vader 's avonds geladen als een muilezel naar huis... Na het avondmaal begon dan zijn tweede dagtaak. Gedurende de laatste oorlogsjaren is vader ook nacht-

waker aan de sluis in Neder-Viersel geweest, samen met Miel Allee, die zo goed kon vogelpik spelen. Dronken heb ik hem nooit gezien... In het bijzijn van ons, zijn kinderen, zou hij ook nooit een grove grap verteld hebben. Hij was een brave vent, echt waar.'

'Maar hij deed ook weleens iets wat... officieel niet mocht...'

Jeanne lachte genoeglijk. 'Die van Corthout deden dat allemaal. Ik weet nog hoe vader begon jenever te stoken met een moortje op het komfoor... Vooral in het prepareren van likeuren was hij sterk. Hij had een groot bad in huis: daarin mengde hij de alcohol en de essence. Wij moesten dan de flessen spoelen, de etiketten erop kleven, de kurken erin slaan... Meermaals was ik er getuige van dat de rijkswachters van het brouwsel kwamen proeven...'

'Wie waren zoal zijn vrienden?'

'Toen hij nog coureur was en later motorcrosser, waren Oktaaf Fransen en Jos Vekemans zijn soigneurs. Zijn sportcarrière scheerde nooit hoge toppen, omdat hij aan astma leed. Die astma is hem trouwens fataal geworden, veel te vroeg.'

'Was het café aan de Beurs een goede zaak?'

'Ach neen. Alleen tijdens de kermis kwam er wat volk. En van de zatte zeveraar die in het midden van de week zijn lulkoek komt verkopen, wordt niemand rijk.'

Na het bezoek aan Zefa en Jeanne reed ik naar het kerkhof in Pulle. Voor de zoveelste maal viel me de grootte van de begraafplaats op, in verhouding tot de kleinheid van het dorp althans. En eens te meer verdroot het me dat de molen en zelfs de molenberg de plaats hadden moeten ruimen voor een totaal overbodige strooiweide. Wat symbolizeert beter de razende vaart van de tijd dan de wentelende wicken van een windmolen?

9.

De laatste knoop die de familie nog aaneenhoudt, is Julia Corthout. Zij woont het verst van Pulle verwijderd, maar iedereen heeft haar telefoonnummer. Als er wat gebeurd is of als er wat op til is, wordt zij verwittigd. Zij zorgt er dan wel voor dat ook de anderen op de hoogte geraken. Alhoewel ik me haar slechts vaag herinnerde - ik zag haar voor het laatst in het midden van de jaren vijftig, in het sportpaleis van Antwerpen, tijdens de meeting dat wereldkampioen Stan Ockers verongelukte - kwam haar stem aan de telefoon mij uitermate vertrouwd voor: heel graag zou zij voor mij pogen het verleden even op te rakelen. Op de laatste donderdagavond van de paasvakantie reed ik dus naar Deurne. Julia woont gelijkvloers in een klein maar mooi appartementsgebouw aan de Arendshoflaan. Toen ik aanbelde, werd ik stante pede ontroerend joviaal ontvangen. Ik zat nog niet neer of er stond reeds een zwaar bruisende trappist voor mijn neus. Julia zag dat ik niet begrijpend naar een immense ruiker parse seringen keek, die wat verder in een vaas op tafel stond. 'Die heb ik nog van onze moeder gekregen,' verklaarde ze, 'toen die hier een tijdje verbleef. Het zijn artificiële bloemen.' Op dat ogenblik viel me de gelijkenis van Julia met haar moeder op: hetzelfde nogal volle gezicht, dezelfde zachte blik, dezelfde milde mond, dezelfde grote gevulde gestalte... Het bleek dat ze die namiddag naar een lentefeest in de buurtschool geweest was, en dat ze voortijdig naar huis gekomen was om onze afspraak na te leven. 'Leeft je echtgenoot nog?' informeerde ik onwennig.

'Neen,' zei ze. 'Hij stierf in 1976. Maar wij woonden niet meer bij elkaar. Hij was een beetje een schuinsmarcheerder; en toen dat de spuigaten uitliep, heb ik hem samen met zijn minnares laten betrappen. Toen heb ik het wel een tijd zwaar gehad om recht te blijven. Met sluikwerk ben ik er toch in geslaagd... Gelukkig waren wij niet gescheiden toen hij stierf, zodat ik nu een behoorlijk pensioen heb.'

‘Het is eigenlijk bedroevend hoe snel een familie uiteendrijft, nietwaar?’

Julia knikte. ‘Wij zijn helemaal uit elkaar gegroeid. Dat belet niet dat ik bijvoorbeeld geregeld naar Julia Rijmen in Pulle telefoneer om te informeren naar onze Gust. Zijn lot heb ik me altijd erg aangetrokken. Omstreeks nieuwjaar heb ik hem nog voorgesteld bij mij in te trekken. Ik heb weliswaar maar één slaapkamer, maar hij zou dan kunnen slapen in zijn caravan in de garage hier... Ik denk dat hij moeilijk uit Pulle wegkan. Toen hij het nog kon, kwam onze Gust regelmatig naar hier om nogeens te smullen van mijn zelfgemaakte pastei, hoofdkaas, en noem maar op. In de herfst verleden jaar kwam hij nog speciaal naar hier om te kunnen proeven van zijn lievelingsgerecht: een met in wijn gedompelde koekjes en roomboter gemetselde delicatesse. Hij nam toen een groot stuk mee naar huis, kreeg er onderweg trek in, stopte, en... at zich bijna dood. Onze Gust sukkelde al lang met zijn maag. Ik moet voorzichtig zijn met mijn hart. Daarom verhuisde ik trouwens van de derde verdieping naar het gelijkvloers...’

Op dat ogenblik kwamen Leo Huysmans, Julia's enige zoon, en zijn vrouwtje Simonne binnen. Van Leo wist ik dat hij als wielrenner vele jaren één van onze beste amateurs was geweest, maar dat hij nooit beroepsrenner had willen worden. Het bleek dat hij nog steeds deelnam aan de wedstrijden voor cycloportieven, met minder succes weliswaar, omdat hij - sedert dat hij in stadsdienst was - geplaagd werd door stramheid in de spieren. Vermits ik vernomen had dat ook in die categorie van wielrenners de doping hoogtij vierde - lukte het niet met koninginnenbrood of gebakken stierekloten, dan werd er gegrepen naar het injectiespuitje of de tabletjes - vroeg ik hem of hij ook stimulantia gebruikte. Leo beweerde dat hij het altijd bij druivesuiker gehouden had, ondanks de ‘goede’ raad van nonkel Fons en de verleiding waaraan die hem placht bloot te stellen. Meestendeels trouwens vergezelde Julia haar zoon naar de wedstrijden en was zij het die hem bevoorradde. Toen we over de sport uitgepraat waren,

vroeg ik aan Julia wat zij zich nog van haar vader herinnerde. ‘Ik was negen jaar toen hij verongelukte,’ zei ze. ‘Hij reed met onze Juul ergens naartoe om hem te kunnen thuishouden van het leger. Ik was zijn lieveling. Als ik 's ochtends wakker werd, kroop ik nog vlug even bij hem in bed. En soms mocht ik ook meerijden op de motor. Anderzijds was hij ook streng... Als de fanfare repeteerde en wij buiten stonden te luisteren, was één woord van hem voldoende om ons binnen te doen komen.’

‘En je moeder?’

‘Die gaf alles weg. Ik heb een aardje naar haar. Maar ik heb onze Leo op het hart gedrukt dat hij goed moet uitkijken. Als ik te veel weggeef, moet hij me tegenhouden.’ Ze keek enkele ogenblikken weemoedig door het raam. ‘Moeder deed alles voor de jongens bij ons. Maar ja, wat wil je? Ik werd grootgebracht in een affaire, onder zeven jongens... Ik was zelf een halve jongen. Als kind al hielp ik in het café. Vader had een matrak onder de tapkast gehangen. “Als ze je iets doen, moet je hiermee slaan,” zei hij. Tweemaal heb ik die gummistok gebruikt...’

‘Hoe was je jeugd?’

‘Niet gemakkelijk. Ik was nog geen veertien jaar toen Mit Tone mij leerde diamantsnijden. Aanvankelijk werkte ik in het atelier van Louis Simons, daarna in dat van Gust Verwerft. De verdiensten waren niet vet. Geruime tijd zelfs reed ik 's avonds naar Grobbendonk om in de woning van onze Fons 's nachts nog te snijden.’

‘Met jeneverstoken zul jij je wel niet ingelaten hebben...’

Julia keek me bijna verontwaardigd aan. ‘Denk dat maar niet!’ Ze schortte de mouwen van haar jurk op en toonde mij de menigvuldige littekens van brandwonden op haar armen. ‘Dit zijn de gedachtenissen aan mijn eerste activiteit als jeneverstookster. Het gebeurde in het begin van de oorlog... We waren een nieuw distilleertoestel aan het proberen in het bakhuis bij ons thuis. Op een keer, toen onze Staf naar de repetitie van de fanfare gegaan was, moest de karbiedketel op-

nieuw gevuld worden. Ik deed het, maar ik vergat een moer weer vast te schroeven... Uit dat openingetje ontsnapte plotseling een vehemente druk...'

Julia grimaste bij de herinnering aan de pijn. 'Ook op de schelf thuis heb ik een tijdje jenever gestookt, maar dan met onze Sus. Een rijkswachter van Zandhoven, een zekere Theo, begon toen vaker dan normaal op cafébezoek te komen. Die vent had de neus van een speurhond: hij rook het! Toen hij zekerheid had, stelde hij ons voor de keuze: ofwel werden wij geverbaliseerd, ofwel stookten we geregeld een zak suiker voor hem mee... Omdat het goedkoper was, hebben we toen maar geopteerd voor het tweede alternatief. Ach, ik heb eigenlijk heel de oorlog jenever gestookt... Alleen de episodes dat het misliep zijn me levendig bijgebleven...'

'Ja, vertel eens...' drong ik aan.

Julia schonk me nog een trappist in. 'Moet er misschien groseille bij?'

'God neen!' haastte ik me te zeggen.

'Onze Sander neemt er een klontje bij,' zei ze. 'Dat weten ze in alle cafés van de Kempen. De kelners leggen het klontje ongevraagd naast zijn trappist... Over onze Sander gesproken... Samen met een zekere Jean Cop begonnen wij eens jenever te stoken in een villa in Oude God. Die Jean Cop was een zeer ongeduldige vent: alhoewel de elektriciteit nog niet aangesloten was, wilde hij toch al beginnen. Bij het licht van een petroleumlamp vulde hij de karbiedketel. Natuurlijk ontsnapte er gas en... voem!... alles in de lucht... De villa in brand en Jean Cop helemaal verbrand. Ik heb die vent toen verzorgd totdat zijn ouders hem kwamen ophalen. En stelen dat ze in die tijd deden! Zo huurde ik ooit samen met Louis Smolders een kamer in de Korte Winkelhaakstraat in Antwerpen, bij Jef en Celine Palmans, die daar een winkel hadden. Het was een slecht distilleertoestel dat we daar hadden, maar het belette niet dat de machine achter onze rug gewoon verdonkeremaand werd. Ook in Westmalle - ik stookte daar samen met onze Sander - overkwam ons iets gelijk-

aardigs; het ging daar nochtans om een zware ketel, en die hadden we bij onze afwezigheid dan nog verborgen in een grote regenput... Met de beste machine die ik ooit had, een echt raspaard, stookte ik lange tijd aan de Zegelstraat in Borgerhout. Een toestel van dat kaliber bestond er niet meer. Zesennegentig graden alcoholgehalte haalde ik daarmee, wat bij afkoeling nog goed was voor vierennegentig graden. De puurste jenever kon je ermee bereiden, én de zuiverste cognac. Stinkend rijk zou ik geworden zijn met die machine, maar plotseling was de oorlog gedaan en drong onze moeder erop aan dat ik thuis in het café zou komen werken. Ik verhuurde die machine toen aan een paar nogal louche kerels tegen vijfduizend frank per week én met de bedinging dat ik zelf zoveel alcohol mocht afnemen als ik wilde. Ik versneed die dan thuis en verkocht hem aan de soldaten. Na een tijdje echter kon ik van die kerels bijna geen alcohol meer krijgen; ze stookten zagezegd meer niet dan wel. Ik ben die machine toen gaan ophalen, en gaf ze in optie aan een paar liefhebbers uit Oelegem, tegen tienduizend frank. Die mannen wilden de machine eerst eens testen. Nooit heb ik dat wonder van de techniek nog weergezien...' Julia schuddekopte bij de gedachte aan dat enorme verlies. 'Onze Staf was een artiest uit de duizend. De wereld van de geestrijke dranken weet wel wat ze aan hem verloren heeft...'

'Wanneer ben jij gehuwd, Julia?'

'In 1946, met Louis Huysmans. We trokken toen in bij Vic Tokus aan het Lang Spoor. Als ik daar nog aan denk... We woonden in de voorkamer, en hadden boven een slaapkamertje. Mijn man was diamantslijper en ik diamantsnijdstster. In 1947 zijn we dan gaan inwonen bij onze moeder. Ik deed toen het café, maar dat was niet moeilijk: er kwam alleen maar veel volk 's zondags, na de hoogmis, om er te kruisjassen en te whisten. In 1948 verhuisden we naar de Bredastraat in Antwerpen. Daar werd onze Leo geboren. Intussen was het diamantslijpen slechter geworden, zodat mijn man zijn heil moest zoeken aan de dokken. De volgende sta-

tie werd het Krügerplein in Borgerhout. Daar hield ik een kruidenierswinkel en verkocht ik soep. Aan deze negotie kwam na twee jaar een einde, omdat ik trombose kreeg en met mijn hart begon te sukkelen. In Meereigen te Merksem kochten we toen ons eerste huis. Toen kwam mij ter ore dat tante Fien, die mij feitelijk had grootgebracht, een attaque van een beroerte had gekregen. Dus trokken wij naar Kontich, opdat ik haar zou kunnen verplegen. Zes weken kon ik haar nog verzorgen... Toen zij stierf wilde haar echtgenoot, die slager was, ons mordicus bij zich houden. Wij zouden alles erven, en nog wat. Mijn man overreedde me... Toen hij op een keer naar de bioscoop was, begon de misère. De slager kon zijn handen niet thuishouden. Wanneer het niet met liflafferie lukte, begon hij met geld te zwaaien. Vanzelfsprekend werd mijn verzet nog ferventer: voor geld zou ik zo iets nooit gedaan hebben... Op een bepaald ogenblik stond ik werkelijk op het punt zijn hoofd in te slaan met een stoel. 's Avonds zei mijn man: "Jij bent een stomme ros!" 's Anderendaags moest ik gaan lopen, omdat de slager met een slagmes en een hamer achter me aanzat. Dat gebeurde op een zondag, en toen zijn wij in arren moede ingetrokken bij vrienden aan de Ringlaan in Merksem. Vervolgens kochten wij een huis aan de Dijlestraat in Antwerpen. Daar begon ik te trafikeren met textiel, maar dat was slechts een dekmantel om goud te verkopen en andere louche handeltjes te drijven. Daar pakte ik na een tijdje ook mijn boeltje omdat ik geregeld rammel kreeg van mijn vent. Ik vertrok naar de Davidlaan in Deurne, en uiteindelijk belandde ik hier. Samen met onze Leo dreef ik ook gedurende twee jaar een wasserij aan de Krijtstraat in Berchem...'

‘Wat herinner je je nog van je zuster Mit?’

‘Ze lag meestal in de kelderkamer. Ze leed aan epilepsie, weet je. Toen ze stierf, beet ze nog een stuk uit haar arm... Dat gebeurde in 1941.’

‘Tot voor enkele jaren stond er met Allerheiligen steeds een pot krysanten op haar graf. Van wie waren die bloemen?’

‘Van mij. Ik bestelde die bloemen telefonisch, en betaalde ze dan wanneer ik met Allerheiligen of Allerzielen een bezoek bracht aan het kerkhof in Pulle. Een paar jaar geleden was ik ziek en kon ik niet naar ginder. Toen is er achter mijn rug geroddeld, zodat ik er een kruis over maakte. Onze vader is nu trouwens ook bijgezet bij de oud-strijders, en daar is alles uniform.’

‘Kom je nog in Pulle, Julia?’

‘Zeer weinig. Eigenlijk niet meer, sedert ik niet meer met de wagen rijd. Ik ben een paar maal draaierig geworden in de auto, zodat ik me moest opzij zetten. Ze hebben me trouwens links van de stuur gelicht, en dat moet ook gebeuren met mijn rechteroog.’

‘Het dorp zegt je toch nog wel wat?’

‘Niet veel meer. De meeste mensen die ik er kende zijn weg: dood of vertrokken. Toen ik nog met textiel leerde, liep ik altijd aan bij Melle van onze Sus: met haar kon ik goed opschieten. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat ik het niet als prettig ervaar iemand van Pulle op het lijf te lopen...’

‘Zou je er niet willen begraven worden?’

‘Ach, voor mij hoeven de kinderen geen kosten te doen. Ik zeg altijd: ‘Geef mijn stoffelijk overschot maar aan een academisch ziekenhuis. Aan mij zit het een en ander waarmee ze wat kunnen leren! Wil je nog een trappist?’

‘Ja, graag...’

10.

In andere boeken heb ik vaak de lof gezongen van het arcadische Pulle. In deze tijd van internationalizatie, aliënatie, massifikatie, numerotering, automatizatie en noem maar op... komt het dorp mij voor als een redplank voor romantische zielen, een onwaarschijnlijk intact en integer gebleven stukje paradijs voor jongeren die het abnormaalste... normaal vinden en ouderen die aan retrograde amnesie lijden, een enclave waar de echte Kempense aard een hardnekkige doodsstrijd levert... Die echte Kempense aard inkludeert dan honkvastheid, trouw aan de eeuwenoude morele waarden, eerbied voor de traditie, hang naar geborgenheid en rust... maar ook wereldvreemdheid, achterdocht, bekrompenheid, faalangst... Voor de laatste en misschien ook wel eerste moord in Pulle moet je terug naar 1923, toen de toenmalige veldwachter het slachtoffer werd van een stropersdrama. Pulle is sinds mensenheugenis het honk van enkele grote families: Van Laer, Wouters, Simons, Obbels, Lembrechts, Smits, Smolders... Dat de familie Corthout - met uitzondering van enkele kinderen van Gust Corthout - er zo goed als verdwenen is, heeft wellicht iets te maken met de sterren en hun lotsbestel, maar zeker ook met het feit dat de leden ervan uit de band sprongen van een aantal typische Pulse eigenheden... Bijna alle Corthouten hebben iets van de globetrotter, de avonturier, de kosmopoliet, de stuntman, de factotum... In het familieblazoen zouden leuzen kunnen prijken als 'Ieder voor zich en God voor ons allen!' of 'Je m'en fiche!' of 'Wie niet waagt, die niet wint!' of 'Heden ik, morgen jij!' of 'Carpe diem, quam minimum credula postero!'... Toen ik met ieder van hen gesproken had, realiseerde ik me ook dat ze verstandelijk beslist meer dan middelmatig begaafd waren. Zelden ontmoette ik volksmensen met een dergelijk scherp geheugen, zulke vlotte praters, zulke goedlachse filozofen. Schroomvalligheid, terughoudendheid en berekening kenden ze ook niet. Mochten zij nu jong zijn, dan werden ze wellicht

ingenieur, advocaat, apoteker, fabrikant... Maar treuren over hun lotsbestel, gemiste kansen en een misschien niet al te geslaagd gezinsleven deden ze ook niet, integendeel: meestal waren optimisme, schalksheid, zelfvertrouwen en geloof in de toekomst troef. Omdat vele dingen rond Gust, Sander en Staf me nog bleven intrigeren, besloot ik op zoek te gaan naar enkele getuigen van het eerste uur, mannen die vroeger met hen waren bevriend geweest.

Al spoedig ondervond ik dat ook die onderneming niet gemakkelijk was. Het is verbazend hoe de lege plekken je slechts echt opvallen wanneer je op zoek bent naar de lui die deze leemten plachten te vullen. Taaf Fransen, Jos Vekemans, Louis Smolders... waren dood. Ik besloot Albert Lembrechts, die aan de Fatimalaan te Pulle woont, eens aan zijn mouw te trekken. Ik trof hem thuis op een dinsdagavond, toen hij zijn konijnen aan het voeren was en hij op het punt stond naar de repetitie van de fanfare te gaan. Albert, joviaal en boordevol bonhomie, trakteerde me op een borrel heerlijke jonge jenever. Toen hij vernam waarmee ik bezig was, keerde hij de rollen om en begon hij me uit te horen over de lotgevallen van de familie Corthout in de laatste decennia. ‘Enkele maanden geleden zag ik Gust nog,’ zei hij, ‘bij de masseur. Hij zag er helemaal niet goed uit toen.’

‘Praat je nog weleens over de Corthouten?’

‘Ja, geregeld, met vrienden... Die mannen waren krachtpatsers in alle betekenissen van het woord. En we hebben allemaal weleens ongelovig onze ogen opengetrokken.’

‘Vertel eens wat...’

Albert monkelde. ‘Sus was de tofste. Als je met hem ergens aan een tapkast stond, moest je opletten of er stak iets in je zak. Hij is ook coureur geweest, weet je. Zo ging hij ooit eens een heel eind van hier koersen met Charel van de Ossekop uit Zandhoven. Na de koers slaagde hij erin de rugzak van Charel met kasseien te vullen. “Allemaal flesjes bier voor onderweg,” maakte hij zijn maat wijs, terwijl hij hem de ransel hielp aangespen. Vanzelfsprekend zwoegde en zweet-

te Charel onder die last, maar hij verbeet zijn ellende in het vooruitzicht van het drinkgelag. Sus slaagde erin dat oponthoud altijd weer uit te stellen, totdat Charel zich niet langer liet paaien en stopte... Charel moet bij het zien van de ware inhoud vreselijk kwaad geworden zijn, en Sus heeft toen moeten rijden voor zijn leven...'

'Jij moet Sander toch ook goed gekend hebben. Hij heeft hier jarenlang naast jou gewoond...'

Albert glunderde. 'Sander wilde vroeger pater worden, weet je. Ik weet nog dat hij ooit slagersjongen was bij Schuifel. Hij droeg het vlees uit met een bakfiets, maar was zo verlegen dat hij bij de klanten dikwijls niet durfde binnengaan. Ik herinner me ook nog dat hij ter gelegenheid van het een of ander huwelijk ooit eens aan het schieten was met een grote karbidbus, achter het ouderlijk café. Het vuur werd met het gas in contact gebracht door middel van een lange brandende stok... Alhoewel de bus gedeeltelijk in de grond zat, kwam ze met een oorverdovende knal los, vloog over het café, en belandde in het midden van de Beurs. Toen hij hier naast mij een transportbedrijf had, reed hij elk weekend met een vrachtwagen vol vissers naar Holland. Als hij terugkwam, had hij aan de grens altijd ambras met de doeanen. Ik heb het ooit meegemaakt dat de doeanen een vracht boter aansloegen... "Dat zullen we eens zien!" zei Sander, en hij smakte de boter op de weg en vertrappelde ze. Op een keer gingen we vissen met de bestelwagen van Gust Simons, en natuurlijk meende Sander dat hij weer wat moest oversmokkelen: ditmaal een grote bus benzine. We moesten aan de grens stoppen en een doeanebeambte vroeg wat er in die bus zat. "Water," zei Sander doodgemoedereerd. "Benzine!" repliceerde de beambte. "Jij bent gek!" zei Sander, en hij schroefde de dop van de bus en nam een doosje lucifers uit zijn zak... De beambte deinsde verbouwereerd achteruit... en liet ons verderrijden.' Albert schuddekopte. 'Sander was zeker geen uil. Op een dag zag hij de doeanebeambte met wie hij altijd zoveel last had in de deuropening van een café staan. "Hier

stoppen we even,” zei hij. Wij dus binnen... en Sander begon die vent te trakteren op al wat hij maar wilde. Nadien was die beambte zijn beste vriend... Ik reed ook eens met Sander naar Wallonië. Op de terugweg, in Lier, deed een rijkswachter ons stoppen. Eén achterlicht van de aanhangwagen bleek niet te funktionieren. “Dat kan waar zijn,” gaf Sander toe. “Maar ik kan toch om de honderd meter niet gaan kijken of die lampjes het nog altijd doen...” De rijkswachter grijnsde en haalde zijn notitieboekje te voorschijn. “Verdomme!” ketterde Sander, “jullie zijn nog slechter dan de bereden politie! Ik heb een volle doos ballonnetjes in mijn kabine. Ik ben beter geëquipeerd dan om het even welke kamioneur, en toch staan jullie mij hier te judassen!” Die rijkswachter verschoot zodanig van die tirade dat hij zijn boekje dichtklapte en Sander liet doorrijden... Toch is er eens een jaar geweest dat Sander zestigduizend frank aan processen-verbaal betaalde.’

‘Hoe was Fons?’

‘Die had het zo een beetje achter zijn ellebogen. Zijn suksessen als coureur waren hem naar het hoofd gestegen. Maar anderzijds was hij de beste rijwielhersteller die ik ooit kende. Zie je, dat hadden die mannen allemaal: aan iets dat defekt was bleven ze schroeven en frutselen tot het weer gesmeerd liep. De zonen van Gust hebben dat ook: geef die jongens een paar afgedankte bromfietsen, en ze maken er tenminste één goede van.’

‘Hoe zou je de mannen grosso modo typeren?’

‘Ik kan geen kwaad woord van hen zeggen, in Pulle niemand trouwens. Het waren harde werkers, en nooit deed iemand vergeefs op hen beroep. Ze hadden eigenlijk maar één tegenslag: dat hun vader zo vroeg wegviel; en hun moeder liet hen gewoon hun zin doen. Er waren ogenblikken waarop de mannen manden vol geld bezaten, en veertien dagen later hadden ze dan weer niets meer. Van Staf werd ooit verteld dat hij een wasmand had staan onder de tafel, waarin hij de biljetten van duizend zo maar gooide. Sander heeft

mij ooit eens letterlijk toevertrouwd: ‘Wij waren te jong om geld te hebben. We hadden iemand moeten hebben die het voor ons gadesloeg. Voor jonge mensen is een dergelijke weelde het gevaarlijkste wat er bestaat.’

‘Mag ik erop aandringen dat je toch iets ongunstigs zegt?’

Albert haalde diep adem. ‘Wel... ze waren allemaal nogal koppig. Om een voorbeeld te geven: ik heb het ooit beleefd dat Sander, voor een futilliteit, gedurende twee maanden weigerde te spreken met Tit, zijn vrouw. Maar misschien was het precies die koppigheid die van Juul, Fons en Gust sportkampioenen maakte en die Staf en Sander op andere terreinen boven zichzelf deed uitgroeien... Een beetje anders was de jongste, Frans: die zei altijd rechtuit en rechtdoor wat hij dacht, zonder met iets of iemand rekening te houden. Maar kom, aan ons hapert ook wel wat, nietwaar?’

Toen ik de zondag nadien met de wagen naar Pulle reed, passeerde ik onderweg Rik van Mechelen. Rik hield de stuurstang van zijn fiets vast met één hand, in de andere droeg hij een konstateur. Ter hoogte van het kerkhof liet ik hem stoppen. We spraken af dat ik 's anderendaags bij hem zou aanlopen... Die maandagavond zat ik dan naar hem te luisteren in de huiskamer van zijn fraaie woning aan de Boudewijnlaan, terwijl Marie, zijn vrouw, naarstig doorging met breien. Rik zag eruit zoals ik hem altijd gekend had: de eeuwige pet op het hoofd, en het gelaat een beetje opgezet door het zware brouwersleven. Ook van zijn vertellerscapaciteiten had hij weinig verloren... ‘Vertel eens wat over de vooroorlogse tijd, Rik,’ hengelde ik.

‘Jongen,’ zei hij, ‘toen was het hier zo stil dat het hele dorp hen 's avonds kon horen kaarten in het café “Sportwereld”’: Schuifel, Miel van Max, Louis Corthout... Als die mannen lachten, lachte gans Pulle... En lachen deden ze! Dat was de tijd van de deugnieterij, toch zeker als het kermis was... Ik heb ooit Charel Steurs, de haarkapper in het café aan de kerk, zolang uitgehoord over zijn idool Bernard Voorhoof van S.K. Lierse totdat mijn maats alle frikadellen in zijn

kelder hadden opgegeten. Tijdens de kermisdagen gingen ook de fanfares van Pulle en Pulderbos bij elkaar op bezoek... De farcen hoopten zich dan op. Toen we op een keer in Pulderbos, in het café tegenover de kerk, aan de rol waren, kreeg Louis Tokus - dat was de man van Floor de Wijn, de baker - honger. Hij ging naar achteren, zogezegd om te wateren, en kwam terecht in de stal. Tegen de muren hingen de manden waarin de kippen nestelden en sliepen. Louis graaide in de nesten... en vond een ei. Gulzig brak hij het en slobberde hij de inhoud op... Toen had je hem moeten zien! Kokhalzend begon hij te briesen: “Verdomme, een loterdop!” Hij had een rot ei naar binnen geschrokt...’ Rik lachte hikkend en geluidloos.

‘Ach, Pulderbos... ook zo een dorp. In mijn jeugd kwamen de fazanten en de hazen er in de dorpskom spelen. Op een ochtend was ik in de tuin van nonkel Gust, de brouwer, aan het spitten, toen plotseling Peer Bollandsee met een zware zak op zijn rug voor mij stond. “Kijk eens, Rik,” zei hij, terwijl hij zijn zak leegschudde. Achttien hazen kwakten voor mijn voeten op de grond. “Hoe is dat mogelijk?” sloeg ik aan. “Jongen,” zei Peer schuddekoppend, ‘ze wilden niet weggaan voor de loop van mijn geweer, en ten einde raad heb ik ze dan maar doodgeschoten...’

‘Je oom en later ook je vader, meen ik, waren de eigenaars van brouwerij “De zwarte Arend” in Pulderbos... Die brouwerij was vermaard voor zijn bier, de “IJzeren Band”. Oudere mensen uit de streek hoorde ik vaak vertellen dat het, wanneer je te veel van die drank ophad, inderdaad was alsof er een ijzeren band rond je hoofd gesmeed was...’

Rik lachte hartelijk. ‘Dat kan wel zijn... De naam had echter toch een andere oorsprong. Met bieren van hoge gisting moest je vroeger, vooral in de zomer, oppassen... De bacteriën konden het bier doen rotten, en dan moest de hele brouwerij ontsmet worden. Zelfs de trappisten in Westmalle hebben dat ooit meegemaakt. Daar baatten geen novenen toen. Toen wij op een keer met hetzelfde euvel te kampen

hadden, zonden ze ons vanuit Brussel een ingenieur die Dekeyser heette. Die man kwam de brouwerij weer op gang helpen. Toen het nieuwe brouwsel klaar was, werd hem uit erkentelijkheid gevraagd het kind een naam te geven. Op dat ogenblik zei de man dat hij afkomstig was van een dorpje aan de IJzer...'

'Bier uit Pulderbos, jenever uit Pulle...' grijnsde ik.

'Ja,' beaamde Rik, 'toen het tijdens de oorlog met het bier gedaan was, kwam Staf Corthout alle grote vaten ophalen om ze te vullen met het geestrijke vocht dat hij stookte...' 'In de sportwereld kenden ze je voor de oorlog vooral als de soigneur van Fons Corthout. Ik neem aan dat je over die tijd nog het een en ander weet...'

Rik legde een kartonnen plaat voor mijn neus. Er was een foto van Fons Corthout met zijn racefiets aan de hand opgekleefd. In een sierlijk handschrift en met zilverkleurige inkt had iemand erboven geschreven: 'Alfons Corthout, Belgisch wegkampioen der juniors, 1931, Deerlijk'. Links en rechts van de foto stonden de wedstrijden vermeld die Fons dat jaar betwist had en de resultaten die hij erin behaald had. Ik telde tien overwinningen. Onder de foto stond bovendien: 'Winnaar van het Criterium der Provincie Antwerpen'. Rik zuchtte. 'Over Fons worden nog steeds veel tegenstrijdige dingen verteld. Je moest hem kennen. De mensen begrepen niet dat ze een coureur die - en dat dikwijls met de fiets - van de koers kwam, zijn rust moesten gunnen. Ik kende hem als mijn binnenzak. Naar mij luisterde hij. Louis Corthout had hem trouwens onder de neus gewreven: "Als ik één keer hoor zeggen dat je naar Rik van de Brouwer niet luistert, dan haal ik de bijl en klief ik er je fiets mee doormidden!" Als Louis blijven leven was, zou Fons een fameus grote coureur geworden zijn... Ik heb Fons nooit iets onnatuurlijks te slikken gegeven. Ons geheim was een busje oude wijn met de dooier van een ei en wat suiker erbij. "Als zijn petje scheef zit, is er tegen de Fons niets te beginnen," zeiden de suppor-

ters vroeger, maar ik wist wel beter... Ik wist precies wanneer hij ging winnen!’

‘En wanneer was dat dan?’

‘De dag voor het kampioenschap in Deerlijk trokken wij naar Etikhove, waar wij overnachtten bij een oom van mij. Ik sliep vanzelfsprekend bij Fons. 's Nachts deed hij geen oog dicht, hij lag voortdurend te woelen. 's Ochtends weigerde hij zelfs te eten. Mijn oom en mijn tante zeiden: “Die jongen is ziek. Hij is zeker niet in staat te koersen.” Ik lachte eens en zei: “Hij wint hier. Vul deze zak maar met eten.” Die dag was het verschrikkelijk slecht weer. Na een paar rondes, aan de bevoorradingspost, gaf ik Fons zijn voedselpakket. Bij het ingaan van de laatste ronde gaf ik hem bovendien nog een bus gloeiend hete koffie met cognac erin. Toen hadden vier renners voorsprong genomen: Stan Huys, Karel Kaers, Jef Moerenhout én Fons. Huys reed duidelijk in dienst van Kaers. Op één kilometer van de eindstreep demarreerde Moerenhout met Fons in zijn wiel. Kaers wachtte op de reactie van Huys, maar die was bekaf. Toen Kaers dat besepte, was het te laat... Fons was kampioen! Dat jaar reed hij nog als junior met de onafhankelijken in Dinant. Met slechts één rem op zijn fiets gierde hij tegen tachtig kilometer per uur de bergen af. Hij werd er slechts nipt geklopt door de onafhankelijke De Wit. Als onafhankelijke werd hij vierde in de “Ronde van Luik”. Zijn mooiste wedstrijd echter was Brussel-Luik. Toen hij ontsnapt was met mannen als Hardiquet, Dignef en Deloor, kwam hij tot de ontdekking dat die renners in het vooruitzicht van de finale een groter verzet namen door het versteken van hun achterwiel. In die tijd waren er immers geen versnellingsapparaten en de fiets van Fons was uitgerust voor een bergachtig parcours. Hij begon te sakkeren en te duvelen. “Hoe kan ik zo ooit winnen?” briepte hij. “Van de overweg naar de wielerbaan ligt 'n asweg,” schreeuwde ik terug. “Zorg ervoor dat je het eerst aan de slagboom bent, én demarreer dan!” Hij deed het, keek niet meer achterom... en won. De anderen geraakten met hun groot verzet im-

mers slechts moeizaam door de as... In de “Ronde van Vlaanderen” reed hij ook formidabel. Toen hij alleen vooroplag, vroeg hij: “Hoever nog?” We waren toen in Zelzate. Ik keek op de kaart en zag dat Langerbrugge elf kilometer verder lag. “Elf kilometer!” riep ik. Hij knikte en gooide zijn eten weg. Die elf kilometer echter bleven maar aangroeien, onvoorstelbaar. Hij kreeg weer honger... en had geen voedsel meer. Fons Mertens wilde hem toen een pil geven, maar Fons weigerde ze aan te nemen omdat ik het afraadde. Hij werd ingelopen bij het binnenkomen van de wielersbaan... Karel van Wijnendale schreef 's anderendaags in “Het Nieuwsblad-Sportwereld”: “Alfons Corthout bewees dat het ras van Ronsse en Dervaes nog niet is uitgestorven!” In die tijd behoorde Fons inderdaad tot dat ras...’ Rik knikte nadrukkelijk. ‘Als ik terugdenk aan Brussel-Verviers... Kilometers lang joeg hij daar achter enkele liefhebbers die een nevenwedstrijd betwist hadden. Hij vloog bergop. “Rik, de hoeveelste ben ik?” vroeg hij bij zijn aankomst. Hij had gewonnen met minuten voorsprong...’

‘Wanneer is dan zijn ondergang begonnen?’

‘Toen hij beroepsrenner was, had ik vanzelfsprekend de tijd niet meer om al die grote verplaatsingen mee te maken. Zo herinner ik mij de Grote Prijs van Lier... Er werd daar een prachtige smeedijzeren haan van Lode van Boeckel uitgelooft voor de winnende klub. Fons was lid van de A.W.S. (Antwerpse Wieler- en Supportersklub). Omdat ik die dag met de fiets naar de bevoorradingspost moest, kwam ik te laat om Fons zijn versterkend drankje te geven. Valeer Ronsse, de Manitoe van de klub, had er niet beter op gevonden dan Fons champagne te geven. Fons won; maar toen ik hem bij Bernard Voorhoof nadien aantrof, was hij stomdronken. Voor alle zekerheid had hij voor de wedstrijd ook nog een busje cherry brandy in zijn zak gestoken... De haan van Van Boeckel staat nog altijd in het filiaal van de Generale Bankmaatschappij te Antwerpen, meen ik.’

‘Champagne is geen tegennatuurlijk middel...’

‘Neen. De echte misère is begonnen toen hij de “Omloop van België” won. Dat althans is altijd mijn overtuiging geweest. In die wedstrijd moeten ze het hem gelapt hebben. Toen hij trouwens Demuysere naar huis gereden had in de Ronde van Catalonië, zei ik dadelijk: “Dat zal Fons duur te staan komen, kampioenen laten zich zo maar niet belachelijk maken door een snotaap.” Toen hij Parijs-Nice reed voor het Franse merk “Lucifer” (in België fietste hij voor “Securitas”) was hij al de echte niet meer. En dan is het snel bergaf gegaan. Omdat hij niets meer kon, moest hij telkens meer vergift innemen. Na de wedstrijden was hij stapelzot. Ik heb ooit geweten dat hij uit een pispot dronk. In plaats van hem dan melk te geven lieten ze hem sterke drank slikken... Het was vreselijk. Zelfs de sterkste maag zou daar niet tegen bestand zijn geweest.’

‘En als je nu aan de Corthouten terugdenkt, Rik...’

‘Dat doe ik altijd met plezier. Je kunt van geen enkele onder hen een slechte maken. Onlangs nog zei de aalmoezenier van de Strafkolonie te Merksplas - hij was vroeger pastoor in Pulderbos - dat Staf Corthout lange tijd misdienaar geweest was. “De beste jongen die er bestaat!” voegde hij eraan toe. Het bleek trouwens dat Staf nog geregeld kwam hout halen in Merksplas voor vrienden van hem... Het is natuurlijk jammer dat de tijd de mensen zo onherroepelijk uit elkaar doet groeien.’

De tijd... Waar was de tijd dat de schooljongens van de Bitterham twee noten kregen voor elke erwtrijs die ze mee naar school brachten? Toen Sus de Bie zijn erwtrijzen wilde gaan steken, kon hij er nieuwe gaan kappen... Waar was de tijd dat zelfs de volwassen mannen van de Luie Hoek op zomeravonden om het meest veesten wilden doen ontvlammen? Waar was de tijd van de kermisavonden die vervuld waren van de trieste straatliedjes van Johnny Hoes, klaaglijke saxofoons en melancholische akkordeons? Waar was de tijd van links walsende tantes en trakterende ooms? Om nog meer van die tijd op het spoor te komen liep ik een paar dagen later

aan bij Fons Verelst, eveneens aan de Boudewijnlaan. Fons, die schrijnwerker is, verklaarde zich graag bereid nog eens aan vroeger te denken...

‘Staf en Gust Corthout waren mijn beste vrienden,’ begon hij. ‘Staf is ook wielrenner geweest, weet je, maar hij was eigenlijk maar een krabber. In die tijd vrijde hij met een meidje van graaf Le Grelle. Elke dag om drie uur moest dat kind met de melkpot naar de kastelenij gaan. Dan zag Staf zijn kans schoon en kroop hij met haar in het struweel. Op een keer vergezelde ik hem. Terwijl hij aan het vrijen was, lag ik in het struikgewas op hem te wachten. Plotseling werd ik bij de kraag gegrepen door Houtenketel, de boswachter. ‘Aan het stropen, kereltje?’ siste die onheilspellend. ‘Nee,’ hikkelde ik. ‘Ik wacht op mijn kameraad, Staf Corthout...’ Toen Houtenketel zag wat er gaande was, riep hij in het Westvlaams: ‘Wel, Staf, ben je een nieuwe tube aan het steken?’ Fons lachte hartelijk bij de herinnering, en poogde de woorden van de boswachter nogmaals te herhalen in het Westvlaams. ‘Een andere keer waren we aan het zwemmen in het Albertkanaal: Miel Vervoort, Staf Laus, Louis Laenen, Staf Corthout en ik. Staf en ik staken de vaart over. Miel Vervoort, die amper geleerd had zijn hoofd boven water te houden, wilde ons - in een vlag van zelfoverschatting en overmoed - achternakomen. Toen hij ongeveer tot in het midden van de vaart gesparteld was, riep hij eensklaps radeloos: “Mannen, ik verzuip!” Toen hij voor de derde maal onder water verdween, kreeg Staf hem bij zijn zwemkostuum te pakken. Ik meende ook wat te moeten helpen, zodat we gedrieën bijna verdronken. Uiteindelijk konden we de bewusteloze drenkeling met vereende krachten toch op de dijk slepen. Zeker een emmer water braakte Miel uit. Staf is achteraf naar Brussel mogen gaan, waar hij een medaille voor moed en zelfopoffering kreeg...’

Fons knikte, en schudde dan weer het hoofd. ‘Gust is ooit ook wielrenner geweest... Op een keer won hij in Herentals, maar werd gedeklasseerd ten voordele van een Hollander...’

Voor zijn supporters (Miel Vervoort, Louis Laenen en ik) was dat vanzelfsprekend een koud stortbad. We hadden er zó op gerekend de palm mee naar Pulle te nemen! We moesten en zouden de palm hebben. We trokken strootje, wie van ons de palm van die Hollander zou afpakken. Het lot viel op Miel Vervoort. We fietsten de Hollander met zijn vijf supporters achterna. Bijna aan de Doornboom in Vorselaar, op de brug over de Aa, haalden we hen in. Miel gapte de palm en ging ermee aan de haal. Wij dekten hem in de rug... Er ontstond een verwoed gevecht. Toen Miel zag dat wij op onze donder kregen, verborg hij de palm en snelde hij ons te hulp. Uiteindelijk dropen de Hollanders af zonder hun trofee. En ook wij moesten met lege handen naar Pulle, want in al die drukte... was een derde hond met het been gaan lopen.'

‘Samen met Staf heb jij ook jenever gestookt, nietwaar?’

Fons streek grinnikend door zijn grijsblond krulhaar. ‘In 1940, drie maanden na het uitbreken van de oorlog, begonnen wij ermee. Staf had een zinken apparaatje gemaakt, dat één liter alcohol per uur opleverde. We stookten ermee bij ons thuis, in de voorkamer. In die tijd kon ik beter stoken dan Staf: ik had meer geduld, en haalde dus meer graden alcohol. Echt lukratief echter was onze bezigheid pas toen we erin geslaagd waren in Antwerpen een partij roodkoper vast te krijgen: dat materiaal kostte ons wel een behoorlijke hoeveelheid vlees en aardappelen, maar nu kon Staf toch een fatsoenlijk distilleertoestel fabriceren. Die machine plaatsten we bij ons thuis in de schrijnwerkerij. Ze bracht zes liter per uur op, en het alcoholgehalte lag dicht bij vierennegentig graden. Van de schrijnwerkerij verhuisden we naar 't Moerhuis op Krabbels. Daar dronken we elke dag een fles triplesec leeg. Mopsje Marinus, de pachter van het hoevetje, dronk vanzelfsprekend mee. En als Mopsje dronken was, wilde hij telkens naar de dorpsherbergen, mét zijn geit. Dus moesten we hem bijna elke dag knevelen en aan de een of andere paal vastbinden...’

‘Mét zijn geit?’

‘Ja... Die geit was zijn alibi. Als hij haar ging weiden of met haar naar de bok moest, kon hij in de cafés gaan goedendagzeggen... Van 't Moerhuis trokken we naar de woning van Peer Nevelsteen, eveneens op Krabbels. Daar geraakten we onze installatie kwijt door de schuld van Peer, die we nochtans tweehonderdvijftig frank per dag betaalden. Dat gebeurde zo... Op een avond werd Peers zoon, Bernus, geverbaliseerd door de rijkswacht, omdat hij met een fiets zonder licht reed. Peer weigerde de boete te betalen. Dus kreeg hij een paar rijkswachters over de vloer. Hij volhardde echter in de boosheid. Toen de rijkswachters hem nogmaals kwamen aanporren om te betalen, hing er juist een dikke mist over de streek. Die mannen hadden ook een neus... Ze doorzochten het huis en kwamen bij de inmiddels verlaten installatie terecht. Peer verklikte ons. Wij echter loochenden halsstarrig. Peer werd schuldig bevonden en beboet. Toen de mannen van de aksijnzen de installatie kwamen demonteren, lieten ze de vaten staan. “Jullie beginnen toch opnieuw,” beweerden ze.’

‘En was dat zo?’

‘Ja. Al spoedig had Staf een nieuwe machine gefabriceerd, ditmaal met een groter karbiednet, zodat ze langer en harder kon branden. Staf was ongelooflijk slim in die dingen. Amper was die machine bij ons in de schrijnwerkerij in werking gesteld, of hij kon ze al tegen een zeer voordelige prijs verkopen. Toen de machine opgehaald werd, bleef er vijfhonderd kilogram suiker in de schrijnwerkerij staan... Nu wilde het toeval dat in die dagen bij boer Peers in Grobbendonk een varken gestolen was. Een dochter van boer Peers kwam bij ons thuis informeren of wij haar niet aan spek konden helpen. Omdat ons eigen varken die dag zou geslacht worden, zei onze vader: “Morgen!” Het meisje vertelde dat bij haar thuis, en daar dachten ze meteen dat wij hun varken gestolen hadden. 's Anderendaags kregen wij de “Vliegende Brigade” op bezoek. Vader was toen net niet thuis, en in afwachting

van zijn aankomst dronken de mannen een fles likeur leeg. Terwijl de gerechtsdienaars in de huiskamer zaten te pimpelen, sjouwde onze Jos de stukken van ons klandestien geslacht varken van de kelder naar de slaapkamers, waar hij ze in de diverse bedden deponeerde. Toen onze vader thuiskwam, begonnen de mannen aan de huiszoeking. De een ging naar boven, maar hij was zo dronken dat hij niets abnormaals zag. De ander waggelde de schrijnwerkerij in en struikelde daar over de suiker. Zesduizend frank én een radio eisten de kerels, zoniet... Toen hun eisen ingewilligd waren, dronken ze nog een fles likeur uit. Ik herinner me nog dat de een zo stomdronken was, dat hij uit de side-car tuimelde...'

'Die rijkswachters moeten dan toch wel fameus korrump geweest zijn...'

Fons snoof verachtelijk. 'Om de haverklap zaten ze bij ons biefstuk met frieten te eten. Ze loerden dag en nacht op de smokkelaars, paktten het graan en het brood af, en... kwamen hun buit bij ons verkopen. Vooral Theo en Van Tichelen waren gewiekste afzetter.'

'Waren er nog andere Corthouten met wie je iets beleefde?'

'Natuurlijk. Zo kwam ik eens op een nacht met Sus Corthout en Louis Laenen van de kermis in Vorselaar. Toen we voorbij het gesloten café van Amelie Tokus fietsten, hoorden we dat ze daarbinnen zaten te banken. Sus gaf me zijn zaklantaarn en we liepen zwaar stappend naar achteren. Ik begon op de deur te bonzen en brulde: "Aufmachen!" De deur ging open en Miel Cavens gooide zich als een bliksem in de heg. Miel Allee en Fons Kek, een vent van twee meter, kwamen met de klompen in hun opgestoken handen naar buiten. Miel Bril, nog zo een kanjer van een vent, bleek van schrik in Amelies bed te zijn gekropen. War Cox was zelfs niet van zijn stoel kunnen komen van angst. Toen ik die verblindende lantaarn uitknipte, werd er vanzelfsprekend hartelijk gelachen. Alleen Miel Cavens heeft er nooit nog over gerept: hij had zijn broek gescheurd aan de heg... Dat was het liefste

wat Sus Corthout deed: anderen ertoe aanzetten de een of andere grap uit te halen.’

‘Hoe zou je de Corthouten typeren?’

‘Het waren zeer goede kerels, maar ook echte zakenlieden. Je moest ze altijd goed in de gaten houden. Vooral Gust had een peperkoeken hart... Onlangs vertelde hij me nog dat hij het toch was, die altijd met de blinde Sijmus naar de dokter reed.’

‘Had... iemand anders dat dan moeten doen?’

‘Eerlijk gezegd... ja: Staf. Het was toch in opdracht van Staf dat Sijmus met zijn kruiwagen een ketel korbied vervoerde... De ketel was hermetisch gesloten. Door het schokken ontstond er een enorme spanning in de ketel, zodat hij explodeerde. Dat gebeurde in 1944, en van toen af is Sijmus blind. Nu, Staf heeft het in zijn leven wel niet onder de markt gehad. Zijn huwelijk was een groot fiasco. Onlangs nog vertelde hij mij dat hij over Martha Kat, zijn vroegere vrouw, een boek van vijfhonderd bladzijden kon schrijven. Eigenlijk was het mijn schuld dat die twee huwden. Staf had in zijn jonge jaren met Martha gevrijd, maar dat was scheefgelopen. Martha huwde met een Janssens uit Grobbendonk, een crack op het voetbalveld, die echter stierf aan pleuritis. Toen ik voor de schrijnwerkerij instond in het pas gebouwd huis van Martha's vader, zorgde ik ervoor dat de jonge weduwe weer contact kreeg met Staf. De misère is begonnen na de bevrijding. Terwijl Staf dag en nacht jenever stookte, begon Martha met de Canadezen te lopen. Ze kreeg nochtans van Staf al wat ze begeerde: bontmantels, juwelen... krankzinnig dure dingen, die ze achter Stafs rug voor een prikje weer verkocht. De zieligste geschiedenis begon echter toen Martha een verhouding aanging met iemand van de bereden politie. Toen zorgde ze ervoor dat hij geregeld opgepakt werd en de gevangenis invloog, zodat ze haar gangen kon gaan naar believen. Staf, die zijn Martha dolgraag zag, wilde het nooit geloven dat zij het was die hem verraadde... totdat hij met zijn neus op de waarheid gedrukt werd...’

‘Hoe maakt jouw vrouw het, Fons?’

Hij keek me verwonderd aan. ‘Wist je dat dan niet? Mijn vrouw is al acht jaar dood.’

‘Heb je geen kinderen?’

‘Ik heb een zoon, maar die woont bij mijn moeder.’

Raar te moede nam ik afscheid van Fons. Tien minuten later vertelde mijn moeder mij dat Fons' vrouw acht jaar geleden verongelukte, toen ze met de wagen uit Lourdes terugkeerde. Haar zoon zat naast haar, en zweefde toen lange tijd tussen leven en dood.

11.

Toen de Pulse lucht doordrenkt was van azalea's, seringen, lelietjes-van-dalen, meidoorn en lijsterbes en ik aan dit Pulse brokje petite histoire zat te werken, gebeurde er iets dat mijn leven bijna totaal overhoop haalde... In de avond van de tweede zondag van mei zond ik mijn zoon Bart met de wagen naar 'Bij Jan', het ouderhuis van de familie Corthout, in Pulle om enkele zakjes frieten met stoverij. Toen hij een kwartier weg was en mijn vrouw zich al bezorgd afvroeg waar hij toch bleef, telefoneerde mijn zwager Herman. Of ik niet eens kon langskomen? Zo spoedig mogelijk, aanstonds. Er was iets gebeurd. Niets ergs. Een niemendal. Ja, het betrof onze Bart, maar wij hoefden niet ongerust te zijn, zeker niet te panikeren... In panische angst reden wij met de wagen van een broer van mijn vrouw naar ginder. Het regende. Van in de verte zagen wij de flikkerlichten van het onheil. Pulle leek mij eensklaps het voorgeborchte van de hel. Wij stormden bij mijn zuster binnen en liepen in de keuken op onze Bart, met zijn gelaat vol bloed, een ingedrukt kaakbeen... maar voor de rest intact. In shocktoestand zei hij aldoor dat het zijn fout niet was. En het was zijn fout niet... Guy Wens, een jongeman uit Pulle, was met zijn wagen naar Grobbendonk gereden... om frieten. Bij zijn terugkeer had hij, door de gladheid van de weg of omwille van een te hoge snelheid, de boordstenen van het fietspad geraakt, zodat zijn wagen begon te tolleren en zijdelings op de onze knalde. De ravage was compleet... Mijn wagen was a total loss: frontaal voor de helft in elkaar gerammeid; het stuur was tweemaal gebroken; een deuk in de gebarsten maar niet versplinterde voorruit toonde aan dat mijn zoon - geremd door zijn veiligheidsgordel - daar met zijn kin tegenaan gevlogen was. De andere wagen was nog minder dan een hoopje schroot: het was alsof er een bom in de flank ontploft was, de benzinetank was eraf gerukt... De bestuurder lag onder een deken in het gras te kreunen. Een uur later, in het ziekenhuis van

Herentals, vertelde mijn zoon dat hij aanvankelijk niet uit de wagen geraakte, terwijl hij de benzine rook en dacht dat alles in brand zou vliegen... Hij had zijn elleboog kapotgestoten tegen het portier. Toen hij dan toch vrijgekomen was, liep hij naar mijn zuster... die juist een kalmerend middel had ingenomen, omdat precies drie jaar geleden, zelfde dag, zelfde uur, haar zoon Luc - mijn petekind - in een auto-ongeval was omgekomen, terwijl zij in het ziekenhuis lag. Nu ik dit schrijf is onze Bart eindelijk weer thuis. Zijn kaakbeen is op vier plaatsen gebroken. Zijn tanden zijn met metalen draadjes aan elkaar gehecht. Tenminste zes weken moet hij proberen zijn honger te stillen met uiterst fijn gemixt vloeibaar voedsel. De voorbije weken heb ik dan ook helemaal geen zin gehad om te schrijven. Met schrijven, ontdekte ik eens te meer, moet je zeer voorzichtig zijn. Stel je voor dat ik de dag na het ongeval in de krant las dat de brandweerlieden mijn zoon met snijbranders en -ijzers uit het wrak hadden moeten bevrijden. Vele vrienden durfden mij pas verscheidene dagen later opbellen. Nu, met praten - maar dat wist ik al héél lang - is het nog veel erger gesteld. De kletspraat varieerde van twee dronkaards die elkaar frontaal hadden aangereden tot twee vrijers die hun lief tijdens het rijden frieten zaten te voeren...

Gisteravond vond ik dan eindelijk de tijd om, zoals beloofd, een tweede maal op bezoek te gaan bij Gust Corthout. Ditmaal moest ik naar het Godshuis in Grobbendonk, waar ik hem aantrof in kamer 205. Op zijn bed lag hij naar een jeugdfeuilleton op televisie te kijken. Hij zag er goed uit, een beetje vermagerd misschien. Terwijl hij de televisie afzette, keek ik door het raam: rode en witte meidoorns stonden in de tuin te bloeien in de regen. 'Genezen, Gust?' vroeg ik. Hij gaf me moeizaam zijn rechterhand en stapte een paar maal de kamer op en neer, om te tonen dat hij zijn gedeeltelijke paralytische aandoening aan het overwinnen was. 'Jammer dat het mijn rechterarm is,' zei hij. 'Dat is altijd mijn moeilijke arm geweest. Hij is na dat ongeval met het jenever-

stoken bij Mietje Baptist nooit meer geweest zoals voordien. Voel maar eens...’

Ik tastte op de aangewezen plaats van zijn bovenarm en voelde de vergroeiing van het bot. ‘Hoe gaat het nu met je zoon Tony?’

‘Goed. Hij mag deze week naar huis komen. Hij verongelukte met de wagen van zijn moeder. Toen kwamen ze mijn wagen halen om hem te kunnen gaan bezoeken. De laatste vijf weken heb ik niemand nog gezien...’

Terwijl Gust weer op zijn bed ging liggen, nam ik plaats in een met matrood similieder overtrokken fauteuil. ‘Ik had je graag nog wat horen vertellen over je carrière als motorcrosser...’

Gust knikte. ‘Die carrière duurde drie jaar. Zesendertig wedstrijden won ik, en al even vaak was ik tweede. Als mijn machine het niet begaf, was ik eerste of tweede. Zaten de beste plaatsen er niet in, dan draaide ik trouwens de gaskraan open totdat mijn motor niet meer meekon.’

‘Hoe ben je feitelijk begonnen?’

‘Na de oorlog kocht ik drie legermachines en daar monteerde ik één goede motor mee. Mijn glorieperiode beleefde ik nochtans op mijn Tiger. Die kocht ik voor negenenveertigduizend frank. Het was een viertakmotor met twee cilinders. Die maken ze niet meer, tenzij voor zijspannen. Als ik hier binnenzit en ik hoor er soms een passeren, dan spits ik intuïtief de oren. Twee jaar heb ik met mijn Tiger gereden. Ik won er tweemaal mee te Herentals, te Lier, te Geel, te Mol én te Grobbendonk... Op die Tiger was ik onklopbaar.’

‘Haal eens enkele écht mooie herinneringen op...’

‘In 1948 reed ik in Tsjechoslovakije, te Pardubice, honderd kilometer boven Praag. Jan Tuerlinckx uit Herentals, die daar voor de oorlog aan een wedstrijd had deelgenomen, voerde Albert van Hove (de Grote, want je had ook nog de Kleine Albert van Have), Frans Thomas en mij met zijn bestelwagen naar ginder. De dag voor de race kwamen wij er aan. Tot onze grote verbijstering waren daar al zeker honderd-

vijftigduizend mensen aan het kermisvieren. Wij, de Belgische delegatie, werden er met veel tamtam verwelkomd. De wedstrijd werd gereden op een piste van drie kilometer. Ik draaide de gashandel open van bij het vertrek. Mijn machine echter was daar niet tegen opgewassen. Toen ik in vijfde positie reed, begaven mijn beide pistons het... Ook in Parijs heb ik gereden. Onze Fons en ik reden er met de motor naartoe. Er kwamen daar veel fameuze buitenlandse piloten aan de start. De cross liep over twintig ronden. Op een bepaalde plaats van het parcours voerde ik daar telkens een nummertje verspringen met de motor op dat de toeschouwers wild entoesiast maakte. Toen de Grote Van Hove aan de leiding hing, hield ik de Franse kampioen op afstand. Tot bijna aan het einde reed ik in derde stelling, maar toen viel ik. Mijn versnellingsbak was aan gruizelementen. Gelukkig dat de Grote Van Hove toen een bestelwagen bijhad, zodat ik met hem naar huis kon keren.'

'Gebeurde het meer dat je met de motor naar de wedstrijden reed?'

'Hoe moesten wij daar anders geraken? Wij waren de pioniers van de motorcross, weet je...'

'Naar het schijnt, dronk jij in die tijd nogal veel bier...'

'Ik móest gedronken hebben... Ik dronk om lef te hebben, om in een euforie te verkeren. Toen ik in Grobbendonk als senior de internationaal Milhoux naar huis reed, had ik voor het vertrek dertien glazen Stout gedronken. Toen ik in Moorslede de Grote Van Hove klopte, was dat met vijftien glazen bier in mijn lijf. Ik verloor toen trouwens een laars. 's Anderendaags in Oostkamp was ik tweede, óók met de nodige dosis alcohol in mijn bloed...' Hij schudde dromerig het hoofd. 'Ik weet niet meer of ik bier gedronken had toen ik in 1948 op de Wezenberg te Berchem Van Obbergen versloeg...'

'Hield dat geen risico's in, als je zo... beroesd was?'

Gust knikte. 'Ik griezel nog als ik eraan denk... Ooit eens, in Olen was dat, wilde ik onze Fons laten winnen. Er waren

daar twee bomtrechters in het parcours. Onze Fons reed aan de leiding, en Devos zat in mijn wiel. Ik zag dat onze Fons moeilijk zijn positie kon handhaven. Op het ogenblik dat hij in één van die kuilen dook, sprong ik er zo maar over, rakelinks boven zijn hoofd. Ik huiver nog altijd als ik eraan denk wat toen had kunnen gebeuren. Enfin, ik won; en onze Fons eindigde tweede, omdat Devos ten val kwam toen hij hem wilde passeren...'

'Waarom gaf je het crossen op?'

'Toen mijn Tiger minder goed begon op te trekken, beloofde het bestuur van Motorklub Oostmalle, waarbij ik aangesloten was, mij een nieuwe machine... Omdat zij zolang talmden, kocht ik met mijn eigen centen een Sarola bij onze Fons. Maar dat was mijn Tiger niet... Daaromtrent onstond dan een heftige ruzie onder de supporters. Totaal ontmoedigd gaf ik er toen de brui aan. Eénmaal nam ik nog deel aan een snelheidswedstrijd te Oostmalle, met een geleende motor van onze Fons. Ik won, en beschouwde dat als een zoete wraak... De volgende zondag reed ik met onze Sander naar Holland om er te vissen. Ik ving honderdtwintig voorns en wist meteen wat er zoal prettiger was dan crossen.'

'Verdiende je in die jaren je brood uitsluitend met crossen?'

'Nee, ik was ook diamantslijper... enfin, af en toe toch.'

'Je hebt ook een paar zonen die het geprobeerd hebben als motorcrosser, nietwaar?'

'Ja, onze Ludo en onze Jef, maar ze liepen meer met een arm of een been in het gips rond dan dat ze op hun motor zaten.'

'Wat ben je begonnen na je sportcarrière?'

'Ik trad in dienst bij onze Sander, als vrachtwagenchauffeur.'

'Wanneer trad je in het huwelijk?'

'In 1948. Met Maria Nikolai uit Sint-Lenaarts. Maria was negen maanden gehuwd geweest met Jef Melis, en ze was zwanger toen haar man stierf. Jef was bij de Witte Brigade. Op een keer was hij met een maat van hem aan de Hollandse grens voor de truterij Engelsman contra Duitser aan het spe-

len. Die maat was vergeten dat zijn mitraillette op scherp stond... en hij joeg Jef een kogel door de nek.'

'Je hebt altijd in Pulle gewoond, nietwaar?'

'Ja. Na ons huwelijk trokken wij in bij onze moeder. Daarna huurden wij enkele jaren het schoolhuis. Ook bij Mit Verhoeven hebben we een tijdje gewoond... Ten slotte konden wij een huis bouwen op de Zandheide, aan de Wipstraat. Daar groeiden onze zes zonen op...'

'Was het een gelukkig huwelijk, Gust?'

'Ja, tot in 1967 toch... eigenlijk tot op het ogenblik dat Maria in de visvijver van de Pulse vissersklub een brasem van achthonderd gram ving en daarmee koningin van de klub werd. De klub had toen ook een koning, en die haalde het toen in zijn hoofd dat die titel wel wat meer dan symbolisch mocht zijn. Aanvankelijk maalde ik niet zoveel om die idylle - voor mijn huwelijk had ik meerdere dametjes versierd - maar toen de gekroonde hoofden van de vissersklub er zelfs niet meer voor terugschrokken elkaar in het openbaar te zoenen, begon ik me toch het een en ander aan te trekken... Enfin, ik heb met die affaire in mijn maag gezeten totdat mijn jongste zoon veertien jaar werd. Toen ben ik thuis weggegaan. Dat is nu tien jaar geleden. Mocht ik destijds geweten hebben hoe het verder met mij zou lopen, dan had ik de toenmalige koning van de vissersklub gewoon doodgeschoten... Ik zou liever in de gevangenis zitten dan hier!'

'Dat meen je niet...'

'Toch wel! In de gevangenis kun je nog met iemand praten...'

'Hier toch ook?'

'Beeld je maar niets in. Hier ben ik van 's morgens tot 's avonds alleen. De oudjes zijn bijna allemaal hardhorig. Slechts één gast is jonger dan ik, maar hij heeft ze dan weer niet alle vijf. En een mens kan toch niet de hele dag in de kantine zitten? Ik kom echter terug naar Pulle. Wacht maar!'

'Je gaat toch weer niet in die caravan wonen?'

'Als ik weer gezond ben, geef ik daar niet om. Voorlopig

echter moet ik voorzichtig zijn. Ik heb onlangs een zware longontsteking gehad. Daarom rook ik niet meer en slaap ik steeds met open raam...'

'Je kunt het toch nergens beter hebben dan hier, Gust?'

'Luister, ik ben drieënzestig jaar... Is dat een leeftijd om etend, slapend en rustend op je dood te gaan wachten? Het eten bijvoorbeeld is te schraal, én voor mij ontoereikend. Ik moet elke dag een kilo fruit gaan kopen om mijn honger te stillen... Weet je dat ik hier achttienduizend frank in de maand betaal? Ik wil een plaatsje in mijn eigen huis, én eten... Maria kan dat geld toch ook gebruiken?'

12.

In de daaropvolgende weken wendde ik alle moeite van de wereld aan om nogmaals met Sander te kunnen spreken, maar het seizoen van de palingvangst was begonnen en de Lange dweilde met zijn boot en zijn kilometerlange vislijnen de Hollandse wateren af. Op een vrijdagmiddag kreeg ik hem dan toch te pakken in ‘Oud Egypte’ te Heist-op-den-Berg. Tot mijn ontsteltenis dronk hij ditmaal koffie.

‘Ik geloof dat we alle palingen al gevangen hadden,’ zei hij mismoedig.

‘Ik dacht dat er altijd weer andere glasaaltjes uit de Sargassozee naar hier gestuwd werden,’ opperde ik

‘Het leven van de palingen is een groot mysterie,’ mijmerde hij. ‘Daar kennen wij niets van.’

‘Wanneer ben jij eigenlijk gehuwd?’ wilde ik weten.

Sander zuchtte diep. ‘In 1945. Met Titje Leemans. Jij moet toch weten dat wij toen ingetrokken zijn bij Albert Lembrechts aan de Fatimalaan... Later hebben wij daar in de buurt dan een huis gebouwd.’

‘Hoeveel kinderen kregen jullie?’

‘Negen, van wie er nog acht leven. Een kind stierf toen het zes maanden oud was.’

‘Wanneer is Tit gestorven?’

‘Tien jaar geleden, toen wij in de “Astra” te Begijnendijk woonden. Ze had borstkanker.’

‘Hadden jullie een gelukkig huwelijk?’

‘In zekere zin wel, ja. Toen wij zes kinderen hadden, is zij weliswaar enkele weken weggeweest... Ik ben haar toen echter gaan terughalen. Let wel: ik heb haar nooit bedrogen.’

‘Wat ben je na haar dood begonnen?’

‘Ik verhuisde naar een woning aan de Mechelsebaan in Booischot. Omdat er nog twee kinderen thuis waren, kwam onze Rudy na zijn huwelijk bij ons inwonen.’

‘Dan ben je een hele tijd celibatair gebleven?’

‘Ja... totdat ik Jeannette leerde kennen, een weduwe, en ik bij haar ging wonen, in Wezemaal. Vijf jaar hebben wij het met elkaar uitgehouden.’ Sander grinnikte een beetje schaapachtig. ‘Jeannette, moet je weten, had ooit op haar vorige man geschoten. Op een bepaald ogenblik poogde ze ook mij, door middel van het een of ander giftig goedje in mijn wijn, naar de andere wereld te helpen. Bij haar maakte ik alles mee: op een dag sneed ze zelfs haar eigen nek half af... Toen ik uiteindelijk van haar verlost was, is het woeste leven begonnen... Geen moment had ik nog rust. Ik fladderde van het ene bloempje naar het andere.’

‘Waar ben je toen gaan wonen?’

‘Bij mijn dochter Lisette. Daar woon ik trouwens nog.’

‘En heb je nu de nodige rust gevonden?’

Sander bestelde een triple trappist met een klontje. ‘Een beetje toch. Ik heb nu al tien maanden een verhouding met dezelfde vrouw: Simonne, een hoofdverpleegster, die in Haacht woont.’

Ik schoof enkele keren op mijn stoel heen en weer. ‘Je weet dat er tijdens de oorlog ooit een roofoverval plaatsgreep bij Sus van Nuffelen, de pachter op Krabbels... Een paar maal werd mij gesuggereerd dat jij tot de overvallers behoorde...’ Sander schudde verbijsterd het hoofd. ‘Sus van Nuffelen is altijd een vriend van mij geweest! Die zou mij beslist dadelijk herkend hebben! Wie vertelt nu zulke larie? Ik werd in verband met die overval trouwens nooit verdacht, en dus zeker niet verhoord... Nu heb je me toch echt van de kook gebracht, hoor!’

Met een hoogrode kop probeerde ik Sander terug aan de kook te brengen. Ik begon een beetje beduusd over de vrouwen te praten. Na drie minuten was Sander over zijn perplexiteit heen en begon hij te vertellen hoe hij ooit een dametje wist te versieren met behulp van een mand pladijs...

13.

Een tweede treffen met Staf viel heel wat makkelijker te arrangeren: een duivenmelker blijft nu eenmaal het liefst in de buurt van zijn hokken. Toch gaf hij me ditmaal elders rendez-vous: in ‘De Schuur’, een landelijke herberg aan de Heidemolenstraat tussen Sint-Antonius-Brecht en Sint-Job-in-'t-Goor. Toen ik daar arriveerde, vond ik Staf in een rieten luie stoel op het terras in de tuin. Bij een kelk Westmalse trappist zat hij daar te keuvelen met de herbergier. ‘Ik moest hier in de buurt bij een bevriende duivenmelker zijn,’ verklaarde hij. ‘En Jos van “De Schuur” hier is nog een oude geldschietter van mij...’

Toen ik ook achter een trappist zat en er enkele keren aan gelurkt had, vroeg ik wanneer hij gehuwd was...

‘In 1941, denk ik,’ antwoordde Staf, terwijl hij in zijn baard krabde. Met Martha Kat. Het huwelijk werd ingezegend in het Godshuis te Grobbendonk. Martha had toen al een kind: Sonja. In 1944 is dan onze Rudy geboren. Hij is burgerlijk ingenieur geworden en woont nu in Wijnegem. Hij heeft ook al twee kinderen. Maar ik heb voor mijn stiefdochter zeker zoveel gedaan als voor hem... Tijdens de oorlog reed ik met haar overal naartoe per tandem.’

‘Leeft Martha nog?’

‘Dat zou ik geloven! Enkele jaren geleden zag ik haar nog... Voilà, een echte Italiaanse madame, dacht ik, véél te mooi voor mij... En toch zou ze het met mij veel verder gebracht hebben dan met haar rijkswachter, daarvan ben ik overtuigd!’

‘Hoe is het tussen jullie verkeerd gelopen?’

‘Ik weet het eigenlijk zelf niet. Na ons huwelijk woonden we een tijdje in een achterhuisje aan het voetbalveld in Grobbendonk. Daarna trokken we bij Sooi Kat in. Vervolgens huisden we een poosje in een woning ernaast. En dan belandden we in het huis van Charel Theunen aan het Lang Spoor in Pulle. Vanaf onze trouwdag was Tille Baron de meid van Martha, terwijl Charel Baptist mijn knecht was. Bovendien

heeft Mina Wuyts onze Rudy grootgebracht... Dus te veel werk zal Martha zeker niet gehad hebben. Het zal wel zo zijn dat alles misgelopen is door het jeneverstoken. Ik denk dat ik een goed huishouden gehad heb totdat die affaire met de metylalkohol alles overhoop gooide. Ik kende die rijkswachter. Toen ik in de gevangenis zat, vroeg ik hem eens een goedendag te gaan zeggen aan mijn vrouw. Waarschijnlijk heeft hij haar toen een beetje overdreven getroost. Enfin - zoals het meestal loopt - iedereen wist van dat aanhouden en boeleren, behalve ik. Toen ik na twee jaar vrijkwam, ben ik hier bij Jos van "De Schuur" geld komen lenen om koperen platen te kopen. Omdat ik in België niet meer mocht komen, trok ik met Martha naar Zandberg, een gehucht van De Grauw in Zeeland. De krijgsauditeur is mij ginder zelfs komen bezoeken, omdat er een onderzoek liep tegen de amoureuze rijkswachter: hij werd beticht van huisvredebreuk. Toen ik mij dan toch eens in België waagde - ik wilde mijn tanden laten verzorgen in Kessel, werd ik in de tunnel te Antwerpen klem gereden en aangehouden. Martha had mij verlinkt! Was me dat in die tijd een rotzooi... Er werden nieuwe feiten aangebracht, ik verscheen niet ter zitting, er volgde een vonnis bij verstek, ik tekende beroep aan, het beroep werd verworpen of aangenomen... Op een keer kreeg ik vijf jaar gevangenisstraf. Ik tekende verzet aan. De voorzitter van de Vakantiekamer nam dat aan. Ik ontving dat bericht in de gevangenis aan de Begijnenstraat te Antwerpen. Een paar minuten later reeds spurte ik als een gek naar een taxi. Toen ik weer eens opgepakt was, in Westmeerbeek ditmaal, en na een tijd weer thuiskwam, was Martha weg. Voorgoed. Ze was in Mortsel gaan wonen...'

'Bij die rijkswachter?'

'Ja.'

'En waar ben jij toen gebleven?'

'Na mijn laatste gevangenisstraf ben ik routier geworden. Een tijdje leefde ik als een zwervende kluizenaar. Daarna ging ik naar de hoeren, in Italië, of in België, of... Eénmaal

heeft er een mij nog eens bijna gestrikt. Het gebeurde hier, in “De Schuur”. Het was een mollige weduwe, met een luxueus huis, maar met acht kinderen. Toen ik over die geschiedenis een nachtje geslapen had, bedacht ik me echter. Gelukkig maar.’ Staf lichtte zijn schipperspet op en grijnsde in zijn baard.

‘De laatste tijd lees je geregeld in de kranten dat de Hollanders ons verwijten dat wij maar slappe jenever stoken...’

‘Lulkoek! Wij hoeven de Hollanders natuurlijk niets te leren op dat gebied: zij hebben hun traditie, hun Bols en hun Bokma... maar zij moeten hier ook niet komen vertellen hoe wij het moeten doen. Ook zij kunnen de puurheid van hun alcohol slechts opdrijven tot een gehalte dat tussen vierennegentig en zesennegentig procent ligt. En ligt het in onze aard om er meer water aan toe te voegen dan zij? Laat me niet lachen...’

Er was een bont straathondje tegen mijn linkerbeen komen zitten. Ik begon het te strelen. ‘Ik heb ooit horen beweren dat jij je vrijheid afkocht door als tipgever te fungeren...’

‘Wàblief?’

‘Wel... je fabriceerde wellicht de meest ingenieuze distilleerapparaten van West-Europa... Je verkocht ze... verdiende er grof geld aan, gaf wat later een seintje aan... de speurders...’ Staf schudde ongelovig het hoofd. ‘Vertellen ze dát?’ Hij kneep de ogen dicht. ‘Dat is de zwaarste en grofste leugen die ik ooit hoorde! Ik moest van mijn afnemers leven, weet je? Wel, neem van mij gerust aan: ik had en heb - nou ja - in het milieu van de jeneverstokerij uitsluitend vrienden. Ik werd door ieder van hen als een familielid beschouwd. Als ik op iemand beroep deed, was dat steeds met gereed geld in de hand. Nietwaar, Jos?’

Jos van ‘De Schuur’ knikte resoluut.

‘Natuurlijk,’ vervolgde Staf, ‘zit er kaf onder alle koren. Er waren ook kerels die ik de stiel leerde en die dan op eigen houtje begonnen. Ik kan mij voorstellen dat er onder hen waren die naar mij wezen als ze tegen de lamp vlogen... Maar

zo iets noem ik simpel en primitief redeneren... Jij weet uit welke familie ik stam. In jouw familie zaten de Pulse misdienaars, in de mijne de Pulse blaasbalgrappers. Ons werd de eerlijkheid van kindsbeen af ingepompt. Ik hoor onze moeder, toen ze mij in de gevangenis kwam bezoeken, nog altijd zeggen: "Als je vrijkomt, beginnen we opnieuw te stoken, nietwaar, Staf?" Onze moeder wist dat ik ook als jeneverstoker eerlijk was. Nooit in mijn leven heb ik gestolen, nooit heb ik misbruik van vertrouwen gemaakt. Natuurlijk was ik geen heilige. Maar zijn de belastingontduikers dat misschien wel? En wat zijn de politieke dieven, zij die het voorbeeld zouden moeten geven?"

Weer begon ik het hondje te strelen. 'Ze vertelden me ook dat je de doeaniers een wenk durfde geven als je bijvoorbeeld met drieduizend horloges over de grens moest... Je werd dan weliswaar geklist, maar je had slechts duizend horloges in je wagen...'

Staf keek naar boven en schudde wanhopig het hoofd. 'Mensen, mensen, mensen toch! Ik maakte deel uit van een bende. Onder die lui zaten geen uilskuikens, dat snap je toch? Veronderstel even dat ik op die wijze tweeduizend horloges scheef geslagen had... Dan was ik toch lang dood geweest? En wees gerust: in dat milieu heb ik evenmin vijanden gehad. Trouwens... ik bezit niets. Maar ik kan zonder te sukkelen door het leven. Niet omdat ik jenever stookte of smokkelde, maar omdat ik jarenlang officieel gewerkt heb. Ik leef nu al vijf maanden van voorschotten van het O.C.M.W., maar met mijn pensioen komt alles in orde, reken maar!'

'Welke was volgens jou dé jenever uit Pulle, de échte...'

Staf vouwde de handen voor zijn buik en lachte genoeglijk.

'De jenever die ik nog altijd drink natuurlijk, de beste van de wereld: de jonge klare...'

'De jonge klare?'

'Vanzelfsprekend! Dat is een natuurwet. Zo een distilleerketel is gefraktioneerde... In één ketel heb je circa vijf verschillende soorten van alcohol. De eerste laag stinkt als de

pest en is bovendien vergift. De tweede - en dat smaak je - bestaat uit eter. De derde - wij noemen die "de kop" - kan al gebruikt worden: door er essence aan toe te voegen kan je de slechte smaak camoufleren, en dus allerhande likeuren bereiden. De vierde laag dan noemen wij "het hart": dat is de zuiverste alcohol, de pure klasse... de jonge klare, die véél beter is voor het hart dan whisky. Dat is de jenever die ik altijd zocht en wilde hebben, de jenever uit Pulle. Ik ben van Pulle; Pulle is in mijn herinnering steeds blijven voortleven als een puur dorp. de plaats waar de machine van de schepping de zuiverste dingen produceert... De vijfde laag ten slotte heet "de staart": dat is de ouwe klare... Met suiker wordt de slechte smaak weggewerkt. Of anders wordt er, door middel van essence, cherry brandy of elixir van gemaakt... óf whisky.'

'Whisky?'

'Ja! Whisky... Je weet toch vanwaar de beste Schotse whisky kwam?'

Ik schudde niet begrijpend het hoofd.

'Uit Deurne! Op een keer kregen Wim van Zundert en ik de lumineuze inval een whiskyfabriek op te richten. Als je mijn jenever wilde versnijden, kon je er alles mee aanvagen. We begonnen ermee gans België af te rijden op zoek naar het geschikte etiket: het moest vervaardigd zijn uit perkamentachtig papier, en de naam "Haig" moest erop komen én ook de afbeelding van een aantal gouden medailles...

Tweehonderdduizend frank kostte het ons voordat we ook de nodige flessen, kurkmachines en essence in ons bezit hadden... Voor die essence reden we speciaal naar Dortmund. In de "Westfälische Essenzfabriken", die met treinen hun produkten uitvoeren naar China, kochten we vijftig liter essence. En toen begonnen wij whisky te fabriceren. We verkochten onze waar telkens met duizend flessen in één keer. Maar ik had buiten de waard gerekend... Bij het gerecht en op het aksijnskantoor wisten ze ook wel wie ze in de gaten moesten houden. Toen onze handel aan het licht kwam, blokletterde

“Gazet van Antwerpen”: “DE BESTE SCHOTSE WHISKY KOMT UIT DEURNE!”...’

‘Lees jij soms romans, Staf?’

‘Alhoewel ik in de gevangenis bibliotekaris was, las ik er in heel mijn leven slechts één: “Iglo's in de Nacht”... Maar ik heb in de gevangenis ook buizen geplooid voor melkkrukken en voetbalnetten gevlochten... en koeien melken of voetballen deed ik ook nooit.’

‘Heb je Sander de laatste tijd nog gezien?’

‘Onze pater geraakt in de gevangenis met zijn palingstroperij... Let maar eens op mijn woorden!’

‘Weet je dat je broer Frans jou onze notaris noemt?’

‘Neen... Sommigen noemen mij de schipper, dat wel, omwille van mijn pet...’

14.

In het begin van juni moest mijn zoon voor de Militaire Keuringsraad verschijnen in het 'Klein Kasteeltje' te Brussel. Met die plaatjes tegen zijn kaakbeen en zijn op elkaar gehechte tanden werd hij vanzelfsprekend verwezen naar het Militair Hospitaal te Neder-Overheembeek. Het betekende dat ik hem in één week viermaal met de wagen naar die Brusselse randgemeente moest brengen en dat ik daar nogal wat uren rondhing. Het is, geloof ik toch, zinloos dat ik hier nogmaals zou beginnen uit te weiden over de volstrekte zinloosheid én zinneloosheid van het leger in dit land. In dat véél te grote, véél te luxueuze, véél te pompeuze, voor meer dan drie vierde leegstaande hospitaal werd dat in verband met mijn zoon voor de zoveelste maal ten overvloede aangetoond: de röntgenogrammen die de Herentalse én de Leuvense stomatoloog, die de heilkundige bewerking hadden uitgevoerd, voor en na de operatie lieten nemen, werden gewoon genegeerd; een van veelkleurige lintjes en vergulde sterretjes dromende militaire heelmeeester liet andere foto's nemen... wellicht om te controleren of die dubieuze want burgerlijke stomatologen hun job wel behoorlijk vervuld hadden... Drie dagen had de man daarvoor nodig. De vierde dag zwierf mijn zoon dan met die nieuwe foto's van de os naar de ezel, van de klaver naar de biezen, van de ene profiteur naar de andere slaapzieke. Eén ding is er goed aan dat hospitaal van de doelloosheid, de verveling, de eigenwaan, de hypokrisie en de verspilzucht: de autowegen liggen er vlakbij, de ontsnappingsroutes hoeven dus niet gezocht te worden... Enfin, over het leger kan iedereen wel een idioot verhaaltje kwijt. Wat mij tijdens die dagen intrigeerde was Neder-Overheembeek zelf. Ik geloof dat deze gemeente precies het tegengestelde is van Pulle. Ik zag er tenminste evenveel kleurlingen als blanken, ik hoorde er allerhande talen, ik voelde er de internationalizatie én de aliënantie én de onverschilligheid... Iedereen liep er naar de vakantie te verlangen,

of misschien wel naar de dood. Een oudere man van 'Touring Wegenhulp', die een panne aan mijn wagen kwam herstellen, vertelde mij in een smakelijk Brussels patois de treurigste dingen... Vriendschap dreigde er uit te sterven, vriendelijkheid en hoffelijkheid kenden de mensen niet meer, gezelligheid en gemoedelijkheid en behulpzaamheid waren er nog alleen op ongewone uren in sommige herbergen te vinden... 'Ik ben blij dat ik het mijne gehad heb,' besloot de man. 'Wat morgen komt interesseert me niet meer...'

's Anderendaags - het was zaterdag en de geuren van boerenjasmijn en acacia deden iedereen in de Kempen duizelen - liep Juul Corthout bij ons even binnen. Hij ging zijn broer Gust in het Godshuis bezoeken en wilde weten of ik nu voldoende vertelstof opgerakeld had. Toen ik mijn wedervaren van de voorbije dagen in Neder-Overheembeek verteld had, vroeg hij: 'Wist je dat onze vader deserteur was?'

'Maar op het kerkhof van Pulle ligt hij toch begraven onder de oud-strijders?' wierp ik op.

'In Pulle kijken ze zo nauw niet,' zei Juul. 'Onze vader was in 1914 soldaat toen hij naar Nederland vluchtte, naar Oss, in de buurt van 's-Hertogenbosch. Hij vond daar werk in een margarinefabriek. Meneer Hoesting, de directeur van de fabriek, verhuurde hem de remise van zijn villa. Toen is onze moeder met onze Sus, onze Fons en mij naar ginder getrokken. Daar werd dan een tweeling geboren: onze Jef, voor wie ik moest zorgen, én onze Staf, die het troetelkindje van onze Fons werd. Jammer genoeg stierf onze Jef reeds na een paar maanden...'

'Waar woonden jullie voordat jullie naar Holland vertrokken?'

'In Viersel, in een klein huisje aan de kerk. Moeder hield ons altijd kalm met griezelverhaaltjes over de slokopbeer. Op een keer kwamen er twee Duitsers met een pinhelm op binnen. Ik dacht dat het slokopberen waren, vloog erop af, en trapté één van hen tegen de laarzen. Moeder grabbelde mij dadelijk vast en zette mij op de trap die naar de kelder-

kamer leidde... Ik herinner me nog dat ze bibberde van angst, maar de slokopbeer in kwestie was helemaal niet boos, integendeel: hij schonk me een stuk chocolade én een prentkaart.’

‘Je hebt daarna dus bijna vier jaar in Holland gewoond?’

‘Ja. Er stonden in Oss enkele reusachtige margarinefabrieken met enorme ronde schoorstenen. Als het waaide, zag je die schoorstenen wiegen. Op een keer zei vader: “Kijk, die schoorsteen gaat vallen!” Van toen af aan besteedde ik een groot gedeelte van elke dag aan het wachten... op de val van de schoorsteen.’

‘Dan heb je daar maar saaie kinderjaren beleefd...’

‘God neen! Meneer Hoesting had een buitengewoon grote tuin, die omheind was met een bakstenen muur en tralies. Er stonden in die tuin verscheidene druivenkassen, waarin we vogeltjes pakten. Er lagen ook vier tennisbanen. Op een keer was ik in een boom gekropen, die met één tak tot over een tennisveld reikte. Ik zat op die tak te schommelen... tot ik eraf viel en... gevangen zat. Toevallig lag de sleutel van dat tennisveld bij een familielid van meneer Hoesting. Het duurde een halve dag voordat ik kon bevrijd worden...’

‘Wanneer keerden jullie terug naar België?’

‘In 1918. Vader had in Holland schaatsen gemaakt voor ieder van ons. Bij onze terugkomst stonden de beemden in Viersel onder ijs. Ik wilde dadelijk mijn schaatsen proberen, zakte precies boven een sloot door de ijslaag, en verdronk bijna...’

15.

De zondag daarna was het een verblindende lentedag, zodat mijn broer Karel en ik in de namiddag intuïtief weer naar Pulle liepen. In de vallei van de Molenbeek hing de beroezende geur van vlier en hooi. Toen we vanop een bepaalde plaats tussen de beemden poogden te zien hoe laat het was op het Pulse torenuurwerk - wat we vroeger konden maar nu niet meer, doordat er sleet is gekomen op onze ogen - hoorden we een massa joelen. We besloten op de pret af te lopen, en belandden tien minuten later op het voetbalveld achter het genadeoord 'Fatima'. We kwamen terecht op een volksfeest dat ingericht was door de 'Katolieke Werkliedenbond'. In een competitie die een hele gamma volksspelen voor jong en oud bestreek, betwistten de diverse straten elkaar de titel van 'Kampioen van Pulle'. Het ging er plezierig aan toe, vooral op de kegelbaan... én in de feesttent. Fons Swartebroeckx poogde mij ervan te overtuigen dat ze hem al aan het werk gezet hadden toen hij amper drie weken oud was: zijn moeder zette zijn wieg onder de kriekeboom, opdat hij al blerend de spreuwen uit de buurt zou houden. Twee nog jonge Pulse dames liepen met het linkerbeen in het gips rond, omdat ze allebei van de trap gedonderd waren. De benen gingen van de een naar de ander en ieder schreef er iets vrolijks op. Voor een pintje bier brachten Rik van Laer (klarinet), André Simons (trompet) en Louis Tokus (bugel) ons aan de tapkast een potpourri van met heimwee geladen herinneringen. Toen mijn broer en ik in de late avond naar huis keerden, kozen we de bospaadjes... om toch ergens steun te vinden...

Wanneer ik de volgende zondagvoormiddag naar het ouderhuis fietste, was mijn moeder niet thuis. Terwijl ik in de tuin wat kersen plukte, hoorde ik solemnele fanfaremuziek... Het kon niet anders: de traditionele juniprocesie trok door het dorp. Mijmerend ging ik op de tuinbank zitten... en plotseling hoorde ik een koekoek roepen, vlakbij. Het eenzaam-

ste wezen ter wereld is beslist de koekoek. Het koekoeksmannetje keert in de lente het eerst weer uit Afrika. Het koekoekswijfje (dat alleen maar giechelt en blaast) leeft met verscheidene mannetjes in een broedgebied samen. Waarschijnlijk legt het wijfje een twintigtal eieren in nesten van de vogelsoort waardoor het zelf is grootgebracht. Meer dan honderdtwintig soorten van zangvogels worden het slachtoffer van dit broedparasitisme. Alleen de huismus, ogenschijnlijk een sloortje, laat zich niet in de luren leggen, alhoewel een koekoeksei niet groter is dan een musseï: ze weigert een koekoeksjong te voeren. De koekoek durft zijn ei, dat een uitzonderlijk dikke schaal heeft, gewoon op de grond leggen en dan met de bek in het nest van de 'waardvogel' deponeren. In het koekoeksjong ontwaakt een halve dag na zijn geboorte de reflex om alles uit het nest te kieperen. Zijn vuurrode bek en zijn bedelende geluiden zijn onweerstaanbaar voor de pleegouders. Heel vlug is hij volwassen en... vertrekt hij naar Afrika, zonder ooit zijn ouders te hebben gezien... Eenzamer kan een levend wezen moeilijk zijn, maar toch...

Na de koekoek komt de mens, of zal alleszins binnenkort de mens komen. In minder dan een halve eeuw heeft de mens zijn hang naar geborgenheid en samenhorigheid, zijn drang naar honkvastheid en vertrouwen schenkende buurtschap verloren of verkwanseld. De vervreemding woekert. Luxe, gemakzucht, goedkope en oppervlakkige pret, libertinage en amerikanisme: die dingen hebben de mens uit zijn gemeente, zijn dorp, zijn oude leefgemeenschap, zijn familie, de entourage van traditie en morele fierheid... weggelukt. De eenzaamheid komt, onvermijdelijk, en met de eenzaamheid de bezinning, én de wroeging. Maar het zal onherroepelijk te laat zijn. Deze beschaving zal wellicht te gronde gaan aan eenzaamheid. De dag dat de zinloosheid van het klatergouden leven uit dit tijdperk werkelijk tot de mens doordringt, zal hij het wanhopigste wezen ter wereld worden. En wanhoop kan tot alles leiden, kollektieve wanhoop zou ons naar

de ergste katastrofe voeren... De mensen van mijn generatie kunnen de twee werelden vergelijken: die van vóór de jaren vijftig en die van erna. Ik wil niet patetisch gaan doen, maar ik denk met steeds meer weemoed én heimwee aan wat ik weet dat voorgoed verloren is. Voor mij betekende dit boek zo iets als het bijna bezwerend heroproepen van het onherroepelijke... Als die twee werelden nu al zo ver uit elkaar gedreven zijn, wat zal er dan in het jaar 2.000 nog overblijven van het heerlijke ‘pretelevisietijdperk’? Boeken als dit zullen dan wel met onbegrip, ongeloof en waarschijnlijk minachtend bekeken worden. Mocht ik in dat jaar nog leven, dan zal ik nochtans niet blozen... Ik weet dat ik mijn taak vervuld heb. Ik heb de mens, ieder mens, altijd gezien als een schakel tussen verleden en toekomst. In mij is de ketting niet gebroken. Getuigen van een tijd wilde ik, én mijn sympathie betuigen voor een familie die het leven in Pulle gedurende verscheidene decennia zo boeiend maakte. De familie Corthout was een grandioos buitenbeentje, een kolossale brok vitaliteit en dynamiek. De grote droom van de touwtjestrekkers in deze tijd van mechanika en elektronika is beslist de uniforme mens, de standaardfamilie én de modelgemeente. Zolang er families zijn, die de durf, het avontuur en de farce in hun banier voeren, blijft die droom maar een droom... en acht ik het leven de moeite waard om voort te vertellen.

Toen ik de punt geplaatst had achter de vorige zin, keek ik even de krant in. Tot mijn verbijstering las ik op de frontpagina: ‘GEKANTELTE WEGREUS ZORGT VOOR SPEKTAKEL TE PULLE. Hulpdiensten urenlang in paraatheid op E39.’ Een tankwagen van de Nederlandse firma Den Hartogh was in het uiterste zuidelijke tipje van Pulle beginnen te slingeren en van de Boudewijnautosnelweg gestort. De tanks waren gevuld met defenvlmetaan-diisocyaan, een hoogst gevaarlijk goedje dat gebruikt wordt voor het vervaardigen van schuimrubber. De rijweg tussen Grobbendonk en Massenhoven, in de richting van Antwerpen, had men voor

het verkeer moeten afsluiten, en zelfs de koeien uit de omliggende weiden had men moeten evacueren... Hoeveel geluk moeten een streek, een dorp, een mens, een dier en een plant dezer dagen hebben om ongestoord te kunnen blijven leven? Allezins een karrevracht! Maar wat gebeurt er als de aandacht van hun geluksengel gedurende een fraktie van een seconde... afneemt? Dan wordt het woord 'spektakel' in de headlines gewoon vervangen door 'katastrofe'... Wie is de geluksengel van Pulle? Laat ons hopen dat het de personifikatie is van het Pulse voorgeslacht, waaronder zich toch een flink aantal Corthouten bevindt...